

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Problematika dávek hmotné nouze

Bc. Jana Bocková

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jana Bayerová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika dávek hmotné nouze

Název anglicky

Issues of tangible need benefits

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zpracování právní úpravy problematiky související s poskytováním dávek hmotné nouze. Zpracování praktické části práce je zaměřeno na aplikaci teoretických poznatků v praxi v podmínkách okresu Plzeň sever.

Metodika

1. Shromáždění a prostudování podkladů pro zpracování diplomové práce
2. Roztřídění podkladů podle klíčových znaků
3. Shromáždění podkladů pro praktickou část diplomové práce – sběr dat
4. Zpracování praktické části diplomové práce
5. Diskuze, vyhodnocení a závěr diplomové práce

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

doplatek na bydlení, existenční minimum, hmotná nouze, mimořádná okamžitá pomoc, příspěvek na živobytí, zákon o hmotné nouzi, životní minimum

---

Doporučené zdroje informací

- BECK, Petr a kol. Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 1 vyd., 2012. 447 s. ISBN 978-80-7263-744-7.
- BŘESKÁ, N. – VRÁNOVÁ, L. Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2007. ISBN 978-80-7263-378-4
- KOTÝNKOVÁ, M. Sociální ochrana chudých v České republice. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1302-7
- KREBS, Vojtěch., a kol. Sociální politika. 4.vyd. Praha: ASPI a.s., 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- NOVOSAD, Libor. Základy teorie a metod sociální práce: Globální východiska a trendy v sociální práci se zřetelem k situaci v ČR. Díl II. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita Liberec. 2004. 91 s. ISBN 80-7083-890-6.
- TRÖSTER, P. a kol. Právo sociálního zabezpečení. 6. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-473-5.
- Zákon č. 110/2006 Sb., ze dne 14.3.2006, o životním a existenčním minimu, v platném znění
Zákon č. 111/2006 Sb., ze dne 14.3.2006, o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění
Zákon č. 117/1995 Sb., ze dne 1. 10. 1995, o státní sociální podpoře, v platném znění

Předběžný termín obhajoby

2017/18 ZS – PEF (únor 2018)

Vedoucí práce

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2016

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 10. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Problematika dávek hmotné nouze " jsem vypracovala samostatně, pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27.11.2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Janě Borské, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi při tvorbě práce velice pomohly. Dále děkuji vedoucí oddělení Hmotné nouze pro region Plzeň – sever za poskytnutá data a cenné informace. V neposlední řadě bych ráda poděkovala svým kolegyním za praktické rady k tématu mé diplomové práce.

Problematika dávek hmotné nouze

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o dávkách hmotné nouze, určeným k pomoci osobám v nepříznivé, vlastními silami nepřeklenutelné, životní situaci. Při splnění zákonných podmínek jim stát poskytuje pomoc ve formě sociálních dávek a poradenství. Cílem práce bylo zpracování problematiky související s dávkami hmotné nouze z hlediska historického vývoje, současného stavu, platné právní úpravy, průběhu přiznávání žádostí a následného vyplácení dávek, se zaměřením na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever. V teoretické části byl popsán vývoj sociálních dávek z historického hlediska, až po jejich současnou podobu a funkci. Následně byly popsány skutečnosti související s danou problematikou. Využitím kvantitativní metody rozboru sekundárních dat, dostupných z Českého statistického úřadu a Portálu ministerstva práce a sociálních věcí, a porovnáním časových řad za období 2012 – 2016 byl v aplikační části zjištěn vliv počtu nezaměstnaných osob na počet osob v evidenci oddělení Hmotné nouze a shoda podílu nezaměstnaných v regionu Plzeň – sever a v Plzeňském kraji. Pro hlavní výzkumný cíl byla využita kvalitativní popisná metoda charakteristik vybraných klientů oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever, za využití informací, získaných prostudováním jejich spisů. Výzkum byl doplněn polostrukturovaným rozhovorem s vedoucí oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever a rozbořem případových studií nejčastějších typů skupin osob v evidenci oddělení Hmotné nouze Plzeň - sever.

Závěrem autorka navrhla opatření k nápravě, se zaměřením na dlouhodobou evidenci a zneužívání dávek hmotné nouze. Jako nejefektivnější opatření autorka navrhuje zavedení možnosti sankcí při zneužívání dávek hmotné nouze

Klíčová slova: doplatek na bydlení, existenční minimum, hmotná nouze, mimořádná okamžitá pomoc, příspěvek na živobytí, zákon o hmotné nouzi, životní minimum

Issues of tangible need benefits

Abstract

The degree thesis deals with the allowances provided to those in material need who are not able to overcome the insurmountable life situation on their own. If they meet the statutory conditions the state provides them with assistance in the form of social benefits and guidance. The objective of the thesis was to address the matter relating to allowances provided to those in material need from the view of historical development, current status, legislation in force, claiming and awarding procedure and subsequent payment of allowances, all focused on the Department of Material Need Allowances for Plzeň-North district. The theoretical part describes development of social benefits from the historical viewpoint up to the present form and function. Subsequently, the facts relating to the given issue were described. Using the quantitative method of secondary data analysis available from the Czech Statistics Office and Ministry of Labour and Social Affairs portal, and comparing the time series of the period 2012–2016 the application part of the thesis addressed the impact of the rate of the unemployed on the rate of people registered by the Department of Material Need Allowances and coincidence of proportion of the unemployed in the district of Plzeň – North and in the Region of Plzeň. For the main research target a qualitative descriptive method of characteristics of selected clients of the Department of Material Need Allowances was applied, using the information obtained in studying their files. The research was supplemented with a semi-structured interview with the head of the Department of Material Need Allowances for Plzeň-North and analysis of case studies of the most frequent types of groups of people registered by the Department of Material Need Allowance for Plzeň-North.

In her conclusion, the author suggests measures to correct the situation, focused on a long-term registration of claimants and misuse of allowances to those in material need. As the most efficient measure the author suggests sanctioning of those who misuse material need allowances.

Keywords: housing benefit, existential minimum, material poverty, extraordinary immediate help, benefit for living, law of help in a material poverty, subsistence level

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
2.2.1 Metodika teoretické části	15
2.2.2 Metodika praktické části	16
3 Teoretická východiska	19
3.1 Vznik a vývoj sociální práce na území ČR	19
3.2 Sociální zabezpečení v ČR v současnosti	22
3.3 Hmotná nouze	23
3.4 Zákon o pomoci v hmotné nouzi (č. 111/2006 Sb.).....	24
3.5 Zákon o životním a existenčním minimu (č. 110/2006 Sb.).....	24
3.5.1 Životní a existenční minimum	25
3.5.2 Životní minimum	25
3.5.3 Vývoj životního a existenčního minima	26
3.5.4 Příklady výpočtu výše životního minima	27
3.5.5 Existenční minimum	28
3.6 Společně posuzované osoby.....	28
3.6.1 Oprávněné osoby	28
3.6.2 Osoba v hmotné nouzi	29
3.7 Příjem pro účely posouzení stavu v hmotné nouzi.....	30
3.8 Částka živobytí.....	31
3.9 Rozhodné období	31
3.10 Zvýšení příjmu vlastním přičiněním	32
3.11 Správní řízení o dávkách hmotné nouze	33
3.12 Typy dávek hmotné nouze	33
3.12.1 Příspěvek na živobytí.....	34
3.12.2 Doplatek na bydlení	35
3.12.3 Odůvodněné náklady na bydlení.....	35
3.12.4 Dávka mimořádné okamžité pomoci	36
3.12.5 Společná ustanovení k dávce mimořádné okamžité pomoci	38
3.12.6 Výplata dávek hmotné nouze.....	39
3.13 Správní uvážení.....	39
3.14 Sociální práce v systému hmotné nouze	40
3.15 Závislost na dávkách hmotné nouze	40
3.16 Sociální šetření	41

3.16.1	Hlavní metody sociálního šetření.....	42
3.17	Povinnosti státních orgánů, obcí, krajů a dalších osob.....	42
4	Praktická část práce.....	44
4.1	Souvislost počtu osob evidovaných na oddělení Zaměstnanosti s počtem osob evidovaných na oddělení Hmotné nouze v Plzeňském kraji.....	44
4.2	Nezaměstnanost v regionu Plzeň - sever.....	46
4.3	Orgán pomoci v hmotné nouzi Plzeň - sever.....	49
4.4	Dávky hmotné nouze v regionu Plzeň - sever.....	49
4.5	Změny zákonů týkajících se problematiky hmotné nouze v roce 2017.....	55
4.5.1	Novela zákona o pomoci v hmotné nouzi 2017 – příspěvek na živobytí.....	56
4.5.2	Novela zákona o pomoci v hmotné nouzi - doplatek na bydlení.....	56
4.6	Skutečnosti zjišťované při podání žádostí o pomoc v hmotné nouzi a její zpracování.....	57
4.7	Žadatelé o dávky na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever.....	60
4.8	Vyhodnocení provedené na základě zjištěných dat ze spisů žadatelů a zaznamenaných do tabulky v příloze č. 10.....	60
4.8.1	Popis vyhodnocení výše uvedené výzkumné části.....	63
4.9	Závislost na dávkách pomoci v hmotné nouzi.....	65
4.10	Kazuistiky.....	66
4.10.1	Pan H. 42 let.....	67
4.10.2	Paní S. 43 let.....	68
4.10.3	Paní V. 56 let.....	69
4.10.4	Slečna M., 26 let.....	70
5	Vyhodnocení výsledků a diskuse.....	72
5.1	Souvislost počtu osob evidovaných na nezaměstnanosti s počtem osob evidovaných na oddělení Hmotné nouze v Plzeňském kraji.....	72
5.2	Nezaměstnanost v regionu Plzeň – sever.....	73
5.3	Dávky hmotné nouze na oddělení Plzeň – sever.....	74
5.4	Změny zákonů týkajících se pomoci v hmotné nouzi v roce 2017.....	75
5.5	Skutečnosti zjišťované při podání žádostí o pomoc v hmotné nouzi a její zpracování.....	75
5.6	Žadatelé o dávky na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever - vyhodnocení provedené na základě zjištěných dat ze spisů žadatelů a zaznamenaných do tabulky v příloze č. 10.....	76
5.7	Závislost na dávkách hmotné nouze.....	77
5.8	Kazuistiky.....	77
5.9	Návrhy na možné zlepšení práce s klienty HN.....	79
6	Závěr.....	81
7	Seznam použitých zdrojů.....	84
7.1	Odborná literatura.....	84

7.2	Internetové zdroje.....	86	
7.3	Ostatní	88	
8	Seznam příloh	90	
Seznam grafů			
Graf 1:	Celkový počet dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016.....	52	
Graf 2:	Celkový objem vyplacených dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016	53	
Graf 3:	Počet jednotlivých dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016	53	
Graf 4:	Objem jednotlivých dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016	54	
Graf 5:	Počet dávek v % 2012	Graf 6: Počet dávek v % 2013	54
Graf 7:	Počet dávek v % 2014	Graf 8: Počet dávek v % 2015	55
Graf 9:	Počet dávek v % 2016	55	
Graf 10:	Vyhodnocení dat z tabulky č. 4 - ženy	62	
Graf 11:	Vyhodnocení dat z tabulky č. 4 - muži.....	62	
Graf 12:	Procentuální závislost na dávkách – ženy	65	
Graf 13:	Procentuální závislost na dávkách – muži.....	66	
Seznam tabulek			
Tabulka 1:	Vývoj životního a existenčního minima	26	
Tabulka 2:	Výše průměrné roční inflace od roku 2012 do roku 2016	27	
Tabulka 3:	Počty nezaměstnaných osob a osob v hmotné nouzi v Plzeňském kraji.....	45	
Tabulka 4:	Počet uchazečů o zaměstnání a podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji	48	
Tabulka 5:	Počet uchazečů o zaměstnání a podíl nezaměstnaných osob v regionu Plzeň sever	48	
Tabulka 6:	Rozdíl v podílu nezaměstnaných v regionu Plzeň - sever oproti celému Plzeňskému kraji.....	48	
Tabulka 7:	Počet a objem dávek HN v regionu Plzeň – sever	50	
Tabulka 8:	Celkový počet a objem dávek HN v regionu Plzeň – sever a průměr na osobu v Kč.....	50	
Tabulka 9:	Vyhodnocení výzkumu dle přílohy č. 10	61	
Tabulka 10:	vyhodnocení výzkumu – závislost na dávkách a její řešení.....	65	

Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DnB – doplatek na bydlení

HN – hmotná nouze

ID – invalidní důchod

MOP – mimořádná okamžitá pomoc

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

PnP – příspěvek na péči

PnŽ – příspěvek na živobytí

RD – rodičovská dovolená

SPO – společně posuzovaná osoba

SSP – státní sociální podpora

SŠ – sociální šetření

TP – trvalý pobyt

UoZ – uchazeč o zaměstnání

ÚP ČR – Úřad práce České republiky

VM – volné místo

VT – výkon trestu

1 Úvod

Jedním z důležitých ukazatelů pro život jedince ve společnosti je jeho postavení na trhu práce. Povaha trhu v současné době způsobuje nezaměstnanost a uzavírání pracovněprávních smluv s velmi nízkým finančním ohodnocením. Následkem nízkého, nebo nulového příjmu, jsou pak jedinci, i celé rodiny, vystaveni řadě sociálních rizik, a mohou dojít až do takové situace, ze které se bez pomoci státu nedokáží vymanit.

Této problematice se věnuje sociální politika, která je nedílnou součástí politiky každého vyspělého státu. Jejím hlavním úkolem je zabránit ekonomickému a sociálnímu ohrožení svého obyvatelstva a zároveň udržet fungování sociálního systému státu.

V rámci řešení výše uvedené situace se za nejvýznamnější koncept jeví systém sociálního zabezpečení. V České republice je tento systém rozdělen do tří pilířů. První představuje sociální pojištění, řešící situace, na které se jedinec připravuje prostřednictvím odvodů příspěvků do systému nemocenského a důchodového pojištění a na státní politiku zaměstnanosti. Druhým pilířem je státní sociální podpora, určená zejména na podporu rodin s dětmi. V současné době však tuto dávku stále více využívají i poživatelé starobních či invalidních důchodů. Posledním systémem je sociální pomoc, kam řadíme dávky hmotné nouze a sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (Krebs a kol., 2007).

Do prosince roku 2011 byly všechny výše uvedené sociální dávky vypláceny ze samostatných systémů. Od začátku roku 2012 pak došlo v sociálním systému ke zjednodušení v podobě sjednocení výplat všech nepojistných sociálních dávek. Vznikly dávky hmotné nouze, dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na péči, které byly převedeny do kompetence Úřadu práce České republiky. Dávky, na které vzniká nárok na základě plnění pojištění - nemocenské dávky, dávky důchodového zabezpečení, dávky peněžité pomoci v mateřství a dávky související s porodem - byly ponechány v kompetenci České správy sociálního zabezpečení.

Systém sociální pomoci, pod který spadají dávky hmotné nouze, tvoří poslední záchrannou síť, která přichází v úvahu až po vyčerpání všech ostatních možností sociálních dávek (Šimíková, 2012). Představuje další formu pomoci osobám s nedostatečnými příjmy. Navazuje a doplňuje systém druhého pilíře - státní sociální podporu - a řadí se mezi opatření, kterými se stát snaží bojovat proti sociálnímu vyloučení osob.

Tím, že se agenda hmotné nouze dostala do kompetence Úřadu práce České republiky, kde je vykonávána přímým kontaktem klienta s pracovníkem nepojistných sociálních dávek, došlo k vytvoření prostoru pro individuální práci těchto pracovníků s klientem.

Hlavním cílem dávek hmotné nouze je pomoc osobám vymanit se z těžké životní situace, a to nejen vyplácením dávek, ale i vhodnou sociální prací s klienty a spoluprací se sociálními pracovníky ostatních úřadů.

Toto téma rozvine praktická část diplomové práce, která se bude zabývat klienty oddělení Hmotné nouze Plzeň - sever, jejich životní situací, celkovými sociálními a majetkovými poměry a důvodem jejich evidence na oddělení hmotné nouze. Dále popíše práci sociálních pracovníků s jednotlivými typy klientů.

V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy a termíny související s danou problematikou. Zákon o pomoci v hmotné nouzi a dávky, které jsou na základě tohoto zákona vypláceny. Budou zde uvedeny náležitosti, které jsou dle zákona o pomoci v hmotné nouzi potřebné pro správné rozhodování o dávkách hmotné nouze a jejich případnému pobírání, a účel těchto dávek.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části práce je zpracování problematiky související s dávkami hmotné nouze, sledované z hlediska historického vývoje, současného stavu a platné právní úpravy.

Cílem aplikační části práce je, na základě teoretických poznatků, zjistit, jak se v praxi promítá právní úprava problematiky dávek hmotné nouze.

K naplnění jednotlivých sledovaných částí hlavního cíle aplikační části je možno stanovit dílčí cíle, jejichž účelem je přiblížit problematiku nejen dávek hmotné nouze, ale také související problematiku nezaměstnanosti.

1. dílčí cíl - sledovat souvislost mezi počtem podílu nezaměstnaných a počtem žadatelů o dávky hmotné nouze v Plzeňském kraji.

2. dílčí cíl - zjistit rozdíl a shodu v podílu nezaměstnanosti v Plzeňském kraji a v regionu Plzeň – sever.

3. dílčí cíl - zjistit počet i objem dávek hmotné nouze v regionu Plzeň – sever a důvody, na jejichž základě k těmto skutečnostem došlo.

4. dílčí cíl - navrhnout opatření k nápravě, se zaměřením na dlouhodobou evidenci na oddělení Hmotné nouze a především na zneužívání dávek hmotné nouze.

2.2 Metodika

K naplnění cíle diplomové práce bude postupováno metodou sběru dat, vhodné literatury, právních norem, materiálů vztahujících se k tématu práce, jejich studiem, rozborem zjištěných dat a vyhodnocením.

2.2.1 Metodika teoretické části

Teoretická část práce bude zpracovávat postupný vývoj sociálních dávek z historického hlediska až po současnou podobu. V další části práce budou popsány jednotlivé druhy dávek hmotné nouze, se zaměřením na účel a podmínky přiznání těchto dávek. V následující části budou vysvětleny právní pojmy, související s dávkami hmotné nouze, se zaměřením na existenční a životní minimum (od jejichž výše se dávky hmotné

nouze odvíjí) v návaznosti na míru inflace za sledované období let 2012 – 2016 v podmínkách České republiky.

2.2.2 Metodika praktické části

Pro naplnění hlavního výzkumného cíle bude použita metoda kvalitativního výzkumu. Tato metoda se zaměřuje na získání hlubšího vhledu do nějaké sociální reality na základě relativně nízkého počtu pozorování či respondentů, a obvykle nespolečá na zapojování statistických analýz (Ragin, 1994). „*Kvalitativní výzkum používá induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium jednotlivých případů, nejrůznější formy rozhovorů a kvalitativní pozorování. Cílem je získat popis zvláštností případů, generovat hypotézy a rozvíjet teorie o fenoménech světa*“ (Hendl, 2005, s. 63).

Nástrojem metody kvalitativního výzkumu bude popisná metoda, provádějící rozbor kazuistik, vytvořených na základě využití dat oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever, týkajících se počtu klientů a jejich zdravotních, ekonomických, sociálních a rodinných poměrů.

„*Vlastní analýza dokumentů se opírá především o správné porozumění analyzovaným dokumentům. Za vodítko pro takové porozumění slouží základní otázky, na které by si měl výzkumný pracovník odpovědět.*“ (Surynek, Komárková a Kašparová, 2001, s. 130).

Na základě zařazení klientů podle abecedy budou pomocí náhodného stratifikovaného výběru¹ vybrány 2-3 osoby od každého začátečního písmene, jejichž společným znakem bude dlouhodobější evidence na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever, a které budou zachycovat různé věkové skupiny. V rámci stanovení výzkumného vzorku budou prostudovány spisy vybraných osob, a na základě získaných informací budou vytvořeny třídící znaky dle pohlaví a věku příjemce dávek, počtu osob v rodině, počtu a věku dětí, věku ostatních společně posuzovaných osob (dále SPO), způsobu bydlení, vyplácených dávek, místa bydliště, počtu pracujících v rodině, předpokládaného počtu osob pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti na Úřad práce, důvodu evidence příjemce a následného setrvání na oddělení Hmotné nouze, způsobu sociální práce s příjemci dávek hmotné nouze, dlouhodobé závislosti na dávkách hmotné nouze a snahy

---

¹ „*druh náhodného vícestupňového výběru např. zkoumaných osob do výzkumného projektu, kdy výzkumný pracovník rozloží podle určitého kritéria soubor na několik homogenních dílčích podsouborů a z každého z nich udělá náhodný výběr*“.(scs.abz.cz , © 2005-2017)

příjemce řešit svoji situaci. Tato data budou následně vyhodnocena a zanesena do tabulky, jejímž účelem bude uvést celkový počet osob a počet osob u jednotlivých pohlaví, uvedené počty osob u jednotlivých pohlaví dále rozdělit podle věkových skupin, uvést nejčastější důvod evidence uvedených osob na oddělení Hmotné nouze Plzeň - sever, jejich snahu řešit svoji situaci, a možné důvody setrvávání na dávkách hmotné nouze, či jejich zneužívání. Vyhodnocení těchto dat bude zachyceno v tabulce, jejím účelem bude uvést počty osob podle pohlaví, závislosti na dávkách hmotné nouze, snahy o řešení své situace, neřešitelnosti situace a osob, pravděpodobně zamlčujících svůj příjem ze zaměstnání. Pro lepší znázornění budou data zařazena do grafů.

Vzhledem k tomu, že nezaměstnanost bývá častou příčinou evidence na oddělení Hmotné nouze, bude **prvním dílčím cílem** zjištění souvislosti mezi mírou podílu nezaměstnaných osob a počtem žadatelů o dávky hmotné nouze, k jehož naplnění bude použita kvantitativní sekundární analýza dat, což je metoda analýzy dat z již realizovaných výzkumů - „*ne vždy, ale častěji, než bychom očekávali, mohla být data, která potřebujeme, už někdy někým sebrána*“ (Disman, 2002, s. 175).

Nástrojem při této analýze bude analýza dat dostupných na Českém statistickém úřadu a Portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, jehož účelem bude, porovnáním míry podílu nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji s počtem žadatelů o dávky hmotné nouze v Plzeňském kraji, zjistit vliv počtu žadatelů o dávky hmotné nouze na míru podílu nezaměstnaných.

Z důvodu větší objektivity dat podílu nezaměstnanosti vůči počtu žadatelů o dávky hmotné nouze, bude **druhým dílčím cílem** zjistit rozdíl a shodu v podílu nezaměstnanosti v Plzeňském kraji a v regionu Plzeň – sever. K naplnění tohoto cíle bude postupováno kvantitativní metodou rozboru sekundárních dat dostupných ve veřejné databázi na Českém statistickém úřadu v sekci Uchazeči o zaměstnání v evidenci Úřadu práce a porovnáním časových řad za období 2012 – 2016. Účelem rozboru těchto dat bude posouzení míry vhodnosti volby regionu Plzeň – sever pro výzkumnou část.

K naplnění **třetího a čtvrtého dílčího cíle** - zjistit počet i objem dávek hmotné nouze v regionu Plzeň – sever a důvody, na jejichž základě k těmto skutečnostem pravděpodobně došlo, a navrhnout opatření k nápravě, se zaměřením na dlouhodobou evidenci na oddělení Hmotné nouze, a především na zneužívání dávek hmotné nouze – bude postupováno kvantitativní metodou rozboru sekundárních dat dostupných na Portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Účelem tohoto rozboru bude, porovnáním časových řad za období 2012

– 2016, získat počet a objem dávek hmotné nouze v regionu Plzeň – sever a zjistit průměrnou výši těchto dávek v Kč na osobu za zkoumané období. Pro lepší znázornění budou zjištěná data zanesena do grafů.

Pomocí kvalitativní metody, jejímž nástrojem bude polostrukturovaný rozhovor s vedoucí oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever, nadřízenou autorky práce, dojde k získání informací potřebných k vysvětlení zjištěných faktů a k navržení možných opatření k nápravě, zaměřených na dlouhodobou evidenci a zneužívání dávek hmotné nouze.

K naplnění hlavního výzkumného cíle bude využita kvalitativní metoda, jejímž nástrojem budou kazuistiky vybraných typů klientů oddělení Hmotné nouze Plzeň - sever, s následujícími třídícími znaky: věk respondenta, dlouhodobost evidence, závislost na dávkách hmotné nouze, zneužívání dávek hmotné nouze (nepřiznání příjmu ze zaměstnání žadatele nebo některé ze společně posuzovaných osob), posouzení rozsahu vyžití sociálního systému, doba a důvody k dlouhodobému setrvávání v evidenci hmotné nouze, řešení situace, přizpůsobení se životu na sociálních dávkách. Účelem rozboru vybraných kazuistik bude prezentace charakteristik nejčastěji se vyskytujících skupin příjemců dávek na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever. Pro lepší seznámení s postupem bude proveden bližší rozbor některých kazuistik.

V závěru práce bude metodou komparace provedeno vyhodnocení zjištěných poznatků a současně navržení opatření k nápravě, zaměřené na dlouhodobou evidenci na oddělení Hmotné nouze a především na zneužívání dávek hmotné nouze.

3 Teoretická východiska

3.1 Vznik a vývoj sociální práce na území ČR

Pomoc potřebným lidem byla v minulosti založena na rodinné solidaritě, převážně na společné snaze rodu přežít. Každý příslušník měl své místo a podle jeho schopností mu byla přidělena i práce. Toto postavení pak odpovídalo i poskytované stravě a předmětům denní potřeby (Tomeš, 2001).

Sociální práce se u nás pozvolna vyvíjela přibližně od středověku. V počátcích byla největší pomoc poskytována církví. Ta pomáhala chudým, postiženým a nemocným ve špitálech nebo klášterech. Lidé, kteří církvi nějakým způsobem přispěli, darem, či majetkem, měli v poskytování péče přednost. I přes výše uvedenou snahu o zlepšení životní situace chudých, docházelo ke zvýšení počtu žebráků, kteří se v domech snažili vyprosit almužnu. Města se tento negativní jev snažila eliminovat vyháněním těchto lidí z měst (Matoušek, 2007).

Během 13. a 14. století došlo k vysokému nárůstu chudých a církev se již nebyla schopna o všechny potřebné postarat a proto se do péče o tyto lidi zapojila i města. V renesančním období se do popředí začalo, jako nová společenská třída, dostávat měšťanstvo. To postupně přebíralo úlohu církve a zakládalo špitály. V Praze, roku 1484, vznikl první Městský špitál (Matoušek, 2007).

V 19. století se přijetím Chudinského zákona č. 59/1868 v Čechách prosadila zásada, že veřejná chudinská péče spadá pod domovskou obec a je spjata s domovským právem (Tomeš, 2010): „*veřejné zaopatření chudých se vztahuje jenom k péči o to, čeho nevyhnutelně potřebí jest, a jen potud, pokud vlastní jmění a vlastní způsobilost k výdělku nestačí. Každý žadatel se přihlásí u starosty obce a bez odkladu bude vyřešeno, je-li domácí či přesporní, a zda nemá příbuzné, kteří jsou podle zákona povinni ho zaopatřit, nebo jestli nemá jiný pramen, z něhož by mohl být zčásti nebo zcela opatřen.*“ (Kodymová, 2013, s. 12)

V roce 1918 přijalo Československo legislativu z Rakouska-Uherska v oblasti sociální problematiky. Ostatní postupy však musely být přizpůsobeny naší situaci. Největší skupinou, která vyžadovala sociální ochranu, byli invalidé, váleční veteráni a pozůstalí po obětech války. Dále se pak jednalo o nezaměstnané a o nemajetné nájemce bytů. Obce měly v tomto směru samostatnou působnost a jejich pomoc se omezovala na pomoc

chudým, nemocným, a na poskytnutí nejnужnější obživy. V této době se na nestátní sociální péči z velké míry angažuje také střední vrstva obyvatel (Matoušek, 2007).

V období po válce byla sociální práce zaměřena nejen na sociální ochranu, pomoc a péči o sociálně slabé, ale existovala i snaha vytlačit péči chudinskou a nahradit ji komplexním systémem zdravotních a sociálních institucí, fungujících jako sociální ochrana osob v případě nemoci, nezaměstnanosti, negramotnosti, nouze i sociální dezintegrace. Po roce 1945 začaly vznikat vládní předlohy zákona o národním pojištění. Sociální politika působila jako nástroj, který občanům vytvořením podmínek pro realizaci práva na práci, spravedlivé mzdy a lidskou existenci, garantoval sociální jistoty. Jednalo se i o osoby, které nemohly být zapojeny do pracovního procesu (Tomeš, 2001).

V roce 1948 byl nastolen sovětský systém, vláda jedné politické strany. Sociální politiku převzal do svých rukou stát a sociální péče se stala finančně i organizačně plně závislá na státních úřadech. Jakékoliv ostatní organizace, které se charitativním pracím věnovaly, se staly nežádoucími (Matoušek, 2007). Vzhledem k ideologickému pohledu, že socialismem byly odstraněny veškeré sociální problémy, byla role jiných sociálních subjektů, kromě státu, zcela vyloučena. V důsledku řešení sociálních problémů přezaměstnaností a peněžními dotacemi, se občané dostali do role pasivních příjemců dávek i služeb (Krebs a kol., 2007).

Po politickém převratu v roce 1989 došlo k zahájení transformace ekonomiky, s cílem přeměny centrálně řízené ekonomiky na tržní ekonomiku, jež měla dopomoci k efektivně fungujícímu trhu práce (Dvořáková a Smrčka, 2011). V souvislosti s tím se měnila také společenská situace a docházelo k postupnému vznikání sociálních problémů. Sem patřila převážně nezaměstnanost, bezdomovectví, prostituce, migrace uprchlíků, vězni propuštění po amnestii a s tím spojená potřeba jejich začlenění (Matoušek, 2007). Dřívější společenský systém se postupně mění v nový. Vedle reformy ekonomické hrála důležitou roli i reforma sociální, jejímž úkolem byla reakce na probíhající společenské změny, způsobené transformací. Došlo ke vzniku záchranné sociální sítě, jež zmírňovala největší sociální následky ekonomické přeměny. Jednalo se o pružný systém opatření sociálního charakteru, který se dokázal adaptovat na změny běžného života (Krebs a kol., 2007). K přijetí vládního dokumentu s názvem **Záchranná sociální síť a přizpůsobování mzdových a sociálních příjmů vývoji životních nákladů** došlo roku 1991, především za účelem ochrany sociálně zranitelných občanů před chudobou. Jednalo se o situace, kdy občan ztratil zaměstnání, měl nízký příjem (výdělečná činnost, důchodové nebo

nemocenské pojištění), nezaopatřené dítě v domácnosti apod. Došlo ke vzniku dávek při nezaměstnanosti a dávek sociální péče pro sociálně potřebné (Kotýnková, 2007).

Sociální potřebnost byla upravena **zákonem č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti**, a občanům, splňujícím podmínky pro vyplácení, byly vypláceny dávky **příspěvek na výživu dítěte, úhrada nákladů sociální péče a dávka sociální péče v mimořádných případech** (Duková, Duka a Kohoutová, 2013).

Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, vznikl za účelem zajištění pomoci osobám a domácnostem s hrazením jejich základních životních potřeb. Účinnosti v plném rozsahu nabyl tento zákon v lednu 1996. Na jeho základě začaly být od roku 1996 vypláceny nárokové dávky, mezi které patřil **sociální příplatek, zaopatřovací příspěvek, přírůstek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné, pohřebné a dávky pěstounské péče** (Břeská et al., 2012).

Minimální, společensky uznávanou, hranici peněžních příjmů k zajištění výživy a osobních potřeb stanovil **zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu**, které bylo tvořeno dvěma složkami. Jedna část byla tvořena částkou nezbytnou k zajištění výživy a základních osobních potřeb, druhá pak částkou potřebnou k zajištění nezbytných nákladů na domácnost osob společně posuzovaných (nezaopatřené děti a jejich rodiče, manželé či druh, družka a nezaopatřené děti nezaopatřených dětí). Jelikož získat nárok na tyto dávky bylo na základě reformy velmi snadné, vznikla v našem státě tzv. „past sociální chudoby“. Vzhledem k tomu, že výše dávek byla v některých případech i vyšší, než příjem z výdělečné činnosti, neměla tato část obyvatelstva potřebu svoji situaci jakkoli řešit. Situace vedla ke zvyšování nezaměstnanosti, obyvatelé přestávali pracovat a tím se u nich začala utvářet závislost na sociálních dávkách. Zároveň s tím vznikal vysoký tlak na sociální systém (Kotýnková, 2007).

Aktivní legislativní činnost můžeme pozorovat na přelomu 20. a 21. století, kde často dochází ke změnám ve všech oblastech sociálního zabezpečení, zejména pak v oblasti důchodového a nemocenského pojištění, státní sociální podpoře a pomoci v hmotné nouzi (Tröster a kol., 2013)

Ve všech evropských zemích, včetně ČR, dochází k sociálním reformám, které mají za úkol snížit veřejné výdaje. Děje se tak nejen za účelem úspory veřejných financí, ale také je zde snaha o zvýšení efektivity a konkrétnosti těchto sociálních dávek. Tato nová opatření mají však v některých případech negativní vliv právě na nejzranitelnější skupiny obyvatel a jejich životní situaci spíše zhoršují. (Keller, 2005). „*Existují tři hlavní způsoby,*

jak snižovat sociální nároky či sociální práva občanů. Prvý spočívá ve zpřísnování podmínek pro jejich přiznání, druhý ve snižování výše přiznaných dávek a konečně třetí ve zkracování doby, po kterou jsou pobírány“ (Keller, 2005, s. 76).

3.2 Sociální zabezpečení v ČR v současnosti

Směrnici pro aplikaci sociálně politické činnosti je sociální doktrína. *„Česká sociální doktrína navazuje na dlouhou tradici sociálního myšlení a politické praxe jak u nás, tak i jinde v Evropě a ve světě. Orientuje přístupy a činy státu a dalších sociálních aktérů, včetně očekávání a činů samotných občanů. Její myšlenky nalezneme v ústavě a zákonech České republiky i v mezinárodních úmluvách a paktech, které ratifikovala. Úsilí o její explicitní vyjádření a další rozvíjení je vedeno snahou, aby si její obsah ozřejmili všichni, kteří spolurozhodují a budou spolurozhodovat o podobě a realizaci české sociální politiky budoucích let a desetiletí“ (Sociální doktrína České republiky, 2001).*

Mezi lidská a sociální práva patří dle základní osnovy sociální doktríny: právo na práci, uspokojivé pracovní podmínky, důstojné životní minimum, zdraví, rodinu, sociální zabezpečení, svobodu sdružování, vzdělání (Petrášek, 2014).

Sociální doktrína o **právu na důstojné životní minimum** uvádí: *„Každý má právo na ochranu před hmotnou nouzí a sociálním vyloučením. Stát zaručuje minimální mzdu, která umožní důstojný život. Její výše musí být předmětem vyjednávání se sociálními partnery (odborníky a svazy zaměstnavatelů). Toto právo mají občané i při ztrátě výdělečných možností v důsledku okolností nezávislých na jejich vůli, jako jsou nezaměstnanost, nemoc (invalidita), věk (děti a senioři) a ztráta živitele. Toto právo se promítá do norem životního minima“ (Sociální doktrína České republiky, 2001).*

Snahou a zároveň posláním sociální politiky je zajistit rovné příležitosti všem občanům, vytvořit jim důstojné podmínky pro život v oblasti vzdělávání, pracovních příležitostech, zdravotní péče, bydlení a v neposlední řadě i minimálního příjmu. Tím vytváří podmínky pro kvalitní společenský vývoj svých občanů, ať už jedinců, nebo sociálních skupin. Z důvodu nízké porodnosti, a s tím spojeným stárnutím společnosti, dochází v České republice k nepříznivým jevům, jako je zvýšení rozvodovosti a počtu osamělých rodičů, vyšší riziko nezaměstnanosti a sociálního vyloučení, chudoba (Petrášek, 2014).

A právě chudobou byla po roce 1989, z důvodu již zmíněné transformace ekonomiky, dlouhodobě postižena řada domácností. Docházelo ke ztrátám, či snížení

příjmů ze zaměstnání, neplacení závazků, propadu do chudoby. Zvyšuje se počet bezdomovců, osamělých rodičů s dětmi v azylových domech, alkoholiků a lidí závislých na návykových látkách. Pro tyto případy je určena záchranná sociální síť, která sestává ze sociální podpory a sociální pomoci, a snaží se formou různých dávek předcházet sociálnímu vyloučení všech ohrožených skupin (Duková, Duka a Kohoutová, 2013).

V důsledku zajištění všech rizikových skupin došlo k vytvoření tří na sebe navazujících pilířů. Sociálního pojištění, sociální podpory a sociální pomoci, sloužících jako hlavní nástroje při řešení různých sociálních událostí v životě člověka, které jedinec nebo rodina nezvládají sami vyřešit. Může se jednat například o narození dítěte, mateřství, nemoc, smrt, stáří, nízkou kvalifikaci nebo ekonomickou aktivitu osoby, a z toho vyplývající nedostatek financí.

Tento systém je vytvořen tak, aby se všechny 3 pilíře vzájemně doplňovaly a navazovaly na sebe. Znamená to, že pokud osoba nebo rodina propadne 1. záchrannou sítí, zachrání je 2., případně pak 3. záchranná síť. Systém by měl zamezit propadu rizikových skupin na neúnosné dno.

Jak již bylo řečeno v úvodu práce, sociální pojištění řeší situace, na které se jedinec připravuje prostřednictvím odvodů příspěvků do systému nemocenského a důchodového pojištění a na státní politiku zaměstnanosti. Státní sociální podpora je určena zejména na podporu rodin s dětmi, a do sociální pomoci řadíme **dávky hmotné nouze** (Krebs a kol., 2007), o kterých tato práce pojednává.

3.3 Hmotná nouze

Zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti byl v rámci sociální reformy nahrazen **zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi**, kterým od 1. 1. 2007 nabyl systém dávek pomoci v hmotné nouzi účinnosti. Zároveň s tímto zákonem nabyly účinnosti i **zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu**. Cílem obou těchto zákonů je poskytnout základní poradenství a pomoc k zajištění základních životních potřeb ohroženým skupinám občanů, a tím je ochránit před hmotnou nouzí. Z důvodu měnících se potřeb jednotlivců i celé společnosti prošly uvedené zákony od doby nabytí účinnosti několika novelizacemi (Beck, 2016).

Zákony upravující pomoc v hmotné nouzi (dále je HN) jsou v souladu s druhým odstavcem článku 30 **Listiny základních práv a svobod**: „*Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních*

podmínek“ (Listina základních práv a svobod, 1992). Jedná se o životní podmínky biologické, životní i sociální. Základním poradenstvím je pak myšleno podávání potřebných informací ohroženým osobám, které se nachází v nepříznivé situaci, předání potřebných dokumentů těmto osobám, případně pomoc při jejich vyplnění (Beck, 2016).

System pomoci v HN je řízen a kontrolován MPSV ČR, které dále kontroluje a řídí výkon státní správy v této oblasti, zabezpečuje jednotný postup řešení, aplikační programy, tiskopisy, spravuje informační síť a vydává související metodické pokyny (Zákon č. 111/2006).

3.4 Zákon o pomoci v hmotné nouzi (č. 111/2006 Sb.)

Tento zákon „Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá. Vymezuje situace spojené s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi. Napomáhá řešení některých nárazových životních situací. Stanovuje, že každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací, které vedou nejenom k řešení její současné situace, ale i k předcházení vzniku hmotné nouze. Nedílnou součástí pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty“(Integrovaný portál MPSV, 2015).

Jedná se tedy o specifickou sociální situaci jedince, případně dalších SPO, vyznačující se nedostatkem prostředků pro zajištění základních životních potřeb, předmětů, či služeb bezprostředně potřebných k jejich životu (Beck a kol., 2012). Tyto osoby nemají dostatečné příjmy a z objektivních důvodů si je ani nemohou zvýšit (např. vlastní prací, využitím nebo prodejem majetku, uplatněním nároků či pohledávek) a vyřešit tak svoji tíživou situaci vlastním přičiněním (Metodický pokyn č. 2, 2006).

Z výše uvedeného vyplývá, že tyto dávky jsou testované jak příjmově, tak i majetkově. Zkoumají se majetkové poměry i příjem osob žádajících o dávky pomoci v HN a všech osob, které jsou s žadatelem společně posuzované. SPO jsou vymezené zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

3.5 Zákon o životním a existenčním minimu (č. 110/2006 Sb.)

Je nezbytnou součástí při rozhodování o nároku na dávky pomoci v HN a nabytí účinnosti dne 1. 1. 2007 společně s předchozím zákonem (Beck, 2016).

„Tento zákon stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů (dále jen "příjem") fyzických osob (dále jen "osoba") k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Tento zákon dále upravuje způsob posouzení, zda příjmy osob dosahují částek životního minima nebo existenčního minima“ (Zákony pro lidi, 2017).

3.5.1 Životní a existenční minimum

Před vznikem systému pomoci v HN fungovala v České republice do roku 2007, jednoúrovňová „oficiální“ hranice chudoby tvořená životním minimem. Nyní v České republice funguje hranice dvouúrovňová, složená z životního minima a z minima existenčního (Kotýnková, 2007).

Pokud u obyvatelstva České republiky dojde k podstatným změnám v příjmech, může vláda tyto částky v pravidelném termínu zvyšovat vždy *od 1. ledna podle skutečného vývoje spotřebitelských cen, pokud nárůst nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby přesáhne ve stanoveném rozhodném období 5 %*. (Integrovaný portál MPSV, 2016). Za mimořádných okolností mohou být částky zvýšeny i mimo uvedený termín (Integrovaný portál MPSV, 2016).

„Životní a existenční minimum je využíváno také v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, při zjišťování nároku na dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích (u přídatku na dítě a porodného). V případě dávek pěstounské péče tvoří základ pro výpočet jejich výše“ (Integrovaný portál MPSV, 2016).

Ani jedna z výše uvedených částek nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení. V této oblasti je ochrana zajišťována systémem státní sociální podpory (dále jen SSP), příspěvkem na bydlení a pak v systému pomoci v hmotné nouzi formou dávky doplatek na bydlení (dále jen DnB). (Kotýnková, 2007).

3.5.2 Životní minimum

„Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina“ (Integrovaný portál MPSV, 2016).

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti“ (Integrovaný portál MPSV, 2016)

Za nezaopatřené je považováno dítě do skončení povinné školní docházky a nejdéle do věku 26 let - pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání, nebo v případě, že se pro nemoc, úraz či dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav soustavně připravovat nemůže. Za nezaopatřené je dále považováno dítě po skončení povinné školní docházky do 18. roku věku, vedené jako uchazeč o zaměstnání a bez nároku na podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci. Dítě v postavení poživatele invalidního důchodu ve III. stupni se za nezaopatřené nepovažuje (Zákon č. 117/1995).

3.5.3 Vývoj životního a existenčního minima

Částky životního i existenčního minima jsou uváděny v Kč za měsíc. K valorizaci částky životního minima došlo naposledy v roce 2007 a poté až v roce 2012, kdy byly navýšeny částky jak životního i existenčního minima. Od této doby již k navýšení těchto částek nedošlo. Vzhledem k tomu, že tyto částky jsou podkladem pro přiznání dávek HN, které se od nich dále odvíjí, je v následující části uvedena **tabulka č. 1**, kde dochází k porovnání výše částek existenčního a životního minima od roku 2007 - 2016. Rok 2007 je zde uveden pouze pro možnost porovnání výše navýšení v roce 2012, dále se lety 2007 – 2011 práce zabývat nebude.

Tabulka 1: Vývoj životního a existenčního minima

Životní minimum	2007 - 2011	2012 - 2016
„pro jednotlivce	3126	3 410
pro první dospělou osobu v domácnosti	2880	3 140
pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti	2600	2 830
pro nezaopatřené dítě ve věku do 6 let	1600	1 740
pro nezaopatřené dítě ve věku 6 až 15 let	1960	2 140
15 až 26 let (nezaopatřené)	2250	2 450
Existenční minimum	2020	2200

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Jak již bylo výše zmíněno, má vláda podle zákona možnost částky životního a existenčního minima navýšit v případě zvýšení nákladů na výživu a ostatních základních potřeb od posledního zvyšování o více jak **5%**.

U cen zboží a služeb dochází k dlouhodobému zdražení. Např. zdražují obědy ve

školních jídelnách (Kupní síla.cz, © 2014 – 2017). V následující **tabulce č. 2** bude uvedena výše průměrné roční inflace², kde bude patrné, zda výše životního minima za sledované období a v současné době odpovídá výši inflace.

Tabulka 2: Výše průměrné roční inflace od roku 2012 do roku 2016

Rok	Inflace
2016	0,70%
2015	0,30%
2014	0,40%
2013	1,40%
2012	3,30%
Celkem %	6,10%

Zdroj: vlastní zpracování, data Aktuálně.cz

Jak je vidno, přestože v roce 2015 stoupl index spotřebitelských cen³ o **5,4 %**, vláda této možnosti nevyužila. V roce 2016 stoupl tento index již o **6,1 %**. (Aktuálně.cz, ©1999 – 2017).

Vláda sice v roce 2016 zvažovala valorizaci a dle MPSV by částky živobytí měly být navýšeny o 150 – 200 Kč, zatím k tomuto navýšení však nedošlo (Kupní síla.cz, © 2014 – 2017).

3.5.4 Příklady výpočtu výše životního minima

Z výše uvedené tabulky můžeme odvodit několik příkladů: pokud tedy budou v domácnosti společně posuzované 2 dospělé osoby, pak životní minimum 1. osoby je 3.140 Kč a 2. osoby pak 2.830 Kč. Dohromady tvoří životní minimum těchto dvou osob 5.970 Kč. V případě, že by v domácnosti se dvěma dospělými osobami bylo dítě do 6 let věku, pak by životní minimum 1. dospělé osoby činilo 3.140 Kč, 2. dospělé osoby 2.830 Kč a dítěte 1.740 Kč. Dohromady by činilo 7.710 Kč. U dvou dospělých osob a tří dětí ve věku 5, 8 a 16 let by životní minimum činilo 3.140 Kč + 2.830 Kč + 1.740 Kč + 2.140 Kč + 2.450 Kč = 12.300 Kč (Integrovaný portál MPSV, 2016).

² Průměrná roční míra inflace vyjadřuje změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti výši průměrné cenové hladiny za 12 měsíců předchozích (Aktuálně.cz, ©1999 – 2017).

³ „Inflace se nejčastěji měří indexem spotřebitelských cen. Ten porovnává ceny vybraných výrobků a služeb a přisuzuje jim váhu podle toho, jak se podílejí na celkové spotřebě domácnosti (spotřební koš). Porovnáním hodnoty tohoto indexu v různých obdobích se získá míra inflace“ (Aktuálně.cz, ©1999 – 2017).

3.5.5 Existenční minimum

Tato částka je výchozím bodem k výpočtu částky živobytí pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi (Beck, 2016) a činí 2.200 Kč. Nelze ji použít u nezaopatřeného dítěte, u osob nad 68 let věku a ve III. stupni invalidity (Zákony pro lidi, 2017).

3.6 Společně posuzované osoby

Pro nárok na dávku pomoci v HN může být osoba posuzovaná samostatně, nebo společně s dalšími osobami. V tomto případě hovoříme o **okruhu společně posuzovaných osob** (Arnoldová, 2012).

Tento okruh je vymezen zákonem č. 110/2006 Sb., o existenčním a životním minimu. Pro rozhodování o dávkách HN je informace o osobách, které spolu v domácnosti žijí a společně hospodaří, prakticky nejdůležitější. Od těchto údajů se pak výše dávky odvíjí. Společně se, za všech okolností, posuzují rodiče a jejich nezletilé a nezaopatřené děti. V případě dětí zletilých se do okruhu nezapočítávají pouze v případě, že mají své partnery a děti, a tvoří vlastní okruh SPO. Dále se společně posuzují manželé, partneři a také osoby, které společně užívají byt a nedoloží skutečnost, že hospodaří samostatně a zvláště si uhrazují náklady na domácnost. Tento okruh se v průběhu vyplácení může měnit, a to např. z důvodu rozvodu manželů, narození dítěte, odstěhování se od partnera, apod. Takové skutečnosti je vždy nutno doložit, a na základě ověření jejich pravdivosti jsou pak dávky pomoci v HN přehodnoceny (Beck, 2016).

Pokud nastane skutečnost, že se jedna osoba stane součástí více okruhů SPO, v tomto případě správní orgán určuje, ke kterému okruhu posuzovanou osobu zařadit. Jedná se např. o situaci, kdy partner, případně rodič, je ze zákona posuzován se svojí rodinou, ale ve skutečnosti společně žije a hospodaří v rodině jiné. Pokud je tato skutečnost prokazatelně doložená, dává zákon možnost tuto osobu z první rodiny vyloučit (Beck, 2016). Z tohoto okruhu však nelze vyloučit osoby, které se zdržují mimo byt z důvodů zdravotních, pracovních, nebo studijních. Při rozhodování se vychází ze skutečností, které žadatel sám prokazuje (Duková, Duka a Kohoutová, 2013).

3.6.1 Oprávněné osoby

Při zjišťování nároku na dávky pomoci v HN je prioritní informace, zda jsou žadatelé, případně SPO, oprávněnou osobou. Tato osoba musí v první řadě splňovat

některé z těchto podmínek: mít trvalý pobyt na našem území; mít udělen azyl nebo doplňkovou ochranu na našem území a mít zde bydliště; být cizinec bez trvalého pobytu, s bydlištěm na našem území, jež má toto právo na základě mezinárodní smlouvy; být občané členského státu EU hlášení k trvalému pobytu v naší republice déle, než 3 měsíce, nebo jejich rodinní příslušníci; případně být cizinec – rezident, který má povolení k dlouhodobému pobytu a jeho rodinní příslušníci (Petrášek, 2014).

Jak je z výše uvedeného patrné, klíčovým se při rozhodování o dávkách pomoci v HN stává institut bydliště. *„Osoba má bydliště na území České republiky, zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepětí této osoby s Českou republikou“* (Zákon č. 111/2006).

3.6.2 Osoba v hmotné nouzi

Jak již bylo zmíněno, jedná se o osobu nebo rodinu, která *„nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním“* (Integrovaný portál MPSV, 2015).

Za osoby nacházející se v HN lze také považovat ty osoby, které této definici sice neodpovídají, ale vzhledem k jejich majetkovým a sociálním poměrům jim hrozí vážná újma na zdraví, mohou být postiženi nějakou vážnou mimořádnou událostí, nemají dostatečné prostředky k úhradě jednorázového výdaje nebo na úhradu nákladů spojených s pořízením (opravou) předmětů dlouhodobé potřeby, případně se tyto osoby nacházejí v situaci, kdy jsou ohroženy sociálním vyloučením, např. při propuštění z vazby a jiných zařízení (Zákony pro lidi, 2017). Tyto situace jsou blíže popsány v kapitole o mimořádné okamžité pomoci.

Rozhodujícími kritérii při určování stavu v HN jsou příjmy a celkové sociální a majetkové poměry všech SPO.

Osoby nejsou osobami v HN pokud:

1. Nejsou v pracovním či podobném poměru, nejsou osobami samostatně výdělečně činnými a nejsou vedeny jako uchazeči o zaměstnání (dále jen UoZ). Výjimky platí u osob starších 68 let, starobních důchodců, osob invalidních ve III. stupni invalidity,

nezaopatřených dětí, osob dočasně neschopných, poživatelů příspěvku na péči II. III. a IV. stupně, u osob pobírajících peněžitou pomoc v mateřství, či rodičovský příspěvek a u osob, které nemají příjem z důvodu nevyplacení mzdy zaměstnavatelem v řádném termínu.

2. Jsou vedeny jako UoZ, ale bez vážných důvodů odmítly výkon krátkodobého zaměstnání nebo se zúčastnit programu cíleného na řešení nezaměstnanosti.
3. Prokazatelně se nesnaží o zvýšení příjmu vlastním přičiněním.
4. Jsou samostatně výdělečně činnými osobami, ale z důvodu neúčasti na nemocenském pojištění jim v době nemoci nevzniká nárok na nemocenské dávky.
5. Je jim, jako zákonným zástupcům, uložena sankce za neplnění řádné školní docházky dítěte.
6. Kterým nenáleží nárok na nemocenské dávky z důvodu pracovní neschopnosti, kterou si přivodily úmyslně, při spáchání úmyslného trestného činu, v důsledku účasti ve rvačce, opilosti nebo užitím omamných látek.
7. Kterým byla dávka odejmuta z důvodu neplnění svých povinností, nebo kterým byla dávka vyplacena neprávem

Osoby, jejichž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že si náklady na živobytí i na bydlení mohou zajistit sami, z vlastních prostředků, může orgán pomoci v HN kvalifikovat jako osoby bez nároku na pomoc v HN (Zákony pro lidi, 2017).

3.7 Příjem pro účely posouzení stavu v hmotné nouzi

Základním kritériem pro rozhodování o nároku na dávky pomoci v HN je zjištění příjmů osoby, případně SPO, a jejich porovnáním s částkou živobytí (Kahoun, 2013).

Při hodnocení těchto příjmů se uplatňují motivační prvky, díky nimž jsou pracující osoby, oproti osobám setrvávajícím pouze na dávkách pomoci v HN, zvýhodněné (Seemanová, 2011).

Čisté příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků, a ze mzdových nároků vyplacených Úřadem práce České republiky (dále je ÚP ČR) při platební neschopnosti zaměstnavatelů, se dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi započítávají ve výši 70%. Těmito procenty se započítává i případná praxe při studiu. 80% se započítávají náhrady mzdy či sníženého platu, dávky nemocenského pojištění, podpora v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci a důchody poskytované v rámci důchodového pojištění. Ostatní příjmy se započítávají 100% (Zákon č. 111/2006).

Podle zákona č. 110/2006 se 100% započítává např. přídavek na dítě, výživné, příspěvek na výživu rozvedeného manžela nebo neprovdané matky, dávky SSP. V zákoně jsou uvedeny i ty příjmy, které se do výpočtu dávek pomoci v HN nezapočítávají. V tomto případě se jedná převážně o dávky péčovské péče, příspěvek na bydlení (nezapočítává se do PnŽ), příspěvek na péči, daňový bonus, či stipendia (Zákony pro lidi, 2017).

Tyto příjmy se dále snižují o **přiměřené náklady na bydlení**. Za přiměřené náklady na bydlení se pro účely zákona o hmotné nouzi považují **odůvodněné náklady na bydlení**. Nejvýše je možné tyto náklady snížit o 30% (v Praze o 35%) příjmu všech SPO. V tomto případě se jedná především o nájemné a ostatní služby spojené s bydlením, jako je např. elektřina, plyn, svoz odpadu, vodné, stočné. (Kahoun, 2013).

3.8 Částka živobytí

K určení této částky se využívá částky životního a existenčního minima, s přičtením částek stanovených jako ohodnocení snahy zvýšit si příjem vlastním přičiněním a dalších odůvodněných skutečností, vyžadujících zvýšení životních nákladů, jako je např. dietní stravování (Břeská a Vránová, 2007).

Jak již bylo popsáno, v zákoně č.111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, je rozlišena částka živobytí žadatele a SPO. U nezaopatřeného dítěte je částka živobytí ve stejné výši, jako životní minimum. K navýšení může dojít z důvodu dietního stravování. U osoby, vedené jako UoZ, se kterou byl během posledních šesti kalendářních měsíců před podáním žádosti o dávky pomoci v HN ukončen pracovní poměr z důvodu porušení pracovních povinností zvláště hrubým způsobem, náleží částka živobytí ve výši existenčního minima, bez možnosti navýšení. Stejná částka náleží také osobě, která má dluh na výživném pro nezletilé dítě v částce vyšší, než je trojnásobek měsíční splátky určené soudním rozhodnutím. Toto neplatí v případě, že osobě vznikl dluh na výživném až po podání žádosti a byl podán návrh k soudu na snížení nebo zrušení výživného z důvodu nedostatečného příjmu. Částka existenčního minima náleží také osobě hospitalizované ve zdravotnickém zařízení po celý kalendářní měsíc (Zákon č. 111/2006 Sb.).

3.9 Rozhodné období

U každé z níže uvedených dávek pomoci v HN je v zákoně o pomoci v HN definováno rozhodné období. Za toto období se zjišťují skutečnosti, které ovlivňují nárok

a výši dávek. Rozhodné období je rozdílné v průběhu poskytování opakovaných dávek a při podání žádosti. Je rozlišováno období aktuálního kalendářního měsíce a období měsíce předcházejícímu aktuálnímu kalendářnímu měsíci. V případě podání nové žádosti je aktuálním kalendářním měsícem ten měsíc, ve kterém je žádost o dávku pomoci v HN podána. V případě dávek běžících je to měsíc, ve kterém je dávka posuzována a stanovena její výše (Beck a kol., 2012).

U dávek pomoci v HN je rozlišováno více druhů rozhodných období. V prvním období je zkoumán příjem a v druhém období se zjišťuje splnění ostatních zákonem stanovených podmínek. V případě hodnocení příjmu se toto období dále dělí podle typu dávek. Při podání dávky MOP se příjmy dokládají za měsíc shodným s měsícem podání. U nově podávané žádosti o opakující se dávky pomoci v HN je nutno doložit příjem za období 3 kalendářních měsíců předcházejících měsíci podání (Beck, 2016).

V případě, že při podání žádosti dojde minimálně u jedné ze SPO k podstatnému poklesu příjmu, který trvá i v aktuálním měsíci, stává se rozhodným obdobím měsíc, ve kterém k tomuto poklesu došlo (Zákony pro lidi, 2017).

Podstatným poklesem příjmu se rozumí především ztráta příjmu z výdělečné činnosti, ukončení výplaty některé z dávek SSP, nevyplacení podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, nebo ztráta či značný pokles kteréhokoliv z pravidelných příjmů rodiny či jednotlivce (Břeská a Vránová, 2007).

3.10 Zvýšení příjmu vlastním přičiněním

Při stanovení nároku na dávky HN se také zohledňuje skutečnost, zda si žádající osoba a případně další SPO mohou zvýšit příjem uplatněním nároků a pohledávek, nebo vlastním přičiněním. Osoby mají povinnost prodat či jinak využít svůj majetek k zabezpečení se finančními prostředky, jež by poté měly využít k zajištění základních životních potřeb, nebo k úhradě nákladů na bydlení. V těchto případech se však zvažuje, zda vynaložené náklady na uplatnění nároku a pohledávek nepřevýší zisk. Pokud ano, pak se uplatnění nároků a pohledávek nevyžaduje. Také se nevyžaduje prodej nemovitosti v případě, kdy ji osoba používá k trvalému bydlení a prodej automobilu v případě, že je z důvodu špatné dostupnosti využíván k přepravě do zaměstnání, k lékaři, či dětí do školy. Uplatněním nároků a pohledávek je myšleno např. využití nemocenského nebo důchodového pojištění a dávek SSP - především přídavku na dítě a příspěvku na bydlení. (Beck a kol., 2012).

V případě, že je u osoby žádající (nebo již pobírající) dávky HN zjištěna možnost uplatnění nároků a pohledávek, orgán pomoci v HN může osobu k tomuto uplatnění vyzvat. Pokud tato osoba do 3 měsíců od obdržení výzvy neučiní patřičné kroky, jde o osobu, která neprojevila dostatečnou snahu o zvýšení příjmu vlastním přičiněním, a správní orgán tuto osobu nebude nadále považovat za osobu v HN a dávku jí může odebrat (Dvořáková a Smrčka, 2011).

3.11 Správní řízení o dávkách hmotné nouze

Správní řízení je postup úřadu (správního orgánu), který vede k vydání správního rozhodnutí. Je upraveno v zákoně č. 500/2004 Sb., **správní řád**. Proti vydaným rozhodnutím může být podáno odvolání (Kovář & Šalomoun, advokátní kancelář, 2014). Správní řízení je děleno na obecné, postupující podle správního řádu, a zvláštní, upravené v různých právních předpisech správního práva (Masařík a Kricner, 2015)

Účastníky řízení jsou „v řízení o žádosti žadatel a další dotčené osoby, na které se pro společenství práv nebo povinností s žadatelem musí vztahovat rozhodnutí správního orgánu; v řízení z moci úřední dotčené osoby, jimž má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají. Účastníky jsou též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech“ (Zákony pro lidi, zákon č. 500/2004, 2017).

Řízení o přiznání dávek pomoci v HN je vždy zahájeno na základě písemné žádosti, která je na předepsaném tiskopisu podána příslušnému orgánu pomoci v HN (Zákon č. 111/2006 Sb.).

3.12 Typy dávek hmotné nouze

Dávky HN lze rozdělit na dávky nárokové a nenárokové. Nárokovými dávkami se rozumí dávky, na jejichž výplatu má žadatel, po splnění zákonem určených podmínek, nárok a orgán pomoci v HN nemůže dávku nepřiznat. Mezi tyto dávky patří příspěvek na živobytí (dále jen PnŽ) a dávka DnB. (Kahoun, 2013). Dávkou nenárokovou je dávka mimořádné okamžité pomoci (dále jen MOP). (Zákon č. 111/2006). O přiznání či nepřiznání rozhoduje orgán pomoci v HN. Tato nenároková dávka nemusí být přiznána i přes to, že jsou všechny podmínky pro přiznání, stanovené zákonem, splněny. V tomto

případě se přihlíží ke konkrétní situaci, důvodu podání žádosti a postavení žadatele o dávku (Kahoun, 2013).

3.12.1 Příspěvek na živobytí

PnŽ je opakující se dávka HN, určena k zajištění základních životních potřeb, jako jsou především úhrada stravy, oblečení, obuvi, vzdělání a dopravy. PnŽ je základní dávkou pomoci v HN, a náleží každému jedinci uznanému za osobu, nacházející se v HN. Jedná se o případ, kdy příjem této osoby a případně osob společně posuzovaných, nedosáhne po odečtení přiměřených nákladů na bydlení částky živobytí všech těchto osob (Beck a kol., 2012).

Částka živobytí se pro každou osobu stanoví individuálně. Přihlíží se k možnostem této osoby a hodnotí se i její snaha o zlepšení své situace. U SPO se jejich částky živobytí sčítají. Částka se zvyšuje v případě dietního stravování osoby, pokud je doporučeno příslušným odborným lékařem (Integrovaný postál MPSV, 2017).

Jak již bylo zmíněno, v případě dluhu na výživném pro nezletilé vyšším, než je trojnásobek měsíční splátky stanovené soudem a v případě skončení pracovního poměru z důvodu porušení povinností, činí tuto částku částka existenčního minima. Stejně tak při hospitalizaci ve zdravotním středisku po celý kalendářní měsíc. V těchto případech lze částku navýšit o dietní stravování (Integrovaný postál MPSV, 2017).

Nárok na dávku PnŽ vzniká dnem splnění podmínek pro přiznání dávky a dávka je vyplácena od měsíce podání. Je vždy poskytována jedné osobě a v případě více SPO náleží celému okruhu osob. (Beck a kol., 2012).

Výše dávky PnŽ je stanovena jako doplatek rozdílu mezi skutečným příjmem osoby, či rodiny, a částkou jejich živobytí. Příjem se zároveň snižuje o přiměřené náklady na bydlení. Dále se hodnotí snaha o zvýšení příjmu vlastní prací, využitím majetku či uplatněním nároků a pohledávek (Tröster a kol., 2013).

PnŽ je dávka opakující se, vyplácená v pravidelných měsíčních termínech, které stanoví plátce. Vyplácení je možné rozložit do několika menších dávek, pokud je evidentní, že je příjemce neschopný s dávkou efektivně hospodařit (Kahoun, 2013).

Ze stejného důvodu lze určit způsob výplaty, kdy 35% - 65% přiznané dávky je možné poskytovat v poukázkách opravňujících k nákupu zboží ve stanovené hodnotě (zákon č. 111/2006).

3.12.2 Doplatek na bydlení

DnB je opakující se dávka pomoci v HN, která slouží k pokrytí nákladů spojených s bydlením. Jejím cílem je pomoci osobám pokrýt náklady spojené s bydlením. Doplnuje dávku SSP, příspěvek na bydlení, která je však určena pouze na bydlení v nájemních a družstevních bytech, nebo bytech ve vlastnictví žadatele za splnění trvalého pobytu. Dávka HN, DnB může pokrývat i jiné formy bydlení, které se označují jako **případy hodné zvláštního zřetele**. Jedná se o domovy pro seniory a se zvláštním režimem, domovy pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení, domy na půli cesty, azylové domy, terapeutické komunity ubytovny, charitativní zařízení apod. (Zákon č. 111/2006). U těchto forem bydlení je pak potřeba prozkoumat standardy kvality bydlení. U ubytoven musí být hygienickou stanicí schválený provozní řád. (Kaczor, 2015). Jiný, než obytný prostor (prostor určený pro bydlení na základě smlouvy, rozhodnutí či jiného právního titulu) musí také splňovat standardy kvality bydlení. Kontrolu splnění těchto požadavků provádí na žádost orgánu pomoci v HN obecní stavební úřad (Zákon č. 111/2006).

O dávku DnB si mohou žádat osoby, jejichž dávka SSP, příspěvek na bydlení, nepokryje výši nákladů na bydlení, které je nutno uhradit. Pokud tyto osoby nemají na dávku SSP nárok, jsou náklady na bydlení hrazeny dávkou pomoci v HN, DnB (Beck a kol., 2012).

Na dávku DnB má nárok vlastník nemovitosti, případně nájemce s platnou nájemní smlouvou, pokud je jeho příjem (včetně vyplaceného PnŽ) po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení (snížených o vyplacený příspěvek na bydlení) nižší, než částka živobytí. Žadatel musí splňovat nárok na dávku HN, PnŽ. Výjimku v tomto případě lze učinit u osoby, které dávka PnŽ nebyla přiznána z důvodu vysokých příjmů, které přesáhly částku živobytí osoby (případně osob společně posuzovaných), ale nepřesáhl 1,3 násobek jejich částky živobytí (Beck a kol., 2012).

3.12.3 Odůvodněné náklady na bydlení

Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítávají prokazatelné náklady na bydlení, pravidelné úhrady služeb spojených s užíváním bytu (ústřední vytápění, teplá voda, vodné, stočné, odvoz komunálního odpadu a další prokazatelné nezbytné služby), úhrada energie, plynu, tuhých paliv. Toto vše je však hrazeno do výše normativních nákladů v místě obvyklých. Při užívání jiného než obytného prostoru nebo ubytovacího

zařízení jsou náklady na bydlení hrazeny pouze do výše 80% normativních nákladů na bydlení, u staveb pro rekreaci užívaných vlastníky do výše 90% normativních nákladů na bydlení (Zákon č. 111/2006). Normativní náklady na bydlení jsou uvedeny v zákoně č. **117/1995 Sb., o státní sociální podpoře**, kde jsou odstupňovány měsíční náklady na bydlení v bytech, které jsou užívány na základě nájemní smlouvy a bytech družstevních a vlastníků dle počtu obyvatel v obci a dle počtu osob v rodině (viz příloha č. 1).

3.12.4 Dávka mimořádné okamžité pomoci

Jak je patrné ze samotného názvu, účelem této dávky je řešit mimořádné situace a to pokud možno okamžitě. Pomáhá osobám, které se nacházejí v mimořádné situaci a nejsou schopny tuto situaci samy vyřešit. Na rozdíl od předchozích dvou dávek HN – PnŽ a DnB - je tato dávka jednorázová, je ji však možno vyplatit i vícekrát. I přes to, že osoba může být ve stavu HN pro předchozí dvě dávky HN, je důležité, na základě posouzení mimořádnosti situace této osoby a správního uvážení, aby ji orgán HN za osobu v HN s nárokem na MOP uznal. (Beck a kol., 2012).

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, rozeznává šest specifických situací, při kterých dochází k přiznání dávky pomoci v HN:

Situace **hrozby vážné újmy na zdraví**, kdy žadateli vznikne nárok na dávku i přes nesplnění podmínek k vyplácení pravidelných dávek PnŽ a DnB, pokud je uznán za osobu v HN. Takovou osobou může být žadatel uznán na základě přihlédnutí k příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům a vyhodnocením jeho situace jako ohrožení vážnou újmou na zdraví. V tomto případě může být dávka MOP vyhodnocena ihned. Dávku však nelze poskytnout, pokud může v daném měsíci vzniknout nárok na opakované dávky pomoci v HN. V uvedeném případě je nutno co nejdříve tyto dávky vyhodnotit, aby osoba vážnou újmu na zdraví neutrpěla. Dávka v tomto případě doplňuje příjem osoby do výše existenčního minima, a v případě nezaopatřeného dítěte do minima životního (Normativní instrukce č. 1/2013).

Další situací je **mimořádná událost**. Na tuto dávku pomoci v HN vznikne nárok osobě, *„která byla orgánem pomoci v hmotné nouzi uznána za osobu v hmotné nouzi, protože ji postihla vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami“* (Normativní instrukce č. 1/2013, s. 2). V tomto případě se jedná především o nějakou živelní pohromu, požár, destruktivní událost či havárii. Osoba je posuzována společně s ostatními osobami

v domácnosti a přihlíží se k příjmové situaci a k sociálním a majetkovým poměrům osob (Normativní instrukce č. 1/2013).

Na dávku **jednorázový výdaj** vzniká osobě nárok, pokud je uznána osobou v HN, jelikož nemá „vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu“ (Normativní instrukce č. 1/2013, s. 3). I u této dávky existuje při určování výše dávky možnost správního uvážení, na základě jehož dávka může být přiznána v plné výši, částečně nebo vůbec (Normativní instrukce č. 1/2013).

Náklady spojené s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby je další dávka MOP, na kterou má nárok osoba uznaná za „osobu v hmotné nouzi, protože nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby“ (Normativní instrukce č. 1/2013, str. 4). Jedná se o situace, kdy v rodině dojde k porouchání, nebo k absenci předmětu nezbytného pro zajištění základních životních potřeb, jako je např. lednice, postel nebo pračka, a již není únosné, aby rodina bez tohoto předmětu nadále fungovala. ÚP ČR může při určování výše dávky vycházet podle nejlevnějších cen tohoto předmětu, nebo doporučit opravu, pokud vyjde levněji, než jeho nákup (Normativní instrukce č. 1/2013).

Náklady související se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí se formou MOP poskytnou osobě, která nemá vzhledem „k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky k úhradě odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte“ (Normativní instrukce č. 1/2013, s. 5). Jde o situace, kdy v rodině nejsou prostředky k úhradě nákladů spojených s nákupem školních pomůcek, účastí na školním výletu, škole v přírodě, sportovních činnostech a zájmových kroužcích. ÚP ČR v těchto situacích zvažuje, zda je účast na těchto činnostech nutná, a zda není zvolena zbytečně finančně náročná zájmová činnost. ÚP ČR práce v tomto případě spolupracuje se školou a zjišťuje, zda není možná částečná podpora i ze školního fondu či z pojišťovny. Do této dávky lze zařadit i osobu s nedostatečnými prostředky na úhradu nákladů spojených se sociálně – právní ochranou

dětí, jako je např. odborná poradenská pomoc, návštěva psychologa nebo pedagogicko-psychologické poradny. V tomto případě ÚP ČR opět spolupracuje s dotyčným střediskem, může si vyžádat potřebné informace a konzultovat odůvodněnost poskytnutí dávky (Normativní instrukce č. 1/2013).

Poslední situací k poskytnutí dávky MOP je **sociální vyloučení**. Nárok na tuto pomoc má osoba, „*kteřá byla ÚP ČR uznána za osobu v hmotné nouzi, protože v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků, nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením*“ (Normativní instrukce č. 1/2013, s. 7). Zde se jedná o propuštění z vazby, z výkonu trestu, zdravotnického zařízení, školského zařízení, pěstounské péče apod. Jsou zde zařazeny i osoby bez přístřeší nebo osoby s ohroženými právy a zájmy trestnou činností osob jiných. Výše dávky se stanoví jednorázově do výše 1 000 Kč, s ohledem na nezbytné potřeby osoby a při propuštění se přihlíží k prostředkům, které tato osoby při propuštění obdržela (Normativní instrukce č. 1/2013).

3.12.5 Společná ustanovení k dávce mimořádné okamžité pomoci

Jak již bylo řečeno, MOP je jednorázová dávka HN, která ale může být v případě potřeby poskytnuta vícekrát v roce. Je vyplácena bezodkladně, v případě potřeby a v rámci možností v den podání žádosti. Dávka MOP se váže ke konkrétní situaci, která je spojená s výdajem, a tato situace i výdaj musí být v žádosti specifikován (Normativní instrukce č. 1/2013).

Pro každou situaci musí být vyplněna samostatná žádost o MOP. Dávka by neměla být poskytnuta, pokud již osoba požadovanou částku uhradila a teprve poté žádost podává. V tomto případě se má za to, že osoba na úhradu měla a již nic uhradit nepotřebuje. Lze však udělat výjimky. Posouzení, zda je v tomto případě osoba v HN, je plně na ÚP ČR a o dávce se rozhoduje na základě správního uvážení pracovníků úřadu. (Normativní instrukce č. 1/2013).

Částka, která je v rámci MOP přiznána, by měla být adekvátní potřebám žadatele o dávku. Nemělo by dojít k případu, kdy bude dávka přiznána v nedostatečné výši a osoba nezvládne náklady uhradit. MOP se neposkytuje na úhrady regulačních poplatků, od kterých jsou osoby, nacházející se prokazatelně ve stavu HN, osvobozeny. Dále se MOP neposkytuje na úhradu léků, jelikož každý lékař má možnost navrhnout léky bez doplatku. Dávka se neposkytuje ani na různé zdravotnické náklady (Normativní instrukce č. 1/2013).

Pracovníci ÚP ČR by měli od příjemce dávky požadovat prokázání jejího využití. Pokud osoba částku nevyužila k určenému účelu, nebo nevyužila částku plně, vznikne příjemci přeplatek na dávce, který je povinen úřadu vrátit. V případě, že je osoba zároveň příjemcem opakovaných dávek, může být částka srážena z dávky pomoci v HN, PnŽ. Osobě, nebo celému okruhu SPO, musí však po sražení přeplatku zůstat částka ve výši jejich existenčního minima (Normativní instrukce č. 1/2013).

3.12.6 Výplata dávek hmotné nouze

Dávky jsou vypláceny v české měně, s přihlédnutím ke schopnostem a možnostem příjemce, a to buď převodem na platební účet (udaný žadatelem o dávku), v hotovosti, poštovní poukázkou, poukázkami opravňujícími k nákupu nebo odběru zboží ve stanovené hodnotě, nebo přímou úhradou částky, již je příjemce zavázán uhradit. (Zákon č. 111/2006).

U dávky PnŽ a MOP „*může určit plátce dávky tak, že nejméně 35 % a nejvýše 65 % přiznané dávky bude poskytnuto využitím poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě*“ (Zákon č. 111/2006).

3.13 Správní uvážení

„Správní uvážení resp. diskreční pravomoc je důležitou složkou interpretace a aplikace norem správního práva. Podstatou správního uvážení je možnost orgánů veřejné správy po zvážení všech možných okolností zvolit jedno z možných řešení, které jim konkrétní právní norma nabízí“ (Epravo.cz, ©1999-2017).

Pojem správního uvážení se sice vyskytuje v řadě právních předpisů, ale nikde není konkrétně vymezeno. Často je jeho identifikace v zákoně obtížná (Skulová, 2003). Můžeme ho nalézt pod různými pojmy, jako např. „lze“ „může“ apod. V těchto případech je vždy nutné využít správního uvážení a následně vydat rozhodnutí o výsledku (Mates, 2013).

Pokud nastane situace střetu různých zájmů a je třeba o věci rozhodnout, pak právě správní uvážení zajišťuje právní jistotu. Veřejná správa by měla na tyto situace umět reagovat a vždy zajistit ochranu subjektivních práv účastníků řízení. Nejdůležitějším úkolem správního uvážení je řešení nepředvídatelných situací, ve kterých by nebylo možno učinit rozhodnutí. Správní orgán díky němu tedy získává možnost rozhodovat v ojedinělých a v právu nevymezených případech (Hart, 2010).

Správním uvážení však může skrývat jak pozitivní, tak negativní aspekty. Pozitivním aspektem je svoboda pracovníka při rozhodování a možnost aktuální reakce na potřebu klienta, negativním však může být rozhodování na základě znalostí, zájmů a uvážení jednoho člověka, který tímto způsobem může dokazovat svoji moc nad klientem (Horák, 2004).

3.14 Sociální práce v systému hmotné nouze

Pomoc v HN by neměla být zaměřena pouze na vyplácení dávek, ale vhodně by měla být doplněna také sociální prací, reagující na velké množství problémů lidí, kteří se ocitají ve stavu HN nebo jsou osobami stavem HN ohroženými. Cílem je snižování dlouhodobé závislosti klientů na dávkách HN a zlepšení jejich schopnosti k samostatnému řešení své svízelné životní situace. Je tedy nezbytně nutná spolupráce všech dotčených úřadů a využití všech dostupných možností za účelem pomoci těmto osobám z jejich nepříznivé situace (Musil, Hubíková a kol., 2013).

Právě na schopnostech pracovníků úřadu využít všechny možnosti k řešení životních situací klientů závisí účel i následný účinek dávkových systémů. Profesionální a kvalitní sociální práce závisí na celkovém a správném posouzení životní situace klientů tak, aby došlo nejen k usnadnění řešení nepříznivé situace klienta, ale i ke správné motivaci klienta svoji situaci aktivně řešit a vymanit se co nejdříve ze závislosti na dávkách nejen pomoci v HN (Mareš, 2001).

3.15 Závislost na dávkách hmotné nouze

Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, veškerá sociální práce by měla zabránit trvalé závislosti klientů na dávkách sociální pomoci. Ve skutečnosti však řada klientů může být dlouhodobě, v některých případech i trvale, na těchto dávkách závislá. Dá se říci, že závislími se stávají skoro všichni klienti dávek HN, jelikož při nevyplacení těchto dávek se příjemci dostávají do stavu, kdy nemají příjmy na uspokojení základních potřeb. Smutnou výjimkou jsou případy, kdy si klienti zajišťují příjem a nenahlásí ho na ÚP ČR. Dávky pak pobírají neoprávněně.

„Až několik miliard korun ročně získávají v podobě sociálních dávek ze státního rozpočtu lidé, kteří je nepotřebují. Jednak jsou to ti, kteří dávky dostávají zcela zbytečně, a jednak ti, kteří dávky otevřeně zneužívají. Pobyt v sociální síti je často velmi výhodný

a pohodlný, není tedy divu, že současný systém dělá někdy z lidí „narkomany“ závislé na sociálních dávkách“ (MPSV, 2007).

Závislost občanů na dávkách HN je zaznamenána již koncem 90. let minulého století. V roce 1998 bylo registrováno 133 tis. rodin na sociálních dávkách, a to i přes poměrně nízké procento nezaměstnanosti. Jejich počet stále rostl, a dávky sociální pomoci, určené k přechodné a krátkodobé pomoci, byly více jak polovinou příjemců využívány déle než rok (Sirovátka, 2000).

S tím, jak rostl počet osob závislých na sociálních dávkách, rostla i výše výdajů na tyto dávky. S výjimkou roku 2005 se tyto výdaje neustále zvyšovaly, až do roku 2006. Zde došlo k zásadní změně v podobě vstoupení nových zákonů - o životním a existenčním minimu a o pomoci v hmotné nouzi – v platnost. V této době se výdaje značně snížily, ale v následujících letech se začaly opět zvyšovat. Od roku 2010 sice dochází k poklesu nezaměstnanosti, ale výdaje na dávky pomoci v HN stále rostou, a v současné době je počet dlouhodobých uživatelů dávek pomoci v HN dosti znepokojivý (Průša, Víšek a Jahoda, 2014).

Důvodů závislosti lidí na sociálních dávkách může být několik. Jeden z důvodů může být porovnávání příjmů ze sociálních dávek a příjmu z možného zaměstnání. Vzhledem k nízké kvalifikaci některých příjemců dávek by se jejich mzda pohybovala ve výši minimální mzdy. Pokud započítají ztrátu času, dojíždění do práce, hlídání dětí apod., je pro ně z jejich hlediska výhodnější řešení pomocí sociálních dávek. Dalším, poměrně častým, důvodem je adaptace k životu na sociálních dávkách. Může vzniknout jejich dlouhodobou nezaměstnaností, sociálním vyloučením, osamělostí, v důsledku negativního výchovného vzoru. Vždy však souvisí s dlouhodobou závislostí na sociálních dávkách. (Sirovátka, 2000).

3.16 Sociální šetření

„Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi jsou na základě souhlasu žadatele o dávku, příjemce dávky a osob společně posuzovaných oprávněni v souvislosti s plněním úkolů podle tohoto zákona vstupovat do obydlí, v němž tyto osoby žijí, a to s cílem provádět sociální šetření, popřípadě šetření v místě pro vyhodnocení podmínek nároku na dávky“ (Zákon č. 111/2006).

Při této činnosti mají pracovníci ÚP ČR povinnost prokázat se oprávněním ke vstupu do obydlí a služebním průkazem, a pořádit písemný záznam ze šetření. Pokud však žadatel

nebo příjemce dávek HN, případně SPO, nedají ke vstupu do obydlí souhlas a znemožní tím sociální šetření, nemůže dojít k ověření skutečností, a žádost může být zamítnuta, případně odejmuta (Zákon č. 111/2006).

V průběhu sociálního šetření je pracovníky ÚP ČR zjišťována správnost údajů uvedených v žádosti, způsob bydlení, vytápění, vaření, vybavení domácnosti, osoby, žijící v domácnosti apod. (Cermanová a kol., 2011).

Sociální šetření se provádí zejména u nových žadatelů o dávky HN a SPO, dále u příjemců dávek HN, kdy se ověřují skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na tyto dávky. Sociální šetření se také provádí pro kontrolu využití dávek MOP (např. na pračku, ledničku, postel), dále na něčí podnět a při jakékoli nahlášené změně (Cermanová a kol., 2011).

„Pokud má Úřad práce ČR podezření na zneužití vyplacených nepojistných sociálních dávek, ihned situaci prošetří. Jestliže jde o částky vyšší než 5 000 Kč a existuje podezření na spáchání trestného činu, předává celou věc orgánům činným v trestním řízení. Prokáže-li se neoprávněné pobírání dávky, vyčíslí Úřad práce ČR přeplatek a požaduje vrácení vyplacených peněz“ (Práce & sociální politika, 2017).

3.16.1 Hlavní metody sociálního šetření

Při sociálním šetření používá pověřený pracovník úřadu především rozhovor, jehož přínosem je osobní kontakt s žadatelem nebo příjemcem dávek. V rámci rozhovoru mohou být zjištěny nejen skutečnosti, které jsou evidentní, ale také skutečnosti, které by za normálních okolností klient ÚP ČR nesdělil (Novosad, 2004).

Další důležitou metodou je pozorování, které doplňuje informace zjišťované rozhovorem. Pozorováním získává pracovník jiný typ informací, než při rozhovoru. Jevy a situace, které je možno touto metodou zachytit, klienti v rozhovoru ve většině případů nesdělí, protože si je ani nemusí uvědomit (Švaříček, Šed'ová a kol, 2007).

3.17 Povinnosti státních orgánů, obcí, krajů a dalších osob

Tato povinnost je dána § 50 zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi a znamená povinnost státních orgánů, obcí, krajů a jejich orgánů, dalších právnických a fyzických osob, s výjimkou příjemců dávek a osob společně posuzovaných, sdělit na základě výzvy příslušného orgánu údaje, které jsou pro pobírání dávky pomoci v HN rozhodné.

Zaměstnanci orgánů pomoci v HN mají povinnost spolupracovat s obcí, ve které má osoba v HN bydliště, na řešení její situace, a zároveň umožňovat kontrolu použitých postupů. Dále spolupracují s orgány sociálně právní ochrany dětí a jinými dotčenými orgány ve věci vymáhání výživného na dítě a plnění vyživovací povinnosti (Zákon č. 111/2006).

Další formy spolupráce státních orgánů, obcí, krajů apod. budou také rozebrány v praktické části práce.

4 Praktická část práce

Praktická část práce se bude zabývat aplikací poznatků zjištěných v teoretické části v podmínkách regionu Plzeň – sever. V rámci sledování problematiky přiznávání a pobírání dávek pomoci v HN bude praktická část nejdříve zaměřena na nezaměstnanost, která bývá častou příčinou evidence na oddělení HN, a bude zjištěna souvislosti mezi počtem podílu nezaměstnaných a počtem žadatelů o dávky pomoci v HN v Plzeňském kraji. Dále bude porovnán podíl nezaměstnaných v Plzeňském kraji s podílem nezaměstnaných na Plzni – severu. Z výsledku vyplyne míra odlišnosti regionu Plzeň sever ve srovnání s Plzeňským krajem. Dále bude aplikační část zaměřena na počet a objem dávek pomoci v HN na oddělení Plzeň – sever.

Hlavním zaměřením této části bude rozbor žadatelů a příjemců dávek pomoci v HN na oddělení Plzeň - sever. Na základě třídících znaků budou osoby rozděleny do skupin, ze kterých vyplyne povaha osob, nejčastěji evidovaných na oddělení HN Plzeň - sever, důvod jejich evidence a dalšího setrvávání na dávkách pomoci v HN, snaha o řešení své situace, či zneužívání dávek pomoci v HN.

Při této práci budou využita data získaná ze spisů klientů a budou využity osobní zkušenosti autorky práce a zkušenosti vedoucí oddělení HN Plzeň sever, jejíž praxe v tomto oboru přesáhla 10 let, a které autorka získala rozhovorem (příloha č. 11). Na základě názorů vedoucí pracovnice oddělení HN Plzeň – sever pak autorka navrhne opatření k nápravě, která by mohla přispět ke snížení dlouhodobé evidence příjemců dávek pomoci v HN a především k eliminaci zneužívání dávek HN.

4.1 Souvislost počtu osob evidovaných na oddělení Zaměstnanosti s počtem osob evidovaných na oddělení Hmotné nouze v Plzeňském kraji

Ke zjištění vlivu počtu osob v evidenci oddělení Zaměstnanosti na výši počtu žadatelů o dávky HN⁴, byl vybrán celý Plzeňský kraj, jehož vypovídací hodnota je vyšší, než v případě regionu Plzeň - sever, jímž se tato práce blíže zabývá. Data potřebná ke zjištění počtu nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji byla získána z veřejné databáze ČSÚ, počet žadatelů by získán z dat uvedených na Portálu MPSV.

---

⁴ Počet žadatelů o dávku PnŽ, jelikož bez přiznání dávky PnŽ nevzniká nárok na dávku DnB

Tabulka 3: Počty nezaměstnaných osob a osob v hmotné nouzi v Plzeňském kraji

Rok	Počet nezaměstnaných osob	Změna oproti předcházející hodnotě v %	Počet žadatelů v HN	Změna oproti předcházející hodnotě v %
2012	23 724		55 166	
2013	25 709	8,37	71 424	29,47
2014	22 641	-11,93	66 067	-7,5
2015	18 587	-17,91	67 884	2,75
2016	14 655	-21,15	51 489	-24,15

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ a MPSV

Zadáním dat do tabulky č. 3 za sledované období let 2012 – 2016, a jejich porovnáním, byla zjištěna podobnost v růstu počtu evidovaných osob v obou skupinách. Počty osob evidovaných na HN jsou však výrazně vyšší. Souvisí to z velké míry s evidencí osob, které nemusí být zároveň evidovány jako UoZ, ale do dávek HN svými nízkými příjmy propadnou. Jedná se o osoby s nízkým příjmem ze zaměstnání, osoby pečující o jinou osobu, osoby s nízkou, nebo žádnou výplatou ze starobního důchodu nebo z invalidního důchodu III. stupně (dále jen ID), anebo osoby na rodičovské dovolené (dále jen RD).

U obou skupin lze pozorovat kulminaci v roce **2013**, kdy došlo k nárůstu počtu v obou skupinách, pravděpodobně v důsledku ekonomické krize a s tím souvisejícím zhoršením příjmových situací osob, ztrátám zaměstnání a zvýšení počtu nezaměstnaných. Vzhledem k nízkému počtu pracovníků po přechodu problematiky dávek HN pod ÚP ČR je zde zvýšení počtu žadatelů výrazně vyšší, o **21 %**, než u počtu UoZ.

I v ostatních letech pozorovaného období jsou počty osob ve skupinách procentuálně rozdílné. Například v roce **2015** stoupl počet žadatelů o dávky HN o **2,8 %**, počet UoZ naopak nadále klesá o **17,9 %**. Nejvíce se procentuální změny přibližují v roce **2014**, kdy rozdíl ve snížení oproti předcházející hodnotě činí u počtu nezaměstnaných o **4 %** více a v roce **2016**, kdy je rozdíl naopak větší u počtu žadatelů o dávky HN o **3 %**.

Všeobecně však lze říci, že **u obou skupin docházelo od roku 2014 k výrazným poklesům počtu osob**. Výjimkou je lehké zvýšení počtu osob v HN v Plzeňském kraji v roce 2015, pravděpodobně způsobené novelou zákona o pomoci v HN (č. 252/2014 Sb. s účinností od 1. 1. 2015), týkající se mimo jiné započítávání důchodů do příjmu pouze do výše 80 %. Díky tomu se do těchto dávek mohli dostat osoby v důchodovém věku nebo ID, které před novelou, z důvodu „vysokého“ příjmu, do HN nepropadly.

Výsledkem tohoto rozboru dat je zjištění existence vlivu počtu nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji na počet osob evidovaných na HN, avšak za působení dalších skutečností, ovlivňujících množství osob na HN, jako jsou osoby pracující nebo v důchodu, ale s nízkými příjmy, osoby na RD, nebo pečující o jinou osobu. V poslední době však - díky spolupráci oddělení Zaměstnanosti s oddělením HN a díky novelám zákonů týkajících se jak zaměstnanosti, tak dávek pomoci v HN - dochází k výraznému snížení počtu dávek v obou skupinách.

4.2 Nezaměstnanost v regionu Plzeň - sever

V regionu Plzeň - sever souvisí nezaměstnanost převážně s odlehlostí některých oblastí, ze kterých je doprava do zaměstnání komplikovaná a zdlouhavá. Vzhledem k faktu, že tyto oblasti bývaly převážně zemědělské, pracovali obyvatelé ve statcích, lesích či družstvech. V současné době v těchto oblastech není nabídka práce dostatečně vysoká ani finančně zajímavá.

Otázka nezaměstnanosti a jejího řešení je pojem úzce související nejen s dávkami pomoci v HN, o kterých pojednává tato diplomová práce, ale také s aktivní politikou zaměstnanosti a v podstatě se všemi činnostmi, které ÚP ČR vykonává.

V předcházející kapitole autorka práce řešila existenci souvislosti mezi počtem nezaměstnaných osob a osob evidovaných na oddělení HN. Jelikož v praxi má velmi pozitivní výsledky spolupráce mezi agendami Zaměstnanosti a HN, je nutné problém nezaměstnanosti a jejího řešení v této práci zmínit.

Pokud se nezaměstnaná osoba, nebo osoba nezaměstnaností ohrožená, eviduje na ÚP ČR jako UoZ, pracovníce oddělení Zaměstnanosti s ní začnou aktivně pracovat. Pomáhají vyhledávat volné pracovní pozice, sepsat aktuální profesní životopis a uchazečům evidovaným po delší dobu pak vydávají „doporučenky“ k pracovním pozicím, na jejichž výběrové řízení má uchazeč povinnost se dostavit. V opačném případě (pokud nedoloží relevantní důvod své nepřítomnosti) může být uchazeči udělena sankce, nebo může dojít k jeho vyřazení z evidence. Takové opatření se týká i uchazečů, kteří se nedostaví na domluvenou schůzku s pracovníci Zaměstnanosti. K těmto schůzkám si dlouhodobě evidovaní uchazeči mají za úkol nosit tzv. „Individuální akční plán“, do kterého zaznamenávají svoji snahu k nalezení zaměstnání.

Jak bylo zmíněno v kapitole a novele zákona o pomoci v hmotné nouzi, osobám, pobírajícím dávku pomoci v HN - PnŽ - déle, jak 6 měsíců, který se po celou dobu

nezúčastňuje žádné z aktivit nabízených oddělením Zaměstnanosti (rekvalifikace, projekty, školení pořádané ÚP ČR), je dávka PNŽ snížena na existenční minimum. Pracovnice zaměstnanosti proto právě těmto osobám věnují zvýšenou péči. Kromě různých aktivizačních projektů a programů (JOB Club - skupinové poradenství k lepší orientaci na trhu práce) mohou pracovnice zaměstnanosti nabízet také rekvalifikace (nebo si uchazeč může rekvalifikaci zvolit sám). Informaci o zúčastnění se UOZ na jakékoliv aktivizační činnosti zadává pracovnice zaměstnanosti do systému OKpráce (systém ve kterém se zpracovávají informace nutné k evidenci UoZ a sloužící pro vyplácení podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci). Informace se následně sehrávají do systému OKnouze⁵, ve kterém jsou zpracovávány dávky pomoci v HN. Na základě těchto informací může dojít ke změně výše PnŽ.

Nejčastěji nabízeným aktivizačním programem pro UoZ jsou rekvalifikace, které umožňují osobám získání kvalifikace pro nové zaměstnání nebo si udržet to stávající (zaměstnavatel trvá na zvýšení kvalifikace a v opačném případě hrozí zaměstnanci propuštěním). Rekvalifikace může pomoci při zvýšení, či rozšíření dosavadní kvalifikace, nebo k získání kvalifikace zcela nové (Integrovaný portál MPSV, 2016).

Rekvalifikace může být dotovaná, plně zabezpečená úřadem, umožňující pobírat podporu při rekvalifikaci a proplácení výdajů s ní spojených. V případě, že si klient rekvalifikaci zvolí sám a dojde-li k jejímu schválení komisí, je kurzovné úřadem uhrazeno, ale na jiné náklady účastník nárok nemá (Integrovaný portál MPSV, 2016).

Na základě dat dostupných ve veřejné databázi ČSÚ byly vytvořeny níže uvedené **tabulky č. 4 a 5** s počtem UoZ a podílem nezaměstnaných osob⁶ v Plzeňském kraji jako celku a v regionu Plzeň sever, kterým se tato práce zabývá.

---

⁵ Aplikační program, který je koncipován tak, že po zadání potřebných dat vyhodnotí nárok na dávku HN a její výši. Je dodáván externím dodavatelem.

⁶ Podíl osob nezaměstnaných je vyjádřením podílu dosažitelných UoZ v evidenci ÚP ČR ve věkovém rozhraní 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku v % (MPSV, [2017])

Tabulka 4: Počet uchazečů o zaměstnání a podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji

Rok	Počet uchazečů	Podíl nezaměstnaných osob
2012	23 724	5,94%
2013	25 709	6,45%
2014	22 641	6,70%
2015	18 587	4,62%
2016	14 655	3,56%

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Tabulka 5: Počet uchazečů o zaměstnání a podíl nezaměstnaných osob v regionu Plzeň sever

Rok	Počet uchazečů	Podíl nezaměstnaných osob
2012	2 942	5,63%
2013	3 222	6,08%
2014	2 906	5,52%
2015	2 238	4,30%
2016	1 913	3,68%

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Rozborem dat ve výše uvedených tabulkách můžeme porovnat **podíly nezaměstnaných v regionu Plzeň – sever s podílem nezaměstnaných v celém Plzeňském kraji**

Tabulka 6: Rozdíl v podílu nezaměstnaných v regionu Plzeň - sever oproti celému Plzeňskému kraji

Rok	Podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji	Podíl nezaměstnaných osob v místě Plzeň sever	Rozdíl v podílu nezaměstnaných na Plzni severu oproti celému Plzeňskému kraji
2012	5,94%	5,63%	0,31%
2013	6,45%	6,08%	0,37%
2014	6,70%	5,52%	1,18%
2015	4,62%	4,30%	0,32%
2016	3,56%	3,68%	-0,12%

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Výsledkem rozboru výše uvedených dat v tabulce č. 6 bylo, že v letech 2012, 2013 a 2015 byl v regionu Plzeň – sever oproti Plzeňskému kraji podíl nezaměstnaných nižší, a to od **0,31%** do nejvíce **0,37%**. Výjimku tvoří rok 2014, kdy byl podíl nezaměstnaných v Plzeňském kraji vyšší o **1,18%** než v regionu Plzeň – sever a rok 2016, kdy byl naopak vyšší podíl nezaměstnanosti v regionu Plzeň – sever, avšak pouze o **0,12%**.

Z těchto tabulek tedy vyplývá, že podíl nezaměstnaných osob v obou sledovaných skupinách není výrazně rozdílný a **Plzeň sever se tedy nikterak nevymyká průměru z ostatních částí Plzeňského kraje.**

4.3 Orgán pomoci v hmotné nouzi Plzeň - sever

Oddělení HN Plzeň - sever má **4 kontaktní pracoviště – Plzeň, Nýřany, Plasy a Kralovice.** Práce s klienty má na každém pracovišti svá specifika. V Plzni se nachází větší množství lidí bez přístřeší, kteří mají trvalý pobyt v některé z obcí v regionu Plzeň - sever, ale raději se pohybují ve městě. Kontaktní pracoviště v Nýřanech zase navštěvuje větší množství osob romské národnosti, které dříve pracovali v místních dolech, a po jejich uzavření se již nedokázaly zařadit zpět do pracovního procesu. Staly se osobami problémovými a závislými na dávkách pomoci v HN. V současné době vznikají okolo dálnice nové podniky a pracovní příležitosti se zvyšují. Je ovšem otázka, zda tito klienti budou práci vyhledávat a pokud ano, zda ji nebudou vykonávat příležitostně a bez nahlášení svého příjmu ze zaměstnání na ÚP ČR. Kontaktní pracoviště Plasy a Kralovice se nacházejí v nejsevernější části regionu Plzeň – sever. Pracovních příležitostí je zde velmi malé množství. Lidé se zde v minulosti živili převážně zemědělstvím, které v současné době příliš volných míst nenabízí. Z tohoto důvodu je zde stále velké množství lidí závislých na dávkách pomoci v HN dlouhodobě.

4.4 Dávky hmotné nouze v regionu Plzeň - sever

V roce 2012 byl počet dávek i objem vyplacených prostředků relativně nízký. Vlivem již zmíněné sociální reformy, a po převodu dávek HN z obcí na ÚP ČR v roce 2013 dochází k nárůstu počtu těchto dávek i objemu vyplácených prostředků (viz příloha č. 4). V tomto období docházelo ke změnám v zákoně a ke zvyšování výše životního minima (od roku 2012). Vzhledem k nízkému počtu sociálních pracovníků, kteří byli z obcí na ÚP ČR převedeni, nemohla být agenda vykonávána v dostačující míře a docházelo k navyšování výdajů na pomoc v HN. V roce 2014, díky posílení stavu pracovníků a následnému vyššímu kontrolování čerpání těchto dávek, začal objem vyplácených prostředků i počet dávek opět klesat (viz příloha č. 4).

Na základě dat získaných z Portálu MPSV byly vytvořeny níže uvedené **tabulky č. 7 a č. 8, udávající počet a objem dávek HN v regionu Plzeň – sever.** Ze získaných dat je

možno odvodit vývoj dávek HN v regionu Plzeň – sever od roku 2012 do roku 2016 a získaná data vysvětlit pomocí faktů zjištěných při rozhovoru s vedoucí oddělení HN Plzeň - sever.

Tabulka 7: Počet a objem dávek HN v regionu Plzeň – sever

Rok	Příspěvek na živobytí		Doplatek na bydlení		MOP	
	Počet dávek	Kč	Počet dávek	Kč	Počet dávek	Kč
2012	5 787	23 541 361	1 257	4 508 220	393	527 140
2013	8 068	31 403 099	2 502	8 932 778	279	438 228
2014	8 375	32 827 540	2 409	8 403 492	288	563 741
2015	8 213	27 361 083	2 352	8 991 644	245	477 881
2016	6 643	23 523 284	2 551	10 638 879	345	816 095

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Tabulka 8: Celkový počet a objem dávek HN v regionu Plzeň – sever a průměr na osobu v Kč

Rok	Celkem počet	Celkem Kč	Průměr vyplacených Kč na osobu
2012	7 437	28 576 721	3 842,51
2013	10 849	40 774 105	3 758,33
2014	11 072	41 794 773	3 774,82
2015	10 810	36 830 608	3 407,09
2016	9 539	34 978 258	3 666,87

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

V roce 2013 docházelo, dle vedoucí oddělení HN, vlivem pokračování ekonomické krize ke zhoršení příjmových situací řady rodin a zvyšování počtu nezaměstnaných. Rušila se jednotlivá pracovní místa a celé podniky. Lidé se ocitali nejen bez příjmů, ale v případě poskytování ubytování zaměstnavatelem ztráceli také střechy nad hlavou. Někteří neměli peníze na placení nájmu. Docházelo ke zvýšení počtu osob bez přístřeší. Lidé neměli dostatek finančních prostředků na dojíždění do zaměstnání. Vzhledem k převodu dávek HN pod ÚP ČR a zároveň nízkému počtu pracovníků na ÚP ČR, docházelo k slepému vyplácení podpor a sociálních dávek a nebyl prostor k pomoci při řešení nepříznivé situace potřebných osob.

Oproti roku 2013 došlo v regionu Plzeň - sever v roce 2014 k mírnému nárůstu dávek HN, nejvíce PnŽ. Zároveň se však, díky již zmíněnému posílení stavů pracovníků, situace v tomto roce zlomila, a v roce 2015 dochází k postupnému snižování počtu všech dávek pomoci v HN, s výjimkou objemu vyplacených peněz u dávky HN DnB, kde došlo

ke zvýšení, pravděpodobně na základě novelizace Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v oblasti bydlení. Tato novela udávala povinnost ubytoven mít schválené standardy bydlení, a klienti, bydlící v těchto ubytovnách bez trvalého pobytu, museli mít udělen souhlas s ubytováním od obce, kde se ubytovna nacházela. V případě nesouhlasu obce, nebo nesplnění standardů bydlení u ubytovny, nemohla být dávka pomoci v HN DnB vyplacena, a docházelo k zastavení pobírání, nebo úplnému odejmutí dávky. Taktéž byla dávka DnB nepřiznána, nebo odejmuta, v případě nesplnění standardů u jiného, než obytného prostoru, nebo objektů určených k rekreaci (o udělení těchto standardů žádal orgán pomoci v HN stavební úřad). Osoby, kterých se tato změna týkala, byly nuceny nalézt jiné, vyhovující, bydlení, které bylo ve většině případů dražší, než stávající, avšak důstojnější.

V roce 2016 došlo v regionu Plzeň - sever ke znatelnému poklesu počtu i objemu u dávek PnŽ. Dle názoru vedoucí oddělení HN se tak dělo především na základě opatření týkajících se spolupráce oddělení Zaměstnanosti a oddělení HN, zaměřené na intenzivní práci s dlouhodobě evidovanými osobami. U DnB došlo naopak k nárůstu počtu i objemu, k čemuž, podle vedoucí oddělení HN, vedly již výše zmíněné novely Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Klienti HN vyhledávali objekty pro čerpání dávky DnB vyhovující zákonu, kde byly náklady na bydlení často dražší, než v původně obývaném prostoru. Dalším důvodem bylo zvýšení počtu a zintenzivnění práce sociálních pracovníků ÚP ČR, obcí a krajů, kterým se dařilo ubytovávat klienty bez přístřeší na ubytovnách, splňujících standardy bydlení. Tito klienti pak mohli zažádat o dávku HN, DnB.

Zvýšení objemu vyplácených dávek DnB má souvislost také s neustálým zvyšováním nákladů na bydlení. O tuto dávku pak žádají také osoby, které mají trvalý pobyt v místě bydliště, mají tedy nárok na dávku SSP, příspěvek na bydlení, jejíž výše jim však na úhradu všech nákladů spojených s bydlením nestačí. Dávka HN, DnB, pak dávku SSP, příspěvek na bydlení, doplňuje.

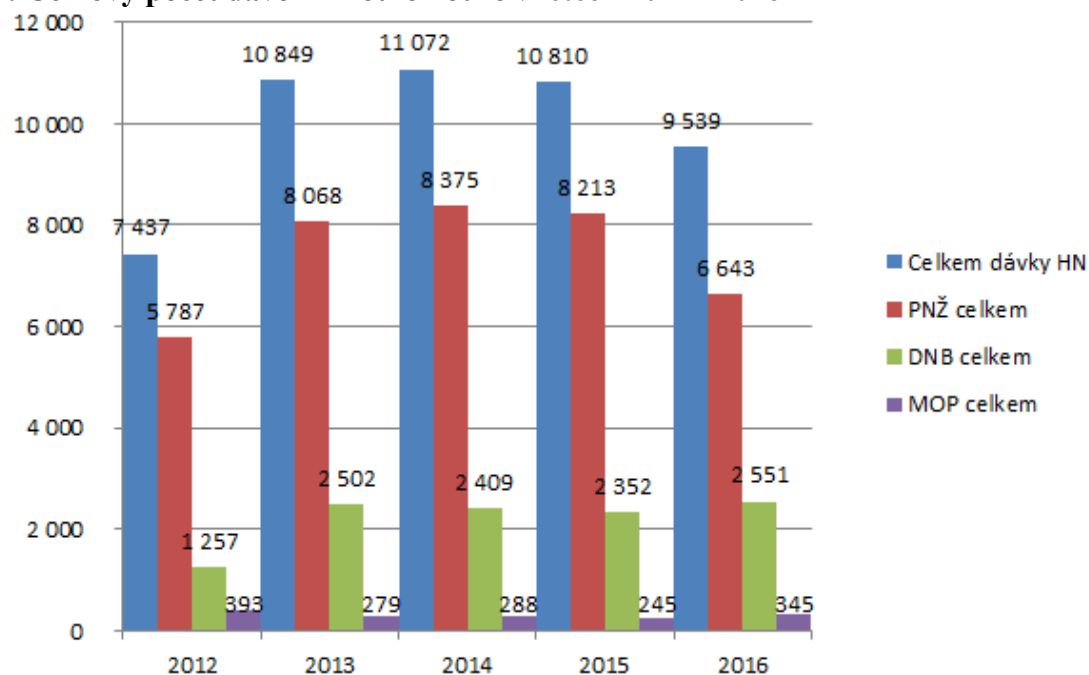
Z tabulky je dále patrné **výrazné navýšení dávek MOP v roce 2016**. Vedoucí oddělení HN toto zdůvodnila stěhováním žadatelů do lepšího bydlení, kde je vyžadována kauce. Bylo schváleno proplácení **MOP k úhradě kaucí** při pronájmu bytu, které měly pomoci lidem, zvláště rodinám, s nalezením odpovídajícího bydlení.

Na základě uvedených dat byl za jednotlivá léta sledovaného období 2012 - 2016 zjištěn **průměr vyplácených dávek na osobu v Kč**, který byl nejnižší v roce 2015,

ve výši 3 407 Kč, a nejvyšší průměr byl zjištěn v roce 2012, kde činil po zaokrouhlení 3 842,5 Kč. Nejvíce se tedy lišil o cca 367 Kč na osobu.

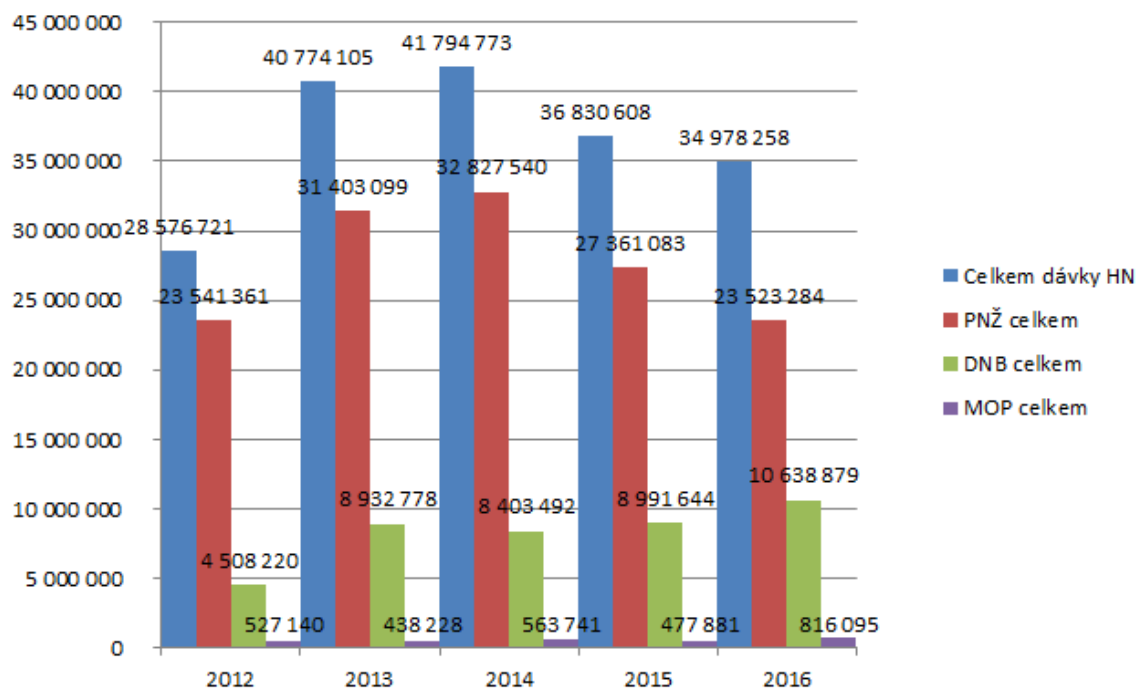
Pro lepší znázornění dat uvedených v tabulkách č. 7 a 8 vyjádřila autorka danou problematiku graficky. Grafy č. 1 a 2 udávají **celkový počet (graf č. 1) a celkový objem (graf č. 2) dávek HN v regionu Plzeň - sever** v uvedené období ve srovnání s celkovými počty a objemy jednotlivých dávek HN – PnŽ, DnB a MOP.

Graf 1: Celkový počet dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Graf 2: Celkový objem vyplacených dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016

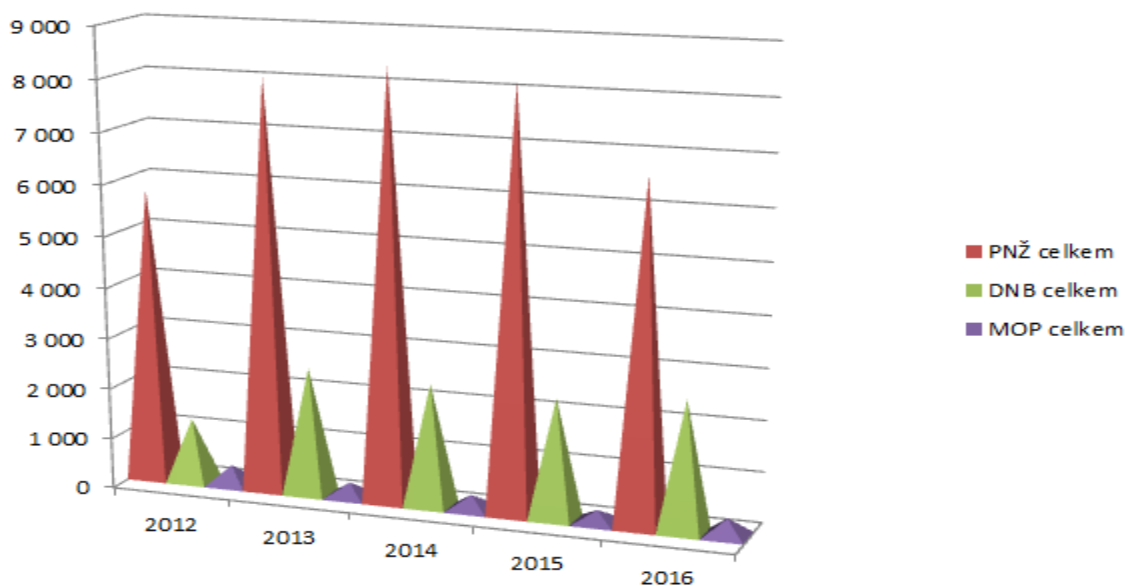

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Data v grafu č. 1 ukazují výrazně nižší celkový počet dávek HN v regionu Plzeň - sever v letech 2012 a 2016, oproti létům 2013, 2014 a 2015, kde v celkovém počtu dávek výrazný rozdíl není. V celkovém objemu vyplacených dávek, který zobrazuje graf č. 2, jsou již rozdíly mezi léty patrnější.

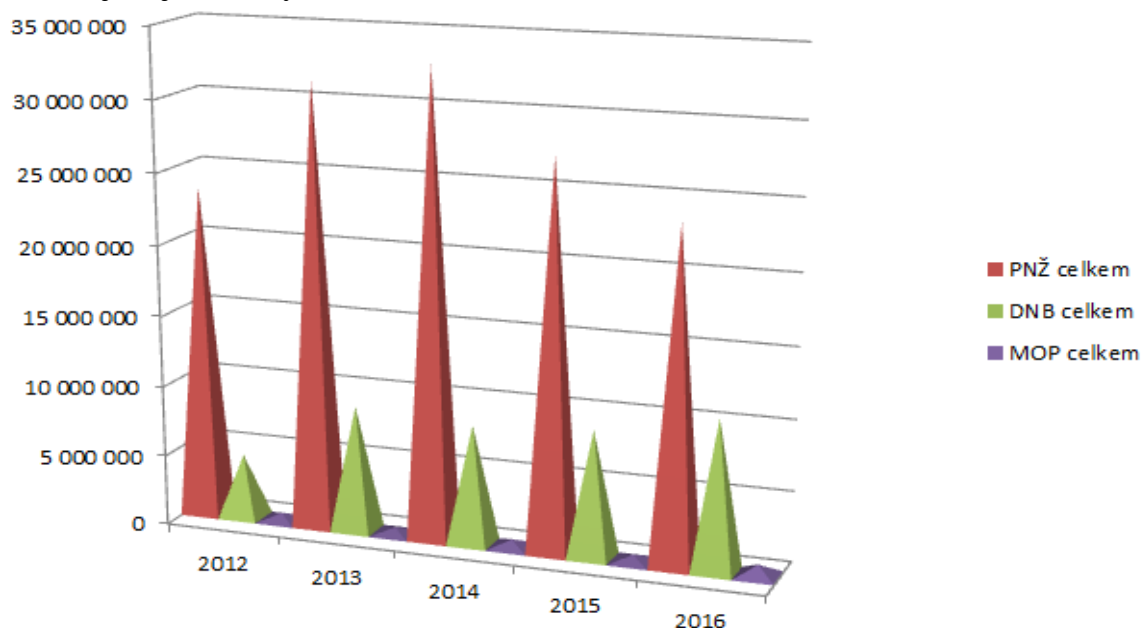
Graf 3 a 4 zobrazují stejná data, zaměřují se na objem a počet jednotlivých dávek HN, bez srovnání s počtem celkovým.

Graf 3: Počet jednotlivých dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

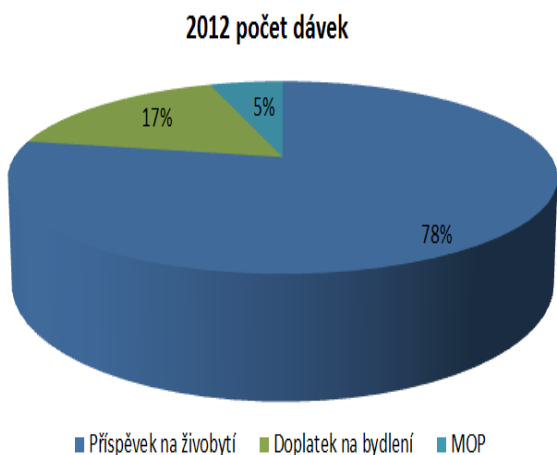
Graf 4: Objem jednotlivých dávek hmotné nouze v letech 2012 - 2016

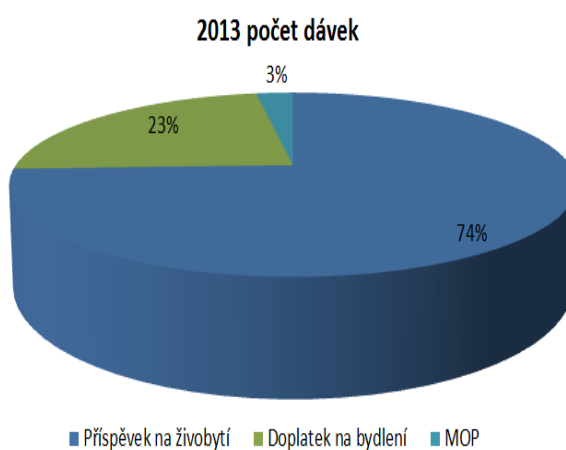
Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Následující **grafy č. 5 - 9** využívají rovněž dat z tabulky č. 7 a 8, a slouží ke grafickému vyjádření **procenta, které v letech 2012 – 2016 zaujímají jednotlivé dávky z celkového počtu dávek HN.**

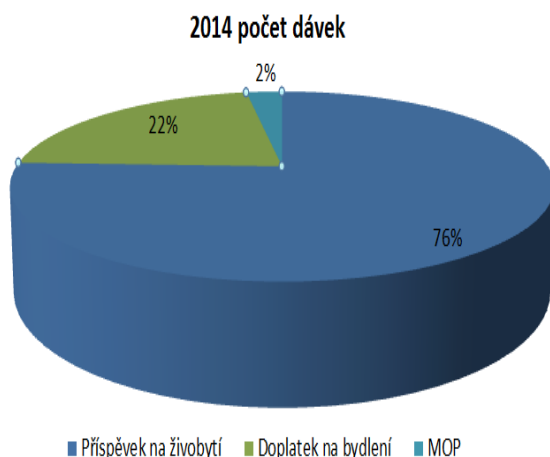
Graf 5: Počet dávek v % 2012

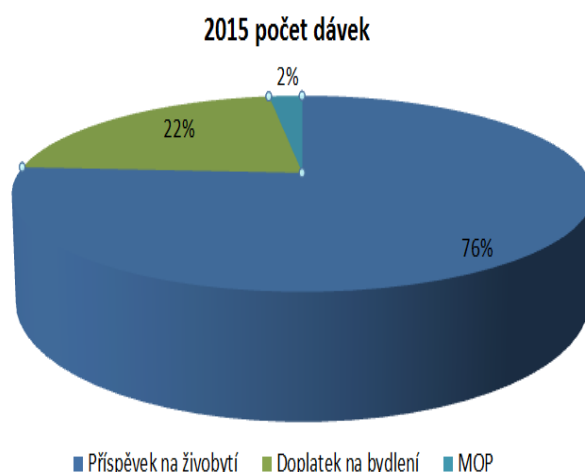
Graf 6: Počet dávek v % 2013

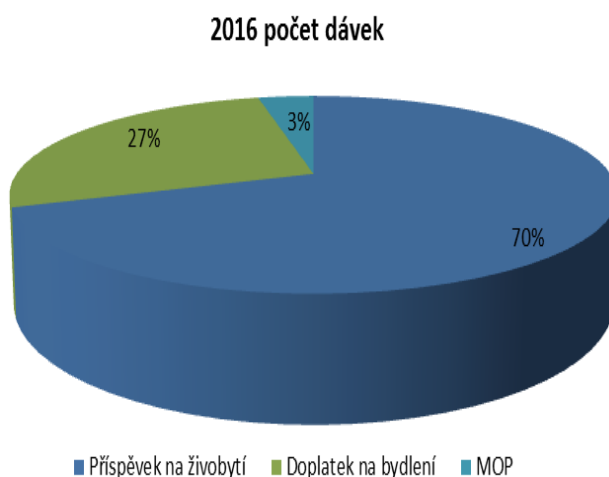
Graf 7: Počet dávek v % 2014

Graf 8: Počet dávek v % 2015

Graf 9: Počet dávek v % 2016

Graf 5, 6, 7, 8 - zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Z těchto grafů vyplývá, že od roku 2012 do roku 2016 je každoročně nejvíce vyplácenou dávkou HN **PnŽ**, která se pohybuje mezi **70% – 78%**. Nejvyšší % zaujímá v roce 2012 a nejnižší v roce 2016. Další často vyplácenou dávkou pomoci v HN je **DnB**, která se pohybuje v rozmezí mezi **17% - 27%**. Nejnižší % v tomto případě zaujímá v roce 2012 a nejvyšší v roce 2016. Co se týká dávek **MOP**, pohybují se mezi **2% - 5%**. Nejnižší procentuální objem mají tyto dávky v letech 2014 a 2015. Nejvyšší v roce 2012.

4.5 Změny zákonů týkajících se problematiky hmotné nouze v roce 2017

Po seznámení s počtem a objemem dávek pomoci v HN v regionu Plzeň - sever považuje autorka za důležité informovat o změnách zákonů týkajících se dávek pomoci v HN, PnŽ a DnB, přijatých v roce 2017, které nepatří do sledovaného období, avšak jsou

koncipovány tak, aby přispěly k dalšímu snižování osob evidovaných jako žadatelé o dávky HN. Zároveň doplňují teoretickou část.

4.5.1 Novela zákona o pomoci v hmotné nouzi 2017 – příspěvek na živobytí

Ode dne 1. 2. 2017 došlo k novelizaci zákona č. 111/2006Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Od tohoto data dochází k zintenzivnění veřejné služby a zohlednění snahy o zvýšení příjmu vlastní prací, zejména započítáním výdělečné činnosti nebo výkonem veřejné služby. Tato podmínka má vliv na stanovení částky živobytí (Integrovaný postál MPSV, 2017).

„Nebude-li příjemce po 6 měsících pobírání příspěvku na živobytí

- a) vykonávat veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně,*
  - b) účastnit se aktivit organizovaných KrP ÚP ČR,*
  - c) osobou výdělečně činnou alespoň v rozsahu 20 hodin,*
  - d) osobou invalidní ve druhém stupni,*
  - e) osobou s nárokem na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci,*
  - f) nebo osobou uvedenou v § 3 odst. 1 písm. a) body 1 až 10 zákona o pomoci v hmotné nouzi (např. osoba starší 68 let, poživatel starobního důchodu, osoba invalidní ve třetím stupni...),*
- *bude mu/jí částka živobytí snížena na existenční minimum, tedy částku 2 200Kč, a to s účinností od 1. 8. 2017“* (Integrovaný postál MPSV, 2017).

V případě, že klient za měsíc doloží 30 a více hodin vykonané veřejné služby, je mu **částka živobytí zvýšena o 605 Kč** (Integrovaný postál MPSV, 2017).

Novela zákona se týká i způsobu vyplácení dávek. Nově bude dávka vyplácena v **poukázkách**⁷ všem příjemcům, kteří pobírají dávku déle, než 6 měsíců v posledních 12 měsících (Zákon č. 111/2006).

4.5.2 Novela zákona o pomoci v hmotné nouzi - doplatek na bydlení

Tato novela je platná od 1. 6. 2017 a mimo jiné se zabývá nepřiměřeným bydlením, rozvíjí **případy hodné zvláštního zřetele** a přidává **oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů**.

---

⁷ Poukázky na potraviny, drogistické a papírenské zboží

Pokud ÚP ČR vyhodnotí bydlení osoby za **nepřiměřené**, je její povinností požádat **obec o pomoc s hledáním bydlení přiměřeného**. Obec je pak povinna tuto žádost posoudit a vydat písemné doporučení, v případě, že osobě žádné bydlení nabídnout nemůže, vydá doporučení k dalším aktivitám k řešení bytové situace (Zákon č. 98/2017).

V případě **hodného zvláštního zřetele** žádá ÚP ČR obec dle místa skutečného pobytu dotčené osoby o informaci, zda se osoba v takovém případě skutečně nachází. Obec pak posuzuje sepětí osoby s obcí, jako je např. výdělečná činnost, UOZ, rodina, děti, zdravotní důvody nebo jiné významné důvody (viz příloha č. 2). Obec ÚP ČR o svých zjištěních informuje do 20 kalendářních dnů. Ten naopak do 20 kalendářních dnů informuje obec o přiznání/nepřiznání DnB (Zákon č. 98/2017).

Pokud pověřený obecní úřad na žádost obce vyhlásí území, na kterém se ve zvýšené míře vyskytují sociálně nežádoucí vlivy, za oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů, nevznikne osobám bydlícím v této oblasti nárok na DnB. Jedná se pouze o případy, kdy osobám vznikl právní titul k bydlení až po tomto vyhlášení.

Novela upravuje **rozhodné období u odůvodněných nákladů na bydlení**, které se nyní zjišťují za aktuální kalendářní měsíc (Zákon č. 98/2017).

4.6 Skutečnosti zjišťované při podání žádosti o pomoc v hmotné nouzi a její zpracování

Tato část práce sice doplňuje teoretickou část, ale je na ní nahlíženo z praktického hlediska. Autorka ji z toho důvodu zařadila do části aplikační.

Při podání žádosti je nutno vyplnit větší množství formulářů, díky kterým by sociální pracovník měl zjistit všechna důležitá data pro zadání do systému OKnouze, ve kterém jsou žádosti o pomoc v HN zpracovávány a vedeny. Pracovník úřadu zadá do systému OKnouze nezbytné údaje, které jsou stanoveny právním předpisem a slouží jako podklad k vyhodnocení nároku na dávky HN. Systém je koncipován tak, že sám vyhodnotí nárok na dávku HN a její výši. Je však nutné správné zadání potřebných dat.

Někdy jsou však data nejednoznačná a zavádějící. V tomto ohledu hraje velmi důležitou roli **správní uvážení**, které je důležitým právním institutem, ponechávajícím na pracovníkovi možnost přiznat, či nepřiznat dávku pomoci v HN v případě, že se vyskytnou skutečnosti, na jejímž základě by dávka nemusela být přiznána. Správní uvážení je vnášení velmi důležitého osobního prvku do rozhodování o dávkách pomoci v HN, **nemá jasně**

stanovena pravidla, a závisí na **individuálním posouzení pracovníka**. Je proto důležitá komunikace a možnost sdílet své názory s ostatními pracovníky oddělení HN a v neposlední řadě také požádat o radu vedoucí oddělení. Zároveň musí pracovník rozhodující o dávkách pomoci v HN splňovat vzdělání potřebné k výkonu této problematiky - minimálně ukončené VOŠ nebo VŠ vzdělání, kvalifikace dle zákona č. 108/2006 Sb.

Rozhodování o přiznání dávky pomoci v HN je nutné doplnit **sociálním šetřením** v místě, které žadatel udá jako své bydliště. Toto šetření může být při přiznávání dávky HN rozhodující a je proto důležité se předem připravit, stanovit body, které je nutno sledovat a podle nich pak při samotném šetření postupovat. Toto šetření nemohou vykonávat pracovníci, nespĺňující podmínku kvalifikace dle zákona č. 108/2006 Sb.

Při sociálním šetření mohou pracovnice zaznamenat skutečnosti vedoucí k odejmutí, nebo nepřiznání dávky pomoci v HN. Od 1. do 7. měsíce roku 2017 bylo zaměstnanci ÚP ČR provedeno celkem **63 378** šetření, na jejichž základě bylo nepřiznáno **333** nových žádostí o dávky pomoci v HN a **774** běžících dávek odejmuto. Celkové úspory díky tomu přesáhly za těchto **6 měsíců více jak 20 mil. Kč** (Integrovaný portál MPSV, 2017)

V případě nepřiznání dávky, nebo přiznání v nevyhovující výši, má žadatel možnost **přezkumu ve formě odvolání**. O přezkum je možno zažádat také při každé změně výše dávky.

Pro pracovníka oddělení HN je však z hlediska přiznávání dávek pracnost v případě přiznání i nepřiznání nároku na dávku pomoci v HN totožná. Výsledek závisí na vyhodnocení systémem OKnouze po zadání všech potřebných dokumentů. V případě chybějícího dokumentu je pracovník HN povinen žadatele vyzvat k jeho doložení. Žadatel je povinen do 8 pracovních dnů výzvu splnit. V opačném případě mu dávka nemusí být přiznána.

Při podání žádosti je hlavním formulářem **Žádost o příspěvek na živobytí** (viz příloha č. 5) a **Žádost o doplatek na bydlení**, které jsou prakticky totožné. Zde musí žadatel uvést příjmení, jméno, rodné číslo, trvalý a skutečný pobyt, a adresu pro doručování písemností. Dále doplňující informace týkající se zdravotního stavu, invalidity, diety apod. Uvnitř žádosti pak uvádí informace k dalším **společně posuzovaným osobám** a případně i počet osob, které byt užívají také, ale nepatří do okruhu (další nájemce). V závěru je nutno uvést způsob výplaty dávky (nelze hotově) a žádost ukončit podpisem.

Dalšími formuláři, které je při podání žádosti nutno odevzdat, jsou:

- **Doklad o výši měsíčních příjmů** (viz příloha č. 6) – při podání žádosti se dokládá 3 měsíce zpětně, jinak každý měsíc za měsíc předcházející. Příjmy se dokládají jednotlivě za každou SPO, včetně dítěte. Uvádí se zde veškeré příjmy, které daná osoba za rozhodné období obdržela, u dítěte případné výživné a přídavky na děti.
- **Informace o užívaném bytu** (viz příloha č. 7) – zde žadatel uvádí adresu skutečného pobytu a náklady spojené s užíváním tohoto bytu (obytného prostoru) a všechny informace s tímto bytem spojené. Pro podání žádosti DnB je nutné doložit platnou nájemní smlouvu, případně doklad o vlastnictví nemovitosti. Bez právního titulu k užívání nemovitosti není možné dávku DnB vyplácet. Je potřebné doložit i výši záloh na energie, vodné, stočné, případně smlouvy na odebírání těchto energií, pokud nejsou zahrnuty v nájmu.
- **Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech** (viz příloha č. 8) – toto je poslední z hlavních formulářů žádosti. Zde žadatel uvede movitý i nemovitý majetek, který má ve vlastnictví. Pokud vlastní nemovitost, kterou obývá, do majetku se nezapočítává. V případě automobilu je jedno vozidlo oddělením HN Plzeň - sever tolerováno (odvoz dětí do školy, lékař, zaměstnání apod.). V případě druhého vozidla je již zadáno do majetku a žadatel má do 3 měsíců povinnost toto vozidlo prodat a přispět tak vlastním přičiněním (využití majetku) k vymanění se ze současné nepříznivé situace. V opačném případě není osobou v HN a po uplynutí 3 měsíců a zákonných lhůt (výzva) je dávka odebrána. Stejný postup je zvolen i v případě další nemovitosti či většího obnosu peněz.
- **Prohlášení o stanovené vyživovací povinnosti a jejím plnění** – tento tiskopis má žadatel povinnost vyplnit v případě, že má vyživovací povinnost k dítěti, které s ním nežije ve společné domácnosti. V případě, že vznikl dluh na výživném vyšší, než trojnásobek povinné částky, má žadatel pro svoji osobu nárok pouze na existenční minimum.
- **Souhlas s předáváním rodného čísla České poště za účelem vyšší ochrany výplaty nepojistných sociálních dávek poštovní poukázkou Úřadem práce ČR** – tento tiskopis je společný pro všechny platby vyplácené ÚP ČR. Pokud jde platba na účet, není nutný vyplňovat.
- **Potvrzení o nutnosti dietního stravování** (příloha č. 9) – pokud má žadatel některou z diet uvedenou v části C potvrzenou odborným lékařem, je částka jeho živobytí

navýšena. Např. u diety nízkobílkovinné o 1 380 Kč, při dialýze o 1 000 Kč, u diabetické o 1 130 Kč apod. K nejvyššímu navýšení (2 800 Kč) dochází při onemocnění celiakií.

- **Potvrzení o zdravotním stavu vydávané ošetřujícím lékařem** – dokládá se v případě, že dotyčný není evidován jako UoZ právě z důvodu svého zdravotního stavu. Bez tohoto potvrzení by nemohl být evidován na oddělení HN, jelikož bez evidence na zaměstnanosti a absence pracovní smlouvy či jiné dohody o práci není osobou v HN.
- **Potvrzení o studiu** – tiskopis společný pro všechny nepojistné sociální dávky. Dokládá se každoročně v případě dítěte staršího 15 let. Potvrzuje škola, kterou dítě navštěvuje.

4.7 Žadatelé o dávky na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever

V současné době je na tomto oddělení evidováno kolem 550 příjemců dávky HN PnŽ a 230 příjemců dávky HN DnB. Tyto počty se neuvěřitelně rychle střídají. Na jednu pracovníci oddělení HN může během pár měsíců připadnout 50 – 100 žadatelů o dávky HN. Pro výzkum bylo autorkou práce pomocí metody náhodného stratifikovaného výběru (od každého písmene v abecedě 2 – 3 osoby evidované na oddělení HN Plzeň – sever) vybráno 60 žadatelů o dávky HN, jejichž **společným znakem je evidence na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever, na základě jejich trvalého pobytu**. Tento výzkumný vzorek tvoří **11%** ze současného celkového počtu evidovaných žadatelů na oddělení HN Plzeň – sever, charakterově je odrazem základního souboru a autorka práce jeho reprezentativitu ohodnotila jako dostačující. Po důkladném prostudování spisů a dalších důležitých skutečností zanesla autorka práce, na základě třídících znaků, zjištěná data do tabulky uvedené v **příloze č. 10**.

4.8 Vyhodnocení provedené na základě zjištěných dat ze spisů žadatelů a zaznamenaných do tabulky v příloze č. 10

Na základě rozboru dat, získaných prostudováním spisů osob ve výzkumném vzorku (tabulka uvedená v příloze č. 10), zjistila autorka skutečnosti potřebné k vyhodnocení první části hlavního cíle práce – jaké množství ze zkoumaného vzorku zaujímají dané věkové skupiny dle pohlaví, a nejčastější důvody jejich evidence a následného setrvávání na dávkách HN. Zjištěné skutečnosti následně autorka zanesla do dále uvedené **tabulky č. 9**.

Tabulka 9: Vyhodnocení výzkumu dle přílohy č. 10

Pohlaví	celkem osob	Věk	Počet osob v HN	Nejčastější důvod evidence	Nejčastější důvod setrvání v HN
Ženy	36	20-35	16	RD, péče o postiženou osobu	Péče o dítě či postiženou osobu
		36-45	9	snížení, ztráta příjmu	Nedostatek příjmů, zvyk
		46-55	3	snížení, ztráta příjmu	Úmyslně nízké nebo žádné příjmy
		56-65	5	snížení, ztráta příjmu	Hledání vhodného zaměstnání, nedostatek příjmů
		66-75	3	Ztráta příjmu	ID, věk
Muži	24	20-35	2	Ztráta zaměstnání	Hledání vhodného zaměstnání
		36-45	4	Péče o děti či postiženou osobu, nemoc	Zvyk
		46-55	4	Ztráta příjmu	Nemoc
		56-65	8	Ztráta příjmu	Zvyk
		66-75	6	Ztráta příjmu	bez nároku nebo velmi nízký ID či starobní důchod

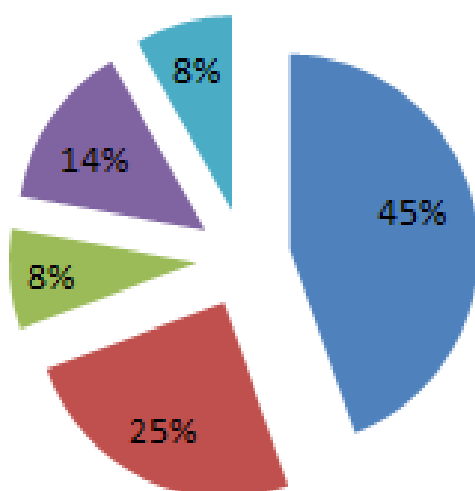
Zdroj: vlastní zpracování, data OKnouze

Zjištěná data použila autorka práce ke grafickému vyjádření dané problematiky. Následující **grafy č. 10 a 11** jsou **procentuálním vyhodnocením výše věku a pohlaví evidovaných osob**.

Graf 10: Vyhodnocení dat z tabulky č. 4 - ženy

Ženy

■ 20-35 ■ 36-45 ■ 46-55 ■ 56-65 ■ 66-75

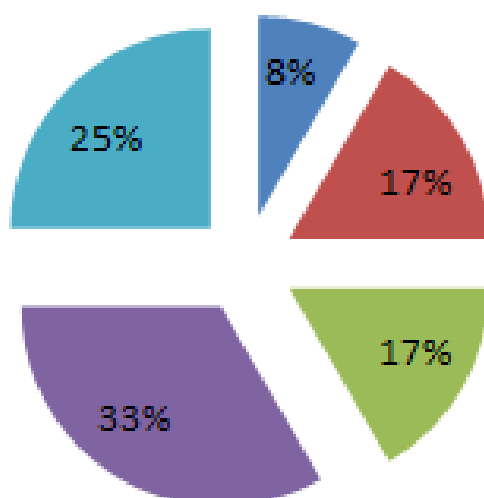

Zdroj: vlastní zpracování, data OKnouze

Graf 11: Vyhodnocení dat z tabulky č. 4 - muži

Muži

■ 20-35 ■ 36-45 ■ 46-55 ■ 56-65 ■ 66-75

Zdroj: vlastní zpracování, data OKnouze

4.8.1 Popis vyhodnocení výše uvedené výzkumné části

Na dávkách pomoci v HN se častěji objevují **ženy**. Jejich **nejvyšší zastoupení, 45%, je ve věkové skupině 20 – 35 let**, a jak vyplývá z rozboru dat uvedených v tabulce v příloze č. 10, nejčastějším důvodem pobírání dávek pomoci v HN v této věkové skupině je **čerpání RD** a k dlouhodobému setrvávání v evidenci na oddělení HN dochází z důvodu následné **péče o dítě/děti a obtížnému hledání zaměstnání s malými dětmi**. Dalším z důvodů bývá ztráta, nebo snížení příjmu rodiny, např. z důvodu ztráty zaměstnání, změny pracovní doby, odstěhování se od partnera, nemoci či neplacení výživného od otce dítěte.

Ženy tvořící **druhou největší skupinu, 25%, jsou ve věku 36 – 45 let**. Dle osobních zkušeností autorky, potvrzených vedoucí oddělení HN, jsou to převážně ženy, které velmi nerady mění své zvyky a setrvávají proto v nedostatečně placeném zaměstnání. Spoléhají na dávky pomoci v HN, které jim nízké příjmy dorovnávají.

Ve věku **46 – 55 let** není evidováno mnoho žen, ze sledovaného vzorku pouze **8%**. Důvodem mohou být již odrostlé děti, jejichž věk je zachycen v tabulce v příloze č. 10.

Jinak je tomu u věkové skupiny **56 – 65 let**, která tvoří **14%**. Pravděpodobně **z důvodu věku** si tyto ženy velmi obtížně hledají nové, nebo lépe placené zaměstnání. Dle názoru vedoucí oddělení HN, který autorka vlastní praxí může potvrdit, je u těchto osob zpočátku viditelná snaha, jež však později – patrně v důsledku nulových výsledků – upadá, a zůstává jen **závislost na sociálních dávkách**.

Ženy ve věku **66 – 75 let** zabírají **8%** z celku. Dle dat z tabulky v příloze č. 10, tyto ženy z důvodu vyššího věku, nemoci nebo pobírání starobního či ID nové zaměstnání většinou již nehledají.

Ženy starší **75 let** se - zřejmě z důvodu pobírání starobního důchodu, s jehož výší na dávky HN nedosahují, nebo závislosti na péči rodiny – ve výzkumném vzorku nenachází.

Muži jsou na dávkách HN evidováni všeobecně v menší míře, než ženy. Ve věkové skupině **20 – 35 let** zabírají **8%**, ze systému OKnouze je viditelné, že bývají evidováni pouze přechodně a na kratší dobu. Jejich důvodem je z největší pravděpodobnosti hledání zaměstnání po ukončení studia, změna zaměstnání či nemoc, kdy jim nemocenské dávky, případně podpora při nezaměstnanosti a rekvalifikaci, nestačí na uživení sebe nebo své rodiny. Pokud mladý člověk pobírá dávky HN dlouhodoběji, většinou přebírá chování rodičů. Autorka ze zkušenosti může uvést, že tito lidé později

zjistí, že je pro výhodnější být zaměstnán (zvláště pokud je žadatel posuzovaný jako jedinec).

17% tvoří muži v produktivním věku **36 – 45 let**, kteří se na dávkách HN nachází – dle názoru autorky práce a se souhlasem vedoucí oddělení HN - z největší pravděpodobností z důvodu pracovního vztahu, jež na ÚP ČR nenahlásili. Dávky pobírají neoprávněně, vylepšují si jimi rodinný rozpočet a pomocí DnB mají z větší části uhrazeny náklady na bydlení. ÚP ČR jsou tyto skutečnosti známy např. z anonymního udání, či jiné nepodložené informace. ÚP ČR však nemá možnost tento příjem ze zaměstnání žadatelům dokázat.

Ve věku **46 – 55 let** je evidováno **17%** mužů. Nejčastějším důvodem jejich evidence bývá ztráta příjmu ze zaměstnání z důvodu propuštění nebo onemocnění, jak lze vyčíst z tabulky uvedené v příloze č. 10. Věk a nemoc jsou pak také důvodem, proč tato skupina na dávkách HN setrvává dlouhodobě.

Nejvíce početná skupina mužů, závislá na dávkách HN, je ve věkové hranici **56 – 65 let - 33%**. Dle názoru autorky práce a její několikaleté praxe na ÚP ČR, muži v tomto věku, dlouhodobě odkázáni na pomoc státu, svůj boj vzdávají, se svým osudem se smiřují a sociální dávky se stávají součástí jejich životního stylu. Dochází ke snížení nebo úplnému **vytracení snahy o zlepšení své nepříznivé situace**. Stejný názor projevila také vedoucí oddělení HN v rozhovoru. V podstatě tato věková skupina mužů čeká na vyplacení ID nebo předčasného starobního důchodu. Pouze spoluprací všech oddělení a ve velké míře také novelou zákonů týkajících se vyplacení dávek HN (účast na projektech, nebo odpracování více jak 20 hodin v zaměstnání nebo na veřejné službě) se daří eliminovat závislost těchto osob na dávkách HN.

25% zabírají muži v poslední skupině, ve věku **65 – 75 let**. Ti se v evidenci, dle dat v tabulce v příloze č. 10, ocitají v největší míře z důvodu přiznaného starobního nebo ID v nízké výši, v některých případech i bez nároku na výplatu. V tomto případě jejich **závislost na dávkách HN zřejmě neskončí**.

U mužů starších **75 let**, stejně jako u žen ve výzkumném vzorku, z největší pravděpodobností vznikl nárok na vyplacení starobních důchodů, nebo jsou závislí na péči rodiny či jiných osob. V evidenci HN se muži starší 75 let objeví jen zřídka, ve výzkumném vzorku není žádný.

4.9 Závislost na dávkách pomoci v hmotné nouzi

Následující **tabulka č. 10** udává počet žen a mužů, z celkového počtu zkoumaného vzorku, **závislých na dávkách HN dlouhodobě**, a počet těch, kteří se **snaží svoji situaci vyřešit**. Dále je zde uveden počet mužů a žen **přivydělávajících si práci, kterou na ÚP ČR nenahlásili a příjem zatajují**. K získání těchto dat došlo na základě informací uvedených v tabulce v příloze č. 10. Vyhodnocením této tabulky dojde k naplnění druhé části hlavního výzkumného cíle.

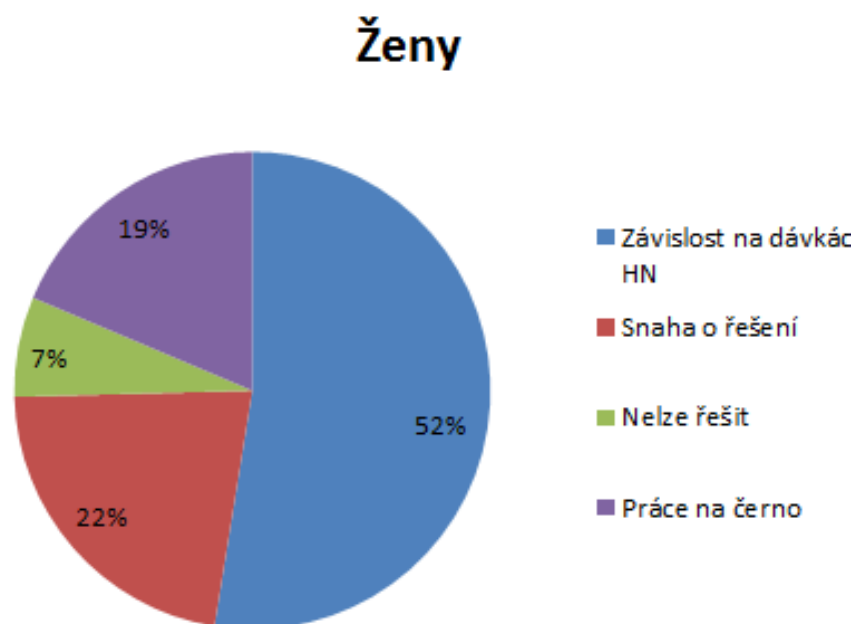
Tabulka 10: vyhodnocení výzkumu – závislost na dávkách a její řešení

Pohlaví	Celkem	Závislost na dávkách HN	Snaha o řešení	neřešitelné	Nenahlášené zaměstnání
Ženy	36	31	13	4	11
Muži	24	17	6	4	6

Vlastní zpracování, zdroj OKnouze

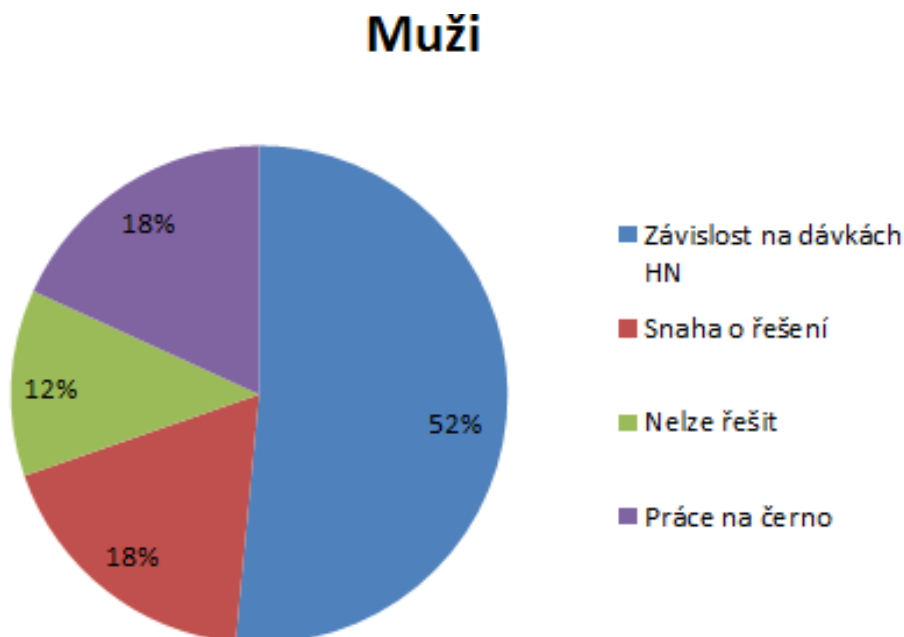
Na základě dat v tabulce č. 10 mohlo pomocí **grafů č. 12 a 13** dojít ke grafickému vyjádření procentuální závislosti na dávkách u obou pohlaví.

Graf 12: Procentuální závislost na dávkách – ženy

Zdroj: vlastní zpracování, data OKnouze

Graf 13: Procentuální závislost na dávkách – muži

Zdroj: vlastní zpracování, data OKnouze

Z výše uvedených grafů vyplývá, že z žen je na dávkách HN závislých **52%**, **22%** se svoji situaci snaží nějakým způsobem řešit, **19%** z celkového počtu pracuje bez nahlášení svého příjmu ÚP ČR a pobírá dávky HN neoprávněně, a **7%** žen se nachází v takové situaci, která se jiným způsobem, než dávkami HN, řešit nedá.

Z celkového počtu mužů je ze sledované skupiny na dávkách HN závislých **52%**, svoji situaci se snaží řešit **18%** mužů, stejný počet mužů pobírá dávky HN neoprávněně z důvodu nenahlášení svého příjmu ze zaměstnání ÚP ČR, a **12%** mužů je z objektivních důvodů v neřešitelné situaci.

Svoji situaci se tedy snaží řešit vyšší % žen, než mužů. Ženy nenahlašují svůj příjem ze zaměstnání v množství o 1% vyšším, než muži. Neřešitelná situace v našem výzkumném vzorku vychází procentuálně vyšší u mužů.

4.10 Kazuistiky

Dalším nástrojem kvalitativního výzkumu, k doplnění hlavního výzkumného cíle, jsou kazuistiky. Autorka vybrala 4 respondenty, kteří prezentují čtyři nejčastěji se vyskytující skupiny příjemců dávek na oddělení HN Plzeň – sever.

K vytvoření těchto kazuistik došlo na základě důkladného prostudování spisů těchto klientů a zvláště protokolů, kde si sociální pracovníce zaznamenávají nejdůležitější skutečnosti zjištěné při kontaktu s žadatelem.

4.10.1 Pan H. 42 let

– závislost na sociálních dávkách, převážně dávkách HN, jejich zneužívání, zvyk, nulová snaha o řešení situace

Tento klient, společně se svojí partnerkou (44 let) a dětmi (4, 6, 10, 15, 19 let) reprezentuje dokonalý příklad závislosti na dávkách HN a jejich zneužívání. Evidování jako osoby nacházející se v HN jsou partneři již od roku 2008. Původní žádost – pravděpodobně vlivem několika přesunů - již není dohledatelná. Pobírají dávky HN, PnŽ i DnB. Ani jeden z partnerů nikdy nebyl v klasickém pracovním poměru. Paní je, s několika přestávkami, stále na RD. Ta ji v současné době skončila, evidovala se tedy jako UoZ a pobírá podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, vypočítanou z výše rodičovského příspěvku, který byl vyplácen v nejnižší možné míře. Pán chodí na brigády, které zatajuje a příjem z nich nepřiznává. Při sociálním šetření byly v jejich bytě na sušáku prádla několikrát objeveny „montérky“ s firemním logem, které se paní podařilo vždy včas schovat. Zároveň byl několikrát v těchto montérkách a se svačinou viděn v Plzni. Bylo evidentní, že jde do práce. Na ÚP ČR se však vždy velmi rozčiluje, že vzhledem k barvě své pleti nemůže práci sehnat. Sociální pracovníce má proto vždy připraven seznam vhodných volných míst, který mu odevzdá s tím, že na ně může reagovat.

Rodina velmi často žádá o MOP na děti, od školních pomůcek až po oblečení. Dávky jsou jim většinou přiznávány (v případě nepřiznání podává klient stížnosti). Jsou však přiznávány v nejnižších možných výších s odůvodněním, že děti by měly být na své věci opatrné, aby po sobě mohly dědit. Klient považuje všechny dávky HN jako dávku, na kterou má nárok, nepřiznání dávky není schopen akceptovat.

Nejstarší ze synů šel ihned po ukončení vzdělání do evidence ÚP ČR jako UoZ a stejný postup se dá očekávat i u druhého staršího syna. Nejstaršímu synovi byl přiznán ID I. st. (po nehodě trpěl bolestmi zad) a začala mu být pravidelně vyplácena dávka OSSZ ve výši přes 4 tis. Kč. Nejdříve však dávku OSSZ obdržel za několik měsíců zpětně, což činilo nezvykle vysokou peněžní částku.

V následujícím měsíci musely být rodině dávky HN odejmuty z důvodu vysokých příjmů. To vedlo k okamžité reakci. Otec přišel s žádostí o vyřazení syna z okruhu SPO

a syn přišel s vlastními žádostmi o dávky HN, PnŽ a DnB. K těmto žádostem doložil novou nájemní smlouvu na byt hned vedle otce.

Otec nemohl pochopit, že syn nemůže být vyřazen od měsíce, kdy došlo k vyplacení dávek OSSZ, ale až ode dne podání žádosti, a že dávky PnŽ a DnB mu budou přesto v aktuálním měsíci odebrány na základě vyplaceného ID jeho syna. Po několikerém vysvětlování a dohadování odebrání dávek akceptoval, ale ihned po ukončení řízení o odebrání zažádal o nové dávky HN. Syn si podal žádosti samostatně.

Otci byly dávky PnŽ i DnB přiznány. Syn byl vyzván k doložení informace, jak naložil s dosti vysokou peněžní částkou, kterou obdržel zpětně od České správy sociálního zabezpečení. Výzvu nesplnil a žádosti o dávky HN byly z důvodu nesplnění výzvy zamítnuty.

Rodina bydlí v malém městě v regionu Plzeň sever, v městském bytě, avšak v budově, která je zkolaudována jako ubytovna a nemá schválený provozní řád. Bylo tedy třeba žádat stavební úřad o povolení a zároveň udělit zvláštní zřetel. Ubytovna je jedna z těch horších. Podmínky k bydlení jsou zde příšerné. Rodina klienta zabírá 2 byty a po určitou dobu jim orgán HN ÚP ČR náklady za oba byty hradil. Zpřísněním podmínek a novelou zákona, týkajícího se bydlení, bylo sociální pracovníci umožněno najít dostatečné odůvodnění pro omezení proplácení nákladů na bydlení pouze na jeden byt.

Vzhledem k povaze a jednání těchto klientů je velmi nepravděpodobné, že by získali možnost jiného bydlení, nebo že by evidenci na oddělení HN dobrovolně opustili. Pobírání sociálních dávek se pro ně stalo samozřejmostí.

4.10.2 Paní S. 43 let

– závislost na sociálních dávkách z důvodu péče o postiženou osobu, zvyk, není možné řešení současné situace

Paní S. žije v bytě, v menším městě, společně s maminkou (81 let) a 2 dětmi (13 a 16 let). Je osobou pečující o dítě ve II. st. závislosti (středně těžká), nemusí být tedy evidována jako UoZ. Evidovaná na dávkách HN je od roku 2012 z důvodu poskytování péče postiženému synovi. Maminka paní S. má v příjmech starobní důchod. Příspěvek na péči, který na syna paní S. pobírá, se do příjmů nepočítá, jelikož s osobou, které poskytuje péči, společně hospodaří. Na děti je pravidelně placeno výživné a dávka SSP, přídavky na dítě, které se do příjmu SPO počítají.

Paní S. byla nucena opustit své zaměstnání v době, kdy se ve větší míře začala projevovat porucha mladšího syna, který ztrácel sluch. V roce 2012 jí byla přiznána dávka příspěvek na péči. V současné době je tedy příjmem rodiny: starobní důchod babičky, výživné na děti, dávky SSP – přídatky na děti a příspěvek na bydlení (trvalý pobyt v místě bydliště), příspěvek na péči a dávka HN, PnŽ. Zpočátku rodina pobírala také dávku DnB, ta jí však byla později odebrána z důvodu pobírání příspěvku na bydlení, který náklady na bydlení plně pokrýl.

Situace paní S. je v současné době bezvýhodná. Syn navštěvuje školské zařízení pro sluchově postižené. Mohla by tudíž do zaměstnání chodit, minimálně na zkrácený úvazek. Práci se však najít nesnaží a vzhledem k tomu, že nemusí být evidována na Zaměstnanosti jako UoZ, není možné jí ani práci nabízet. Paní je spokojená s tím co má, a sociální práce s rodinou je tedy omezena na vyplácení sociálních dávek. Ke změně situace možná dojde při dosáhnutí dospělosti syna nebo po ztracení příjmu ve formě starobního důchodu matky.

4.10.3 Paní V. 56 let

– počátek závislosti na sociálních dávkách, počátek zvyku, snaha o řešení své nepříznivé situace

Tato klientka žije sama v malé vesničce, ve svém rodinném domku, kde má trvalý pobyt a čerpá příspěvek na bydlení. Z dávek HN je příjemcem pouze PnŽ.

Při podání žádosti na oddělení HN dodala, pokud opomineme všechny povinné formuláře, také doklad o ukončení živnostenského oprávnění. Paní měla taxikářskou firmu. Z nějakého důvodu se dostala do problémů a o firmu vlivem exekucí přišla. Při návštěvě byla velmi optimistická a pevně věřila tomu, že si brzy najde novou práci. Ráda prý řídí a vzhledem k tomu, že má auto, nebude mít s hledáním nového zaměstnání problémy.

Její příjmem je PnŽ a dávka SSP, příspěvek na bydlení. Žádné jiné příjmy nemá. Po asi ½ roku, stráveném v evidenci, začala paní propadat depresi. Poslala několik životopisů bez nulové odezvy. Nechácala, proč jí zaměstnavatelé neodpovídají, případně z jakého důvodu není zařazována do výběrového řízení.

Po uplynutí několika dalších měsíců začala s paní V. intenzivněji pracovat pracovnice oddělení Zaměstnanosti. Většina míst, která klientce nabídla, však ambicím klientky nevyhovovala. „Doporučenky“ jí – vzhledem k viditelné snaze klientky k nalezení zaměstnání – zatím nedávala.

Pracovnice oddělení HN vedla s klientkou rozhovory týkající se jejího hledání zaměstnání. Ptala se, na jaká místa svůj životopis posílá a zároveň jí vysvětlila, že by měla hledat volná místa adekvátní svému věku a praxi. Pomohla jí najít některá vhodnější volná místa a přizpůsobit profesní životopis tak, aby těmto místům odpovídal. Díky tomu byla klientka pozvána na několik výběrových řízení na pracovní místa. Vzhledem k její věkové skupině však u zaměstnavatelů neuspěla. Bohužel stále odmítá „potupnou“ práci ve formě recepční či prodavačky.

Po novele zákona o pomoci v HN se této klientce - z důvodu evidence delší 6 měsíců a nezapojení se do projektů ÚP ČR, nevykonávání jakékoli výdělečné činnosti, či veřejné služby - snížilo živobytí na existenční minimum. Na paní V. začíná být znát ztráta energie a pomalu si zvyká žít pouze ze sociálních dávek. Dle zkušeností se zavedením této novely by jí snížení částky živobytí mohlo přesvědčit k posílání životopisu také na, podle jejích slov, „podřadné“ pracovní pozice, kde by zcela jistě měla větší šanci k zařazení do pracovního poměru a vymanění se ze závislosti na sociálních dávkách.

4.10.4 Slečna M., 26 let

– závislost na sociálních dávkách během RD, po ukončení RD aktivní řešení své situace

Když slečna M. přišla k evidenci na oddělení HN, byla již příjemcem dávky SSP - příspěvku na bydlení, přídavku na děti a RD. Vzhledem ke snížení výše RD a placení výživného na obě děti (5 a 2 roky) ve výši 0 Kč, se dostala do nepříznivé situace. Při zpracování žádosti o PnŽ však bylo zjištěno, že nemovitost, ve které má pronajatý byt, není zkolaudována na byty, ale pouze jako nemovitost určená k obývání. V tomto případě není možné na tento byt čerpat dávku SSP, příspěvek na bydlení, a musela jí být tato dávka odebrána. Byla jí tedy doporučena i dávka HN DnB.

Po obdržení žádosti musely pracovnice oddělení HN zažádat stavební úřad o vyjádření, zda byt odpovídá standardům bydlení, a pak udělit zvláštní zřetel. Vzhledem k tomu, že při zpracování nároku na dávku DnB je v takovém případě nutno zjistit veškeré náklady na bydlení za celou nemovitost a ty vydělit počtem všech osob bydlících v dané nemovitosti, nebyl výsledek pro klientku velmi výhodný.

Dalším postupem u této klientky bylo zaslání žádosti na orgán sociálně – právní ochrany dětí, z důvodu neuvedení otce v rodném listě staršího ze synů. Vzhledem k vyjádření tohoto orgánu, že klientka měla pádný důvod k takovému jednání, se v této

věci dále nic neřešilo. V opačném případě by byla vyzvána o zapsání otce do rodného listu a požadování výživného od otce dítěte.

Před přiznáním dávky DnB bylo nutno nejprve uskutečnit sociální šetření v místě bydliště. Při této příležitosti byl u klientky nalezen otec mladšího ze synů, který – dle slov žadatelky - jen přišel opravit kotel. Klientka byla vyzvána k prokázání skutečnosti, že s otcem dítěte společně nehospodaří. To prokázala na základě ubytovací smlouvy dotyčného otce dítěte v ubytovně v Plzni. Dávka DnB byla přiznána, ale jak již bylo zmíněno, se zvláštním zřetelem a v nízké částce.

Sociální pracovnice zopakovaly sociální šetření a opět byl zastižen otec dítěte. Klientka byla upozorněna, že by k této situaci nemělo docházet, v opačném případě by měla otce dítěte zahrnout do SPO. Dále byla upozorněna, že zvláštní zřetel se uděluje pouze na přechodnou dobu a po jeho vypršení jí může být dávka DnB odejmuta.

Při další návštěvě na úřadu se klientka zmínila, že by si našla jiné bydlení, ale nemá na kauci. Zda si může zažádat o MOP. MOP se však poskytuje až při uzavření nové smlouvy a nanejvýše do výše dvou nájmu. Klientce bylo doporučeno vyplnit žádost o individuální příspěvek nadace Agrofert – fond na pomoc rodičům – samoživitelům v nouzi. To učinila a bylo jí přiznáno 30 tisíc, které budou vyplaceny v případě nalezení nového bydlení.

Klientka si našla pronájem rodinného domku v nedaleké vesnici, udělala si zde trvalý pobyt a zažádala o dávku SSP, příspěvek na bydlení. Ta jí byla následně přiznána. Po několika měsících přidala do SPO také otce mladšího dítěte. Otec dítěte má příjem ze zaměstnání, zaměstnavatel však na výplatní pásku záměrně uvádí nízkou částku a zbytek mzdy vyplácí zaměstnanci v hotovosti. S tímto příjmem zůstala rodina stále v evidenci na oddělení HN.

Slečna M. však při každé návštěvě hovořila o tom, že by ráda šla do zaměstnání, a jakmile se jí podaří ještě ne 3 leté dítě dostat do školky, okamžitě nastoupí. Několikrát se zmínila o nesouhlasu své rodiny (osoby také závislé na sociálních dávkách) s jejím úmyslem vydělávat si práci, když může mít peníze zadarmo a v pohodlí domova.

Po začátku školního roku 2017 přišla paní M. s pracovní smlouvou, v říjnu doložila výplatní pásku, a na základě vysokých příjmů jí bude dávka odebrána. Klientka byla sama se sebou spokojená, v práci se jí líbí, a zbavila se závislosti na sociálních dávkách. Na této klientce byl vidět výrazný postup vzhůru.

5 Vyhodnocení výsledků a diskuse

V teoretické části byl popsán účel a vývoj dávek HN z historického hlediska až po současnou dobu. Byly popsány teoretické pojmy, jejichž definice je z hlediska pochopitelnosti postačující. Problém nastal na základě srovnání vývoje životního minima za roky 2007 – 2011 a 2012 - 2016 s vývojem průměrné roční míry inflace za roky 2012 – 2016, kde bylo zjištěno poslední navýšení životního minima v roce 2007 a poté v roce 2012. Přestože v roce 2015 stoupl index spotřebitelských cen o 5,4 % a v roce 2016 až o 6,1 %, nevyužila vláda možnosti k navýšení částek živobytí, jejichž růst je v letech 2012 – 2016 výrazně pomalejší, než růst roční míry inflace. Vzhledem k tomu, že ceny i nadále rostou, zdražují se například obědy ve školách a školách, školní pomůcky, oblečení, boty a tak podobně, zhoršují se i možnosti nákupů příjemců dávek HN. Pro názornost provedla autorka na str. 27 návrh výpočtu těchto dávek pro jednotlivce i rodiny.

Posouzení nároku žadatele na dávky pomoci v HN je velmi složitý proces. Sociální pracovník pracuje se všemi pojmy uvedenými v teoretické části, z nichž nejdůležitější je příjem žadatele v rozhodném období, případně příjem SPO. Pracovník musí všechny potřebné dokumenty zadat do systému OKnouze, který je určený pro zpracování a vyhodnocování nároku na dávku HN. OKnouze je program pronajatý ÚP ČR od externího dodavatele a jeho případné změny k lepšímu jsou složité a pro odběratele drahé. Práce v něm však není velmi složitá a po zadání správných informací program sám vyhodnotí nárok žadatele na dávku HN a její výši.

Z provedeného rozboru dat seřazených do tabulek zhodnotila autorka práce v následující aplikační části výsledky, které pro přehlednost vyjádřila také pomocí grafů. Na základě výsledků získaných z výzkumného vzorku 60 respondentů, rozhovoru s vedoucí oddělení HN a rozboru kazuistik navrhne autorka opatření ke zlepšení, se zaměřením na dlouhodobou evidenci osob na oddělení HN a na zneužívání dávek pomoci v HN. Z rozboru výzkumného vzorku zároveň vyplynula důležitost správného uvážení při rozhodování o dávkách pomoci v HN. Tuto problematiku řešila autorka na str. 39 – 40.

5.1 Souvislost počtu osob evidovaných na nezaměstnanosti s počtem osob evidovaných na oddělení Hmotné nouze v Plzeňském kraji

Většina osob, které jsou příjemci dávek pomoci v HN, jsou zároveň UoZ. Není to však vždy pravidlem. Úkolem této části bylo zjistit, zda počet osob evidovaných jako UoZ

ovlivňuje počet osob žádajících o dávky HN. Pro tuto část byla zvolena data za celý Plzeňský kraj v období 2012 - 2016.

Výzkumem byla zjištěna podobnost v růstu počtu osob v obou skupinách. V roce 2013 došlo u obou skupin k nárůstu počtu evidovaných osob. U UoZ o 8,37% a u žadatelů o dávky HN o 29,47%, což je o 21% více, než u UoZ. Důvodem byl pravděpodobně nízký počet sociálních pracovníků po přechodu problematiky HN pod ÚP ČR. V roce 2014 se počet UoZ snížil oproti předcházejícímu roku o 11,93%, což je o 4% více, než u počtu žadatelů o dávky HN, kde se snížil o 7,5%. V roce 2015 počet žadatelů o dávky pomoci v HN stoupl o 2,75 %, počet UoZ naopak nadále klesá o 17,9 %. V roce 2016 počet žadatelů o dávky HN poklesl a 24 % a u UoZ o 21%.

Všeobecně však lze říci, s výjimkou lehkého zvýšení počtu osob v HN v roce 2015 (pravděpodobně způsobené novelou zákona o pomoci v HN, měnící podmínky vyplácení DnB) že od roku 2014 docházelo k poklesům počtu osob v obou skupinách.

V této části došla autorka k závěru, že počet osob evidovaných jako UoZ a počet osob pobírajících dávky HN spolu sice souvisí a částečně i korespondují, avšak počet osob v HN je výrazně vyšší, než počet UoZ. Důvodem je, že na dávkách HN se mohou ocitnout i osoby, které nemusí být v evidenci ÚP ČR jako UoZ, například z důvodu přiznání starobního důchodu nebo ID, RD nebo poskytování péče jiné osobě.

5.2 Nezaměstnanost v regionu Plzeň – sever

Vzhledem k tomu, že v předchozí části byla sledována souvislost mezi počtem UoZ a počtem příjemců dávek pomoci v HN, došlo v této části k srovnání podílu nezaměstnaných v regionu Plzeň – sever s podílem nezaměstnaných v celém Plzeňském kraji. Tímto srovnáním byla zjištěna objektivita využití dat oddělení HN Plzeň - sever ve výzkumné části. Výzkumem bylo zjištěno, že v letech 2012 byl podíl nezaměstnaných v regionu Plzeň - sever o 0,31 % nižší, v roce 2013 o 0,37 % nižší, v roce 2014 až o 1,18 % nižší, v roce 2015 o 0,32 % nižší a pouze v roce 2016 byl podíl nezaměstnaných v regionu Plzeň – sever oproti Plzeňskému kraji vyšší, a to o 0,12 %. Výzkumem nebyl zjištěn výrazný rozdíl mezi sledovanými skupinami. Region Plzeň - sever se nevymyká průměru z ostatních částí Plzeňského kraje a dle autorky práce je vhodný k použití pro další aplikační části práce.

5.3 Dávky hmotné nouze na oddělení Plzeň – sever

Nejdůležitější dávkou HN je PnŽ, další velmi důležitou dávkou pro osoby bez TP v místě bydliště je DnB. Mimořádnou pomoc potřebným, v případě nepříznivé situace, řeší dávky MOP. Všechny tyto dávky jsou popsány teoretické části, a část aplikační se pak zabývá podmínkami přidělení, jejich počtem a objemem v regionu Plzeň – sever za roky 2012 - 2016 a na základě rozboru počtu a objemu HN, které autorka zjistila z dat dostupných na portálu MPSV a zapsala do tabulek, bylo možno odvodit vývoj dávek pomoci v HN v regionu Plzeň – sever za uvedené období.

V roce 2012 byl počet a objem dávek HN v regionu Plzeň – sever nízký. V roce 2013 došlo (pravděpodobně vlivem pokračování ekonomické krize a s ní se pojících negativních vlivů, a také vlivem nedostatečného počtu pracovníků na ÚP ČR po převodu této problematiky z úřadů obcí a měst) k vysokému nárůstu u celkového počtu dávek HN (cca o 31,5% a o téměř 30% více v objemu vyplacených dávek v Kč). V roce 2014 pak počet dávek HN narostl o 2% a objem vyplacených prostředků o téměř 2,5 %. V roce 2015, díky posílení stavů pracovníků, došlo ke snížení u počtu dávek o 2,5 % a objemu vyplacených prostředků v Kč o 13,5 %. U objemu vyplacených prostředků u dávky HN DnB však došlo ke zvýšení o 6,5 %, pravděpodobně z důvodu novelizace Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v oblasti bydlení. V roce 2016 docházelo k dalšímu snižování, u počtu dávek o téměř 13,5 % a u objemu o cca 5 %. Znatelný je hlavně pokles počtu dávek PnŽ o 23,5%. Dle názoru vedoucí oddělení HN se tak dělo především na základě opatření týkajících se spolupráce oddělení Zaměstnanosti a HN, zaměřené na intenzivní spolupráci s dlouhodobě evidovanými osobami. V tomto roce došlo k výraznému navýšení dávek MOP, o 41,5%. Vedoucí oddělení HN toto zdůvodnila stěhováním žadatelů do lepšího bydlení, a proplácení kaucí prostřednictvím MOP.

Průměr vyplacených dávek na osobu v Kč za sledované období byl nejnižší v roce 2015, ve výši 3 407 Kč, a nejvyšší v roce 2012, kde činil po zaokrouhlení 3 842,5 Kč. Nejvíce se tedy lišil o 367 Kč na osobu.

Nejvíce vyplácenou dávkou HN je každoročně PnŽ. Procentuálně zaujímá nejvíce % v roce 2012, 78%, a nejméně v roce 2016, 70%. DnB zaujímá nejméně v roce 2012, 17% a nejvíce v roce 2016, 27%. Dávky MOP mají nejnižší procentuální objem v letech 2014 a 2015, 2%, nejvyšší v roce 2012, 5%.

5.4 Změny zákonů týkajících se pomoci v hmotné nouzi v roce 2017

Autorka považovala za důležité informovat o změnách zákonů týkajících se dávek pomoci v HN, PnŽ a DnB, přijatých v roce 2017, které jsou koncipovány tak, aby přispěly k dalšímu snižování evidovaných osob.

Ode dne 1. 2. 2017 došlo k novelizaci zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, kde dochází k zintenzivnění veřejné služby a zohlednění snahy o zvýšení příjmu vlastní prací. Tato podmínka ovlivňuje výši částky živobytí. V případě, že klient za měsíc doloží 30 a více hodin vykonané veřejné služby, je mu částka živobytí zvýšena o 605 Kč. Všem příjemcům, kteří pobírají dávku déle, než 6 měsíců v posledních 12 měsících, bude dávka nově vyplácena v poukázkách na potraviny, drogerii a papírenské zboží.

Novela, platná od 1. 6. 2017 se mimo jiné zabývá nepřiměřeným bydlením, rozvíjí případy hodné zvláštního zřetele, přidává oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů a nově upravuje rozhodné období u odůvodněných nákladů na bydlení. Všechny tyto skutečnosti mají vliv na vyplácení dávky pomoci v HN, DnB.

5.5 Skutečnosti zjišťované při podání žádosti o pomoc v hmotné nouzi a její zpracování

V této kapitole popsala autorka všechny skutečnosti, které je třeba doložit při podávání žádosti o dávky HN. Všechny tyto formuláře pomohou sociálnímu pracovníkovi zjistit všechna důležitá data pro zadání do systému OKnouze, ve kterém jsou žádosti o pomoc v HN zpracovávány a vedeny. Po zadání potřebných dat tento systém sám vyhodnotí nárok na dávku HN a její výši.

Při podání žádosti je hlavním formulářem Žádost o příspěvek na živobytí a Žádost o doplatek na bydlení. Všechny ostatní důležité dokumenty jsou popsány na str. 58 – 60.

Někdy jsou však data nejednoznačná a zavádějící. V tomto ohledu hraje velmi důležitou roli správní uvážení, které je důležitým právním institutem, vnášejícím do rozhodování o dávkách HN důležitý osobní prvek, bez jasně stanovených pravidel, závislý na individuálním posouzení pracovníka. Také z toho důvodu musí rozhodující pracovník HN splňovat vzdělání potřebné k výkonu této problematiky - minimálně ukončené VOŠ nebo VŠ vzdělání, kvalifikace dle zákona č. 108/2006 Sb.

Rozhodování o přiznání dávky HN je nutné doplnit sociálním šetřením v místě bydliště, které může být při přiznávání dávky HN rozhodující. Toto šetření nemohou vykonávat pracovníci, nespĺňující podmínku kvalifikace dle zákona č. 108/2006 Sb.

V případě všech rozhodnutí, týkajících se dávek HN, má žadatel možnost přezkumu ve formě odvolání.

5.6 Žadatelé o dávky na oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever - vyhodnocení provedené na základě zjištěných dat ze spisů žadatelů a zaznamenaných do tabulky v příloze č. 10

Způsobem popsaným na str. 60 bylo vybráno 60 příjemců dávek HN na oddělení HN Plzeň – sever. Autorka prostudovala spisy vybraných klientů, zjištěná data zanesla do tabulek, a jejich rozborem došla k závěru, že na dávkách HN se častěji objevují ženy. Nejvíce, 45%, je ve věkové skupině 20 – 35 let, pravděpodobně nejčastěji z důvodu čerpání RD a v evidenci setrvávají z důvodu následné péče o dítě/děti a obtížnému hledání zaměstnání s malými dětmi. Dalším z důvodů bývá ztráta, nebo snížení příjmu rodiny, např. z důvodu ztráty zaměstnání, změny pracovní doby, odstěhování se od partnera, nemoci či neplacení výživného od otce dítěte.

25%, tvoří ženy ve věku 36 – 45 let, které setrvávají v nedostatečně placeném zaměstnání a spoléhají na dávky HN.

Ve věku 46 – 55 let není evidováno mnoho žen, ze sledované skupiny pouze 8%.

Ženy ve věku 56 – 65 let tvoří 14%. Důvodem evidence i setrvávání na dávkách HN je pravděpodobně jejich věk. Tyto ženy si velmi obtížně hledají nové, nebo lépe placené zaměstnání. Zpočátku se snaží svoji situaci nějak řešit, ale později zůstává jen závislost na sociálních dávkách.

Ženy ve věku 66 – 75 let zabírají 8% z celku a pravděpodobně z důvodu vyššího věku, nemoci či pobírání starobního či ID nové zaměstnání již nehledají. Nad 75 let se ve výzkumném vzorku ženy v evidenci HN nenachází.

Muži ve věkové skupině 20 – 35 let zabírají 8%, bývají evidováni přechodně a na kratší dobu, většinou z důvodu hledání zaměstnání po ukončení studia, změny zaměstnání či nemoci.

17% tvoří muži v produktivním věku 36 – 45 let, jež dávky HN pobírají neoprávněně, z důvodu pracovního vztahu, jež na úřad nenahlásili.

Ve věku 46 – 55 let je evidováno 17% mužů. Nejčastějším důvodem jejich evidence a následnému setrvávání na dávkách HN bývá ztráta zaměstnání nebo onemocnění, a z toho plynoucí ztráta příjmu.

Ve věkové hranici 56 – 65 let – se nachází mužů nejvíce - 33%. Muži v tomto věku, po marné snaze svoji situaci řešit, berou dávky pomoci v HN jako součást jejich životního stylu.

25% zabírají muži v poslední skupině ve věku 65 – 75 let. Ti se v evidenci ocitají nejvíce z důvodu přiznaného starobního nebo ID v nízké nebo nulové výši.

Muži ve věku 75 let ve zkoumané skupině se v současné době v evidenci HN nenachází.

5.7 Závislost na dávkách hmotné nouze

Dalším rozbořem těchto dat byly zjišťovány počty osob závislých na dávkách HN, rozdíl v závislosti žen a mužů, a jejich snaha o řešení své současné situace. Výzkumem došla autorka k závěru, že z žen je na dávkách HN závislých 52%, 22% se svoji situaci snaží řešit, 19% z celkového počtu pobírá dávky HN neoprávněně, a 7% žen se nachází v takové situaci, která se jiným způsobem, než dávkami HN, řešit nedá.

Z celkového počtu mužů je na dávkách pomoci v HN závislých 52%, svoji situaci se snaží řešit 18% mužů a stejný počet mužů pobírá dávky HN neoprávněně. 12% mužů je v neřešitelné situaci.

Ženy se svoji situaci snaží řešit o 4% větší míře, než muži. Ženy nenahlašují svůj příjem ze zaměstnání v množství o 1% vyšším, než muži. Neřešitelná situace v našem výzkumném vzorku vychází procentuálně vyšší u mužů, a to o 5%.

5.8 Kazuistiky

Uvedené kazuistiky byly přidány za účelem reprezentování vzorku čtyř nejčastěji se vyskytujících skupin žadatelů o dávky HN na oddělení Plzeň – sever. Zároveň kazuistiky vysvětlují některé postupy v uvedených případech, např. postup úřadu při zjištění pochybností při sociálním šetření, postup sociální práce s matkou nezletilého dítěte v případě, kdy nemá dítě uvedeného otce v rodném listu apod.

První kazuistika reprezentuje skupinu osob dlouhodobě pobírající dávky HN, závislou na těchto dávkách a zároveň dávky HN zneužívající (nenahlášení příjmu ze

zaměstnání, či jiného příjmu některé ze SPO). Tato skupina osob bere dávky HN jako nárokové a snaží se systém pomoci v HN co nejvíce využívat v podobě MOP, za účelem vzdělání dětí, oblečení na zimu a bot, doplatku elektřiny, až po předměty dlouhodobé potřeby (pračka, lednička). V případě nepřiznání dávky, či přiznání dávky v nižší míře, než kterou požadovali, podávají tyto skupiny osob stížnosti, nebo odvolání proti rozhodnutí o přiznání dávky. Bohužel, díky nedostatečně nastavenému systému kontroly a sankcí u těchto osob, je jakákoliv snaha o řešení podobné situace většinou zbytečná. Pokud by byla vydána metodika s možností vyšších pravomocí sociálních pracovníků (např. ve spolupráci se zaměstnavateli) a s možností udělování sankcí při zneužívání dávek HN, mohlo by dojít ke snížení počtu osob zneužívajících dávky HN a ke snížení vyplácených prostředků státem.

Druhá kazuistika představuje skupinu osob, které sice jsou závislé na dávkách HN, ale jejich závislost je určena ztrátou možnosti získat dostatečný příjem ze zaměstnání. Důvodem často bývá poskytování péče jiné osobě, ale může jim být také přiznání ID nebo starobního důchodu s nízkou, či nulovou částkou. Zařadit sem lze i RD, kdy osoba (většinou matka samoživitelka, s nízkým, nebo žádným výživným na dítě) nemá po dobu RD jiného východiska, než být odkázána na dávky pomoci v HN. Většina osob patřících do této skupiny si časem na nevysoký příjem zvykne a svůj život mu přizpůsobí. Dle názoru autorky by měly být dávky SSP nastaveny tak, aby pro tuto skupinu lidí byly dostačující a nemuseli být závislé na dávkách HN. Bohužel tomu tak často není. Největší překážkou bývá neochota majitelů bytů povolit žadateli TP v místě bydliště.

Třetí kazuistika představuje skupinu lidí, kteří se na oddělení HN evidují v největší míře z důvodu ztráty příjmu ze zaměstnání - propuštění nebo odchod - z důvodu svého věku. Tito lidé doufají v nalezení přiměřeného zaměstnání, ale z důvodu svého věku a také zvyku na určitou pracovní činnost, se jim nové zaměstnání nalézt nedaří. Po několika odmítnutí oslovenými zaměstnavateli začínají tito lidé ztrácet sebevědomí a chuť k hledání, či účasti na dalších výběrových řízeních. Díky spolupráci oddělení HN s oddělením Zaměstnanosti, a vyššímu nasazení pracovníků úřadu, se tyto osoby daří částečně umisťovat na vhodných pracovních místech.

Poslední kazuistika reprezentuje skupinu osob, které dávky HN využily k účelu, ke kterému jsou určeny, tzn. k překonání své nepříznivé situace. Ať tato situace nastala z důvodu nemoci, porodu, nástupu na mateřskou, či RD, čerpají tyto osoby dávku HN jen po nezbytně nutnou dobu. Jakmile mohou, svoji nepříznivou situaci úspěšně řeší.

5.9 Návrhy na možné zlepšení práce s klienty HN

V této kapitole autorka práce, na základě výsledků získaných z výzkumného vzorku, rozboru kazuistik, svých praktických zkušeností a informací, získaných rozhovorem s vedoucí oddělení HN, navrhne možnosti ke zlepšení práce s příjemci dávek HN, a k nápravě, eliminující dlouhodobou závislost na dávkách HN a jejich zneužívání.

V současné době je nastavena přínosná spolupráce mezi oddělením zaměstnanosti a oddělením Hmotné nouze. Vzhledem k velkému množství klientů evidovaných na oddělení Zaměstnanosti nemají tyto pracovnice dostatek času na bližší práci s klientem. Pokud klient zároveň dochází na oddělení HN, jsou pracovnice HN s jeho současnou situací blíže seznámeny a i ony by mohly **vydávat některým svým klientům nejen seznam vhodných volných míst, ale také „doporučenky“, při zachování stejných pravomocí, jako mají pracovnice oddělení Zaměstnanosti.** Tzn., v případě odmítnutí vhodného zaměstnání příjemcem dávek HN mít možnost udělení sankce.

Vhodná by byla možnost nahlížet do evidence vozidel. Do evidence nemovitostí pracovnice oddělení HN přístup mají, avšak pro získání informace o vozidlech musí být podána žádost na úřad evidence vozidel dle TP klienta. Ne vždy však má klient automobil nahlášený na sebe, ale využije jiné SPO, které mají trvalý pobyt v jiném místě. Žádosti se tedy musí posílat pro všechny SPO a celý proces je dosti zdlouhavý.

Velice přínosná by byla **spolupráce s bankovními úřady.** Klienti často mají naspořené velmi vysoké částky, které na ÚP ČR zatají. Tyto částky by mohli využít k vymanění se ze své nepříznivé situace. Dávky HN proto pobírají neoprávněně.

Měla by být umožněna **kontrola zaměstnavatelů při podezření, že příjemce dávky HN nenahlásil své zaměstnání.** V případě kontaktování možného zaměstnavatele se pracovnice nesetkávají s přílišnou ochotou. V tomto případě nemá pracovnice oddělení HN možnost situaci jakýmkoliv způsobem řešit.

U pracovnic oddělení HN se osvědčilo opakovat sociální šetření a zanechávat výzvy, na jejichž základě má osoba povinnost se do určeného data dostavit na úřad k vysvětlení důvodu své nepřítomnosti. Některé příjemce dávek tato situace obtěžuje, a svoji evidenci zruší.

Při sociálním šetření mají pracovnice oddělení HN možnost nahlížet i do koupelen, skříní, botníků apod. Velmi často u klienta objeví oblečení další osoby, neuvedené v žádosti jako SPO. Žadatelé však najdou vysvětlení, které druhou osobu vyloučí. Někdy je

zcela zřejmé, že osoba sama nežije, byť je sama posuzovaná. Neexistuje žádné nařízení, či metodika, na jejímž základě by pracovnice HN měly možnost další osobu přiřadit do okruhu SPO, nebo klientovi dávky HN pozastavit či odebrat.

Vedoucí oddělení HN by doporučovala navrhnout **přísnější sankce pro osoby zneužívající dávky pomoci v HN, s ohledem na druh zneužívání:** „*Pokud by se přišlo na nenahlášený příjem, navrhovala bych udělat nejen přeplatek na dávce (což děláme), ale také mít možnost udělit nějakou pokutu, samozřejmě s ohledem na příjem té osoby*“ Dle vedoucí by také bylo vhodné **zařadit sankční opatření, např. v podobě vyloučení z evidence minimálně na půl roku, avšak s ohledem na rodinné a majetkové poměry osoby.** Autorka práce se s návrhem své vedoucí plně ztotožňuje. Navrhovaná opatření by, dle jejího názoru, mohly výrazně snížit počet osob pobírajících dávky HN neoprávněně.

Vzhledem k absenci právního předpisu, o který by se sociální pracovnice při odejímání dávek HN mohly opřít, nemají v případě odvolání klienta proti rozhodnutí správního orgánu šanci na úspěch.

Autorka práce je ze své zkušenosti přesvědčena, že vhodným nastavením **povinnosti zaměstnavatelů informovat ÚP ČR o přijatých zaměstnancích**, případně možnost vyslat k zaměstnavateli kontrolu, by zneužívání dávek HN omezilo. Sociální pracovníci jsou oprávněni provádět kontroly pouze v místě, které žadatel udá jako své bydliště. Pokud se klient tedy sám nepřizná, nemá pracovnice oddělení HN možnost zneužívání dávek HN dokázat.

6 Závěr

V práci byla sledována problematika dávek HN a jejich historický vývoj po současnou podobu. Právní úprava těchto dávek se postupně vyvíjela a v současné době je zakotvena v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákoně č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu.

Z hlediska historického vývoje slouží dávky HN k dofinancování potřebných lidí. Jejich rozsah i účel se, včetně podmínek jejich přiznání, postupně vyvíjel na základě výše uvedených zákonů a jejich novelizací.

Důležitým ukazatelem pro výši dávek HN je výše existenčního a životního minima, kterou vláda může zvyšovat na základě růstu indexu spotřebitelských cen. Na základě srovnání vývoje životního a existenčního minima za roky 2007 – 2011 a 2012 - 2016 s vývojem průměrné roční míry inflace za roky 2012 – 2016, však bylo zjištěno, že i přes nárůst indexu spotřebitelských cen v roce 2015 o 5,4% a v roce 2016 dokonce o 6,1%, nevyužila vláda možnosti k navýšení částek živobytí. Autorka práce nepovažuje tento postup za správný, vzhledem k tomu, že ceny i nadále rostou, zdražují se například obědy ve školách a školkách, školní pomůcky, oblečení, obuv, ale také náklady na bydlení. Příjemci dávek si proto za stejnou výši dávky HN, PnŽ, nakoupí méně věcí a zároveň musí mnohdy z dávky PnŽ doplácet náklady na bydlení.

Vzhledem k tomu, že většina žadatelů o dávky HN je zároveň UoZ, byl v aplikační části práce zjištěn vliv počtu nezaměstnaných osob na počet osob v evidenci oddělení HN. U obou skupin lze pozorovat kulminaci v roce 2013, u počtu žadatelů o dávky HN o 21% více, než u počtu osob nezaměstnaných. V roce 2015 stoupl počet žadatelů o dávky HN o 2,8%, počet UoZ naopak klesl o 17,9%. V roce 2014 došlo o 4 % většímu snížení počtu UoZ, než žadatelů o dávky HN a v roce 2016 došlo k většímu snížení počtu žadatelů o dávky HN o 3%, než u počtu UoZ.

Při následujícím porovnání podílu nezaměstnaných v regionu Plzeň – sever s podílem nezaměstnaných v celém Plzeňském kraji nebyl vysledován výrazný rozdíl. Největší rozdíl byl zjištěn v roce 2014, kdy byl podíl nezaměstnaných v Plzeňském kraji vyšší o 1,18% než v regionu Plzeň – sever. Výsledek tohoto porovnání byl důležitý pro účel dalšího výzkumu a ukázal vhodnost regionu Plzeň - sever pro následující aplikační části práce.

Nejdůležitější dávkou HN je PnŽ, další velmi důležitou dávkou pro osoby bez TP v místě bydliště je DnB. Mimořádnou pomoc potřebným, v případě nepříznivé situace, řeší dávky MOP. V evidenci oddělení HN Plzeň – sever byl v roce 2013 zjištěn enormní nárůst celkového počtu dávek, cca o 31,5% a o téměř 30% více v objemu vyplacených prostředků v Kč. V roce 2015 nastal zlom, počet dávek se snížil o 2,5 % a ještě výrazněji se snížil objem vyplacených prostředků v Kč, o 13,5 %. V roce 2016 docházelo k dalšímu snižování, u počtu dávek o téměř 13,5 % a u objemu o cca 5 %. Znatelný byl hlavně pokles počtu dávek PnŽ o 23,5% a nárůst dávek MOP o 41,5%.

Nejvíce vyplácenou dávkou HN je PnŽ. Nejvíce dávka PnŽ zaujímá v roce 2012, 78%, a nejméně v roce 2016, 70%. DnB zaujímá nejméně v roce 2012, 17% a nejvíce v roce 2016, 27%.

Z hlediska provedeného hlavního výzkumu byl, rozbořením dat získaných prostudováním spisů vybraných klientů a zanesených do tabulky, zjištěn ve sledovaném vzorku celkově vyšší počet žen, nejvíce - 45% - ve věkové skupině 20 – 35 let, kde se očitly nejčastěji z důvodu čerpání RD a následné péče o dítě/děti. Další častou skupinou jsou ženy ve věku 36 – 45 let - 25%. Na dávkách HN je závislých 52 % žen, 22% se svoji situací snaží řešit a 19% pobírá dávky HN pravděpodobně neoprávněně

Nejvíce evidovaných mužů - 33% - je ve sledovaném vzorku ve věkové hranici 56 – 65 let a 25% ve věku 65 – 75 let. Jejich nejčastějším důvodem k evidenci na HN byl vyšší věk, který způsobil ztrátu příjmu ze zaměstnání a problémy s hledáním jiného, vhodnějšího pracovního uplatnění. Závislých na dávkách HN je 52%, svoji situaci se snaží řešit 18% mužů a stejný počet mužů pobírá dávky HN pravděpodobně neoprávněně.

Za účelem doplnění předcházejícího výzkumu a prezentace čtyř nejčastěji se vyskytujících skupin žadatelů o dávky HN na oddělení Plzeň – sever byly přidány kazuistiky, které přibližují chování osob v těchto skupinách a objasňují rizika a možnosti postupu sociálních pracovníků, týkající se rozhodování o dávkách HN.

Jednou z takto prezentovaných skupin je skupina osob závislých na dávkách HN a tyto dávky zneužívajících. Pravděpodobně vzhledem k právní úpravě problematiky dávek HN, která nepočítá s některými problémy týkajícími se zneužívání dávek HN, dochází k jejich zneužívání poměrně často. Nejefektivnějším opatřením k nápravě se jeví návrh přísnějších sankcí při zneužívání dávek HN a také možnost spolupráce s bankovními institucemi a se zaměstnavateli.

Dávky HN by měly sloužit jako záchytná síť pro nejdůležitější pomoc potřebným, pro překlenutí nepříznivé situace. Osoby, které tyto dávky využijí, by měly být vedeny k zodpovědnosti. Právě umožnění zneužívání těchto dávek, z důvodu absence možnosti uložení znatelného postihu, tyto osoby vede k odmítání odpovědnosti a nesvědomitému zneužívání dávek poskytnutých státem. Vytvořením metodiky, podle které by se mohly sociální pracovníce při zjištění jakýchkoli pochybností řídit, by mohlo vést ke snižování počtu klientů, pobírajících dávky HN neoprávněně.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Odborná literatura

- ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing a.s., 2012. 352 s. ISBN 978-80-247-3724-9
- BECK, Petr a kol. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 1 vyd., 2012. 447 s. ISBN 978-80-7263-744-7
- BECK, Petr. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi; Zákon o životním a existenčním minimu*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-977-9
- BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2007. ISBN 978-80-7263-378-4
- BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva, KEPKOVÁ, Michaela, VRÁNOVÁ, Lucie. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2012, 223 s. ISBN 978-80-7263-739-3
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Univerzita Karlova, 2002. 374 s. ISBN 80-246-0139-7
- DUKOVÁ, Ivana, DUKA, Martin, KOHOUTOVÁ, Ivanka. *Sociální politika*. 1. Vyd. Praha: GRADA Publishing a.s., 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-3880-2
- DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a SMRČKA, Luboš. *Finanční vzdělávání pro střední školy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 312 s. ISBN 978-80-7400-008-9
- HART, H. L. A. *Pojem práva*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2010. 312 s. ISBN 978-80-7260-239-1
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2
- HORÁK, Pavel. *Rozhodovací volnost úředníků veřejné a sociální politiky na státní a lokální úrovni*. Politologický časopis, Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2004, XI., č. 1, s. 35-51. ISSN 1211-3247
- KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. 185 s. ISBN 978-80-245-2096-4
- KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualizované vyd. Praha: Triton, 2013, 466 s. ISBN 978-80-7387-733-0

- KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu*. 1. vyd. Praha: Slon, 2005. 158 s. ISBN 80-86429-41-5
- KODYMOVÁ, Pavla. *Historie české sociální práce v letech 1918-1948*. 1. Vydání. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 9788024622569
- KOTÝNKOVÁ, Magdalena. *Sociální ochrana chudých v České republice*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1302-7
- KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1
- MAREŠ, Petr. *Dávky sociálního státu. Nastavení systému, jeho ekonomická a sociální efektivita a sociální konsekvence pro klienty sociálního státu i společnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 189 s. ISBN 80-210-2624-3.
- MASAŘÍK. J., KRICNER. V., *Správní právo: obecná část*. 7. aktualizované vydání. Praha: Armex Publishing, 2015. 188 s. ISBN: 978-80-87451-40-3
- MATES, Pavel. *Správní uvážení*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2013. 122 s. ISBN 978-80-7380-424-4
- MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. 312 s. ISBN 978-80-7367-331-4
- MUSIL, Libor., HUBÍKOVÁ, Olga a kol. *Metodika integrace sociální práce a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi*. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí -výzkumné centrum Brno. Technologická agentura České republiky. 2013. 71 s.
- NOVOSAD, Libor. *Základy teorie a metod sociální práce: Globální východiska a trendy v sociální práci se zřetelem k situaci v ČR. Díl II*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita Liberec. 2004. 91 s. ISBN 80-7083-890-6.
- PRŮŠA, Ladislav, VÍŠEK, Petr a JAHODA, Robert. *Alchymie nepojistných sociálních dávek*. 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 276 s. ISBN 978-80-7478-528-3
- RAGIN, Charles C. *Constructing social research: the unity and diversity of method*. Thousand Oaks: Pine Forge Press, 1994. 194 s. ISBN 0803990219
- SEEMANOVÁ, Jana. *Nebojujte s úřady a zaměstnavateli 2011*. Praha: APERIO – Společnost pro zdravé rodičovství, 2011. 80 s. ISBN 978-80-903087-9-4.
- SIROVÁTKA, Tomáš. *Česká sociální politika na prahu 21. Století: efektivnost, selhávání, legitimita*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2000. 236 s. ISBN 80-210-2307-4

- SKULOVÁ, Soňa. *Správní uvážení, základní charakteristika souvislosti pojmu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 241 s. ISBN 80-210-3237-5
- SURYNEK, Alois; KOMÁRKOVÁ, Růžena; KAŠPAROVÁ, Eva. *Základy sociologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2001, 160 s. ISBN 80-7261-038-4
- ŠIMÍKOVÁ, Ivana. *Analýza databáze příjemců dávek hmotné nouze: zhodnocení role nákladů na bydlení a dávek spojených s bydlením ve vztahu k příjemcům dávek hmotné nouze*. 1. Vyd. Praha: VÚPSV, 2012, 67,5 s. ISBN 978-807-4161-117
- ŠVARŤÍČEK, Roman; ŠEĐOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0
- TOMEŠ, I. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vyd. Praha: Socioklub, 2001. 262 s. ISBN 80-86484-00-9
- TOMEŠ, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN 978-80-7367-680-3
- TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 6. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 290 s. ISBN 978-80-7400-473-5

7.2 Internetové zdroje

- AKTUÁLNĚ. CZ. *Inflace*. [online]. ©1999 – 2017 [cit. 2017-09-16]. Dostupné z: https://www.aktualne.cz/wiki/ekonomika/inflace/r~i:wiki:3117/?_ga=2.138566011.935151189.1508133663-1539336858.1505981055
- AKTUÁLNĚ. CZ. *Životní minimum ani od příštího roku nestoupne. Chodit do práce se musí vyplácet víc, říká Marksová*. [online]. ©1999 – 2017 [cit. 2017-09-16]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/zivotni-minimum-ani-od-pristiho-roku-nestoupne-chodit-do-pra/r~91ee4388951411e594520025900fea04/?redirected=1507973990>
- ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. 1999 [cit. 2017-09-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

- ČESKO. Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-09-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-110>
- ČESKO. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-09-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, VEŘEJNÁ DATABÁZE. *Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob* [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM11-A&z=T&f=TABULKA&skupId=766&filtr=G%7EF M%7EF Z%7EF R%7ET P%7E S%7E null null &katalog=30853&pvo=ZAM11-A&str=v197&c=v3~3 RP2016&u=v197 VUZEMI 100 3042>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, VEŘEJNÁ DATABÁZE. *Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob* [online]. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM11-A&z=T&f=TABULKA&skupId=766&filtr=G%7EF M%7EF Z%7EF R%7ET P%7E S%7E null null &katalog=30853&pvo=ZAM11-A&str=v200&c=v3~3 RP2016&u=v200 VUZEMI 101 40398>
- EPRAVO.CZ. *Správní uvážení*. [online]. 1999-2017 [cit. 2017-09-21]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/spravni-uvazeni-10088.html>
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV ČR. *Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob*. [online]. 2017 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV ČR. *Pomoc v hmotné nouzi. Informace pro občany. Obecné informace*. [online]. 2015 [cit. 2017-08-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/obecne>
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV ČR. *Pomoc v hmotné nouzi. Letáky k veřejné službě*. [online]. 2017 [cit. 2017-09-13]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/kestazeni/letak_pro_klienty.pdf
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV ČR. *Tiskové zprávy, Od ledna do června 2017 provedl ÚP ČR přes 63 tis. šetření, úspory přesáhly 20 mil. Kč*. [online]. 2017 [cit. 2017-09-26]. Dostupné z:

https://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2017/08/2017_08_07_tz_socialni_setreni_srpen_2017.pdf

- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV ČR. Zaměstnanost, pro občany. Rekvalifikace. [online]. 2016 [cit. 2017-09-26]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/rekvalifikace>
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV ČR. Životní a existenční minimum. [online]. 2016 [cit. 2017-09-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min
- KOVÁŘ & ŠALOMOUN, ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ. *Správní řízení*. [online]. 2014 [cit. 2017-09-14]. Dostupné z: <http://www.pravnipraxe.com/urady/spravnirizeni>
- KUPNÍ SÍLA. CZ. *Životní minimum v roce 2017*. [online]. © 2014 - 2017 [cit. 2017-10-13]. Dostupné z: <http://kupnisila.cz/zivotni-minimum-2017-kalkulacka/>
- MPSV, Sociální dávky, *Dávky jako droga*, [online]. 2007 [cit. 2017-09-21]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4133>
- PRÁCE & SOCIÁLNÍ POLITIKA. Noviny Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, ročník 14, číslo 3. *Díky sociálním šetřením se výrazně uspořilo na dávkách*, [online]. 2017 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/30007/Prace_socpol_03_17_web.pdf
- SCS.ABZ.CZ, SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. [online]. © 2005 - 2017 [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/stratifikovany-vyber>
- SOCIÁLNÍ DOKTRÍNA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. 2001 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: http://www.sds.cz/docs/prectete/e_kolekt/soc_dokt.htm

7.3 Ostatní

- METODICKÝ POKYN č. 2/2006 k zákonu č. 111/2006 Sb. *o pomoci v hmotné nouzi*, ve znění pozdějších předpisů. MPSV ČR ze dne 14. 12. 2006
- MPSV ČR, CERMANOVÁ, RENATA A KOL. *Sociální pracovníci Úřadu práce ČR*. Praha. 2011. 54 s.
- NORMATIVNÍ INSTRUKCE č. 1/2013, *Postup řízení o jednorázové dávce mimořádné okamžité pomoci podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů*. MPSV ČR ze dne 1.1.2013
- ZÁKON č. 111/2006 Sb., ze dne 14. 3. 2006, *o pomoci v hmotné nouzi*, ve znění pozdějších předpisů

- ZÁKON č. 117/1995 Sb., ze dne 1. 10. 1995, *o státní sociální podpoře*, ve znění pozdějších předpisů
- ZÁKON č. 98/2017 Sb., ze dne 8. 3. 2017, *Zákon, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů*

8 Seznam příloh

Příloha 1: Normativní náklady platné od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017	91
Příloha 2: Vzor žádosti o informaci pověřeného obecního úřadu nebo újezdního úřadu ...	92
Příloha 3: Formulář žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc	95
Příloha 4: Objem vyplacených prostředků v ČR za roky 2012 – 2016	99
Příloha 5: Formulář Žádost o příspěvek na živobytí.....	100
Příloha 6: Formulář Doklad o výši měsíčních příjmů.....	104
Příloha 7: Formulář Informace o užívaném bytu.....	106
Příloha 8: Formulář Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech	108
Příloha 9: Formulář Potvrzení o nutnosti dietního stravování	110
Příloha 10: Klienti oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever	111
Příloha 11: Otázky kladené vedoucí oddělení HN na téma důvodů žadatelů k evidenci a setrvávání na oddělení HN, a návrhů možných opatření k nápravě, zaměřených na dlouhodobou evidenci a především na zneužívání dávek pomoci v HN.	128

Příloha 1: Normativní náklady platné od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017

Bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	více než 100000	50000 - 99999	10000 - 49999	do 9999
jedna	7720	6114	5822	4950	4763
dvě	11004	8806	8407	7213	6957
tři	14896	12022	11500	9939	9604
čtyři a více	18577	15112	14482	12599	12195

Bydlení v družstevních bytech a bytech vlastníků

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	více než 100000	50000 - 99999	10000 - 49999	do 9999
jedna	4357	4357	4357	4357	4357
dvě	6429	6429	6429	6429	6429
tři	8880	8880	8880	8880	8880
čtyři a více	11244	11244	11244	11244	11244

Zdroj: vlastní zpracování, Zákon č. 117/1995 (2017)

Příloha 2: Vzor žádosti o informaci pověřeného obecního úřadu nebo újezdního úřadu

Úřad práce České republiky – krajská pobočka
kontaktní pracoviště
oddělení NSD
Adresa KoP

8.1.1.1.1

Spisová zn.:

Č.j.:

Žádost o informaci pověřeného obecního úřadu nebo újezdního úřadu
k vyhodnocení podmínek případu hodného zvláštního zřetele pro nárok
na doplatek na bydlení u osob užívajících jiný než obytný prostor, ubytovací
zařízení a část bytu podle § 33c zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné
nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPHN“)

Na základě § 35a odst. 1 a § 61 odst. 1 písm. i) ZPHN žádáme o poskytnutí údajů o osobě
(společně posuzovaných osobách):

Jméno, příjmení / datum narození / trvale bytem / korespondenční adresa

Další společně posuzované osoby pro doplatek na bydlení jsou:

Užívá/jí: doplňte specifikaci prostoru

A) Nedostupnost bydlení ve vhodnější a standardní formě

1. Objektivní nedostupnost přiměřeného standardního bydlení

- v daném místě aktuálně **nejsou** byty ve vhodnější a standardní formě pro osobu **dostupné** (obecní nebo byty na volném trhu)
- osoba bez vážného důvodu **opustila předchozí bydlení** v přiměřeném standardním bytě
- v daném místě **jsou** pro osobu vhodné **dostupné** byty v přiměřené standardní formě bydlení (podložte konkrétními nabídkami, které zašlete přílohou této informace)

2. Subjektivní nedostupnost přiměřeného standardního bydlení

Ekonomické překážky:

- neúměrně vysoké náklady na bydlení (nad rámec možných dávek na bydlení v dané obci)
- vysoké vstupní náklady (jistota převyšující dvouměsíční nájemné, desolátní stav nemovitosti)
- jiné překážky .....

Sociální (osobní) překážky:

- snížená schopnost samostatně účelně hospodařit s finančními prostředky, se spotřebou energií v bytě (zadlužování osoby včetně dluhů na nákladech na bydlení, celková předlužená domácnost, exekuce, problémy se závislostmi na alkoholu, toxických látkách apod.)
- jiné překážky .....

B) Vazby osoby k místu skutečného pobytu (tzv. středisko zájmu)

1. Ekonomická vazba:

- osoba je v místě skutečného pobytu zaměstnána, OSVČ
- jiné ekonomické vazby .....

2. Sociální vazba:

- osoba má v místě skutečného pobytu nukleární rodinu, která zde má vazby (děti navštěvují VŠ, SŠ, ZŠ, MŠ, dětské skupiny nebo jiné předškolní zařízení, manžel/ka pracuje apod.)
- zdravotní důvody osoby i společně posuzovaných osob (specializovaný lékař)
- dlouhodobý pobyt osoby v místě skutečného pobytu s vytvořenou širší vazbou (v minulosti zde prokazatelně studovala, pracovala apod.)
- existuje jiný vážný důvod sepětí s místem skutečného pobytu .....

Další podstatné údaje, případně specifikace předchozích:

.....
.....
.....
.....

Podle § 35a odst. 1 ZPHN poskytne pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad požadovanou informaci orgánu pomoci v hmotné nouzi bezodkladně, nejpozději však do 20 kalendářních dnů od doručení žádosti.

C. Popis životní situace a účelu použití mimořádné okamžité pomoci:

D. Předpokládaná výše mimořádné okamžité pomoci:

 Kč

E. Výběr životní situace:

Vyplňte pouze v případě, že jste v tabulce v části B zvolili ohrožení osoby sociálním vyloučením (šestá volba).

- Jsem po propuštění z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody
- Jsem po propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech
- Jsem po propuštění po ukončení léčby chorobných závislostí ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti
- Nejsou uspokojivě naplněny mé životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že jsem osobou bez přístřeší
- Moje práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby
- Jiná životní situace:

Datum propuštění: . 20 Prostřecky¹²⁾: Kč

F. Ostatní společně posuzované osoby:

Vyplňte pouze v případě, že jste v tabulce v části B zvolili vážnou mimořádnou událost (druhá volba) nebo nezbytné nebo odůvodněné náklady (čtvrtá nebo pátá volba).

Uvedte všechny osoby, které s žadatelem společně užívají byt (obývaný prostor). Manžela/manželku a nezletilé nezaopatřené děti žadatele a ostatních společně posuzovaných osob uveďte i tehdy, jestliže s oprávněnou osobou společně byt (obývaný prostor) neužívají.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo jí vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: za:	Státní příslušnost:
2. Skutečný pobyt ¹³⁾ : Obec: ..... Část obce: ..... Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.		
Rodinný stav ⁶⁾ :	Manžel(ka) ⁷⁾ :	Podpis:

¹²⁾ Uvedte výši prostředků v Kč, které jste obdržel(a) při propuštění z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody nebo ze školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Povinné, pokud žadatel vybral jednu z následujících životních situací:

- Jsem po propuštění z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody
- Jsem po propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech
- Ohrožení osoby sociálním vyloučením

¹³⁾ Nevypíňujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem žadatele.

DALŠÍ LIST PROŠÍM
15 01 01 511

3.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za:
	Státní příslušnost:		
Skutečný pobyt ¹³⁾ : Obec: ..... Část obce: ..... Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: ..... Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.			
Rodinný stav ⁶⁾ :		Manžel(ka) ⁷⁾ :	Podpis:
4.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za:
	Státní příslušnost:		
Skutečný pobyt ¹³⁾ : Obec: ..... Část obce: ..... Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: ..... Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.			
Rodinný stav ⁶⁾ :		Manžel(ka) ⁷⁾ :	Podpis:
5.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za:
	Státní příslušnost:		
Skutečný pobyt ¹³⁾ : Obec: ..... Část obce: ..... Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: ..... Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.			
Rodinný stav ⁶⁾ :		Manžel(ka) ⁷⁾ :	Podpis:
6.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za:
	Státní příslušnost:		
Skutečný pobyt ¹³⁾ : Obec: ..... Část obce: ..... Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: ..... Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.			
Rodinný stav ⁶⁾ :		Manžel(ka) ⁷⁾ :	Podpis:

G. Adresy trvalého pobytu společně posuzovaných osob, které jsou odlišné od adresy trvalého pobytu žadatele:

Číslo osoby uvedené v tabulce části F:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁴⁾ :	Č. orient.: ..... PSČ: .....
Číslo osoby uvedené v tabulce části F:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁴⁾ :	Č. orient.: ..... PSČ: .....
Číslo osoby uvedené v tabulce části F:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁴⁾ :	Č. orient.: ..... PSČ: .....

H. Právnícká osoba zastupující žadatele:

Vyplňte v případě, že žádost podává zařízení zastupující žadatele (obecní úřad, ústav).

Název zařízení:	IC:
Adresa zařízení: Obec:	Část obce: .....
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Telefon:	E-mail: ..... Id datové schránky: .....

Osoba pověřená jednat jménem právnické osoby:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹⁴⁾ :
Funkce:	Pověření jednat od: . 20 do: . 20	Titul před: ..... za: .....
Adresa pro doručování ¹⁵⁾ : Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:	

I. Způsob výplaty dávky:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících čtyř variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

 na platební účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ¹⁶⁾ :
Vlastník bankovního účtu: Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	

 poštovním poukazem na adresu trvalého pobytu v ČR poštovním poukazem na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce: .....
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....

 v hotovosti**J. Prohlášení žadatele:**

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do 8 dnů změny ve skutečnostech, které jsou rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu (např. pro žadatele nebo kteroukoli z ostatních společně posuzovaných osob doklad o uznání osoby za dočasně práce neschopnou, pokud bude takto osoba uznána, doklad o pobírání dávek nemocenského pojištění z důvodu těhotenství nebo mateřství, pokud tyto dávky bude osoba pobírat, ohlásit nástup výkonu trestu odnětí svobody, vzeší do vazby, pobyt v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory nebo domově se zvláštním režimem, nebo v chráněném bydlení nebo pobyt ve zdravotnickém zařízení ústavní péče, psychiatrické léčebně nebo léčebně pro dlouhodobě nemocné, aj.).

V	dne . 20	Podpis žadatele:
---	----------	------------------

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby **průkaz totožnosti**, u dětí do 15 let rodný list
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
  - **Potvrzení o studiu** nebo
  - **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném úřadem práce** nebo dokládající neschopnost vykonávat soustavncou výdělečnou činnost z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nebo
  - **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem** dokládající neschopnost soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz
- pro každou osobu, která vyplnila **ANO** v kolonce **St. důchod**, doklad o přiznání starobního důchodu

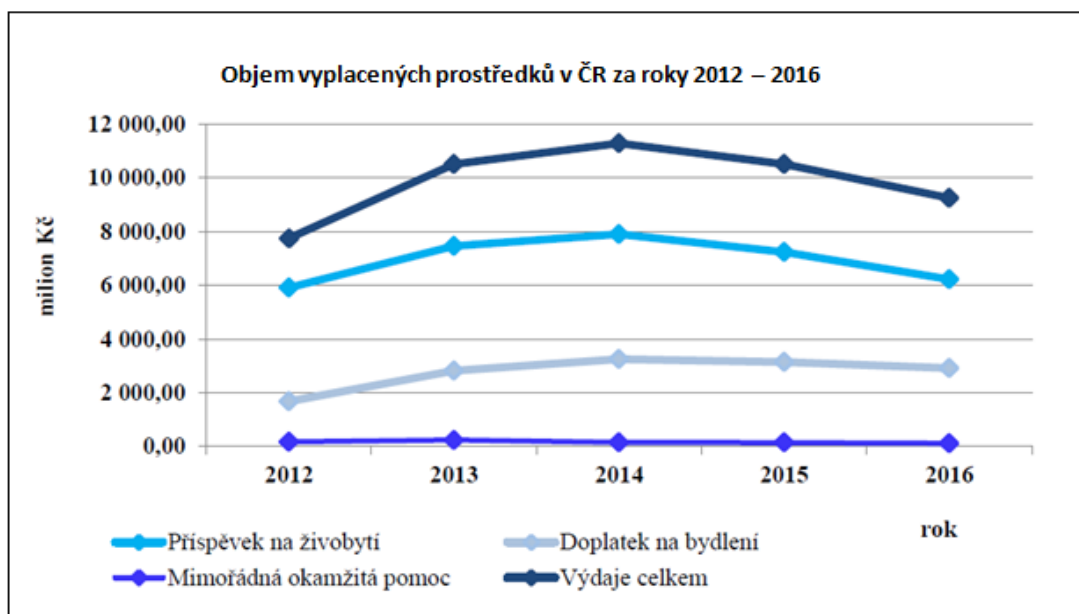
Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.14) Údaj je nepovinný. Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uveďte v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

15) Nevyplňujte, pokud je adresa shodná s adresou zařízení.

16) Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Příloha 4: Objem vyplacených prostředků v ČR za roky 2012 – 2016

Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP ČR, Závěrečná zpráva 2016

Příloha 5: Formulář Žádost o příspěvek na živobytí

ÚŘAD PRÁCE ČR

HN

Tiskopis prosím vyplíte čitelně

OSÚ
S 15

podací razítko

Žádost o příspěvek na živobytí

A. Žadatel:

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
Rodné příjmení ³⁾ :		Titul před:		za:	
				Státní příslušnost:	
Trvalý pobyt:		Obec:		Část obce:	
		Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:	
Skutečný pobyt ⁵⁾ :		Obec:		Část obce:	
		Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:	
1. Adresa pro doručování ⁵⁾ :		Obec:		Část obce:	
		Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:	
Zdrav. stav ⁶⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁸⁾ :	Dieta ⁹⁾ :		
Rodičovský př. ¹⁰⁾ :	Majetek ¹¹⁾ :	Příjem ¹²⁾ :	Vyživovací pov. ¹³⁾ :		
Zdravotní péče ¹⁴⁾ :	20	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹⁶⁾ :	Rodiče ¹⁷⁾ :	
Bydliště v ČR ¹⁸⁾ :	St. důchod ¹⁹⁾ :	Nezaopatřenost ²⁰⁾ :			
Telefon:	E-mail:	Id datové schránky:			

- 1) Uveďte všechna jména osoby.
- 2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).
- 3) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
- 4) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.
- 5) Nevyplňujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem.
- 6) Do kolonky **Zdrav. stav** zapíšte **ANO**, pokud je osoba těžce zdravotně postižená nebo dlouhodobě nemocná. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 7) Do kolonky **Stupeň invalidity** zapíšte stupeň invalidity, který byl osobě přiznán. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 8) Do kolonky **Péče** zapíšte z tabulky D pořadové číslo dítěte, kterému je osoba rodičem a o které celodenně, osobně a řádně pečuje a toto dítě nemůže být z vážných důvodů umístěno v jeslích, mateřské škole nebo v obdobném zařízení. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 9) Do kolonky **Dieta** zapíšte **ANO**, pokud osobě lékař doporučil dietní stravování. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 10) Do kolonky **Rodičovský př.** zapíšte **ANO**, pokud osoba pobírá rodičovský příspěvek. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 11) Do kolonky **Majetek** zapíšte **ANO**, pokud osoba vlastní nemovitý nebo movitý majetek (mimo obvyklé vybavení domácnosti) anebo využívá obdobný majetek osoby blízké. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 12) Do kolonky **Příjem** zapíšte **NE**, pokud osoba za předchozí tři měsíce a v měsíci podání žádosti neměla rozhodný příjem (k příjmu z dávek státní sociální pomoci a podpory v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci nepřihlížejte). V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 13) Do kolonky **Vyživovací pov.** uveďte **ANO**, pokud máte stanovenou vyživovací povinnost vůči nezletilému dítěti anebo pokud máte vůči zletilému dítěti dluh na výživném, který vznikl v době nezletilosti dítěte. Pokud vyživovací povinnost vůči nezletilému dítěti stanovenou nemáte a nemáte ani vůči zletilému dítěti dluh na výživném, který vznikl v době nezletilosti dítěte, uveďte **NE**. Dítě se považuje za nezletilé i v měsíci, ve kterém nabylo zletilosti.
- 14) Do kolonky **Zdravotní péče** uveďte datum nástupu osoby do zdravotnického zařízení, ve kterém je osobě poskytována zdravotní péče.
- 15) Do kolonky **Rodinný stav** zapíšte jednu z uvedených možností ve formě: 1 – svobodný(á), 2 – ženatý/vdaná, 3 – vdovec/vdova, 4 – rozvedený(á), 5 – registrované partnersství.
- 16) Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulky části A nebo D, která je manželem(kou) osoby.
- 17) Do kolonky **Rodiče** uveďte pořadová čísla osob z tabulky části A nebo D, které jsou rodiči (nebo osobami, kterým je dítě rozhodnutím příslušného orgánu svěřeno do péče) nezletilé nezaopatřené osoby nebo rodiči osamělého rodiče nezletilého nezaopatřeného dítěte. Pokud ani jeden z těchto rodičů v části A nebo D není uveden, kolonku proškrtněte.
- 18) Do kolonky **Bydliště v ČR** zapíšte **ANO**, pokud osoba má na území České republiky bydliště, v opačném případě kolonku proškrtněte. Osoba má bydliště na území České republiky zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepsání této osoby s Českou republikou.
- 19) Do kolonky **St. důchod** zapíšte **ANO**, pokud je osoba požívatelem starobního důchodu. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 20) Do kolonky **Nezaopatřenost** zapíšte **ANO**, pokud osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud osoba není nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.

B. Zástupce žadatele:

Vyplníte pouze v případě, že žádost podává zástupce žadatele (zákonný zástupce, jiná fyzická osoba, které byla nezletilá osoba rozhodnutím příslušného orgánu svěřena do péče, zmocněnec, opatrovník).

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za:
Státní příslušnost:		
Trvalý pobyt ²¹⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
2. Skutečný pobyt ⁵⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Adresa pro doručování ⁵⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Telefon:	E-mail:	Id datové schránky:

C. Právnícká osoba zastupující žadatele:

Vyplníte v případě, že žádost podává právnícká osoba zastupující žadatele (obecní úřad, ústav).

Název zařízení:	IČ:
Adresa zařízení: Obec: ..... Část obce:	
Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:	
Telefon:	E-mail:
Id datové schránky:	

Osoba pověřená jednat jménem právnícké osoby:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²²⁾ :
Funkce:	Pověření jednat od: . . . 20 do: . . . 20	Titul před:
za:		
Adresa pro doručování ²³⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		

D. Ostatní společně posuzované osoby²⁴⁾:

Uveďte všechny osoby, které s žadatelem společně užívají byt (obývaný prostor) na adrese skutečného pobytu uvedené v části A. Manžela/manželku a nezletilé nezaopatřené děti žadatele a ostatních společně posuzovaných osob uveďte i tehdy, jestliže s oprávněnou osobou společně byt (obývaný prostor) neužívají.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo jí vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za:
Státní příslušnost:		
Skutečný pobyt ²¹⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
3. Nezaopatřenost ²⁰⁾ : St. důchod ¹⁹⁾ : Rodinný stav ¹⁵⁾ : Manžel(ka) ¹⁶⁾ :		
Zdrav. stav ⁶⁾ : Stupeň invalidity ⁷⁾ : Péče ⁸⁾ : Dieta ⁹⁾ :		
Rodičovský pr. ¹⁰⁾ : Majetek ¹¹⁾ : Příjem ¹²⁾ : Vyživovací pov. ¹³⁾ :		
Zdravotní péče ¹⁴⁾ : . . . 20 Nástup ²⁵⁾ : . . . 20 Užívání a náklady ²⁶⁾ : Rodiče ¹⁷⁾ :		
Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.		
Podpis:		

21) Nevyplníte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem žadatele.

22) Údaj je nepovinný. Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

23) Nevyplníte, pokud je adresa shodná s adresou zařízení.

24) § 2 a § 8 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

25) Do kolonky **Nástup** uveďte datum nástupu, pokud osoba v průběhu měsíce podání žádosti nastoupila výkon trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby, nebo nastoupila do domova pro osoby se zdravotním postižením, domova pro seniory, domova se zvláštním režimem nebo do chráněného bydlení, kde jsou jí poskytovány pobytové sociální služby.

26) Do kolonky **Užívání a náklady** zapíšte **NE**, pokud osoba společně s žadatelem trvale nežije a neutrazuje s ní společně náklady na své potřeby. **NE** zapíšte také v případě, že osoba nastoupila výkon trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby nebo jí jsou poskytovány pobytové sociální služby v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory nebo domově se zvláštním režimem, nebo v chráněném bydlení. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :		Titul před: za:		Státní příslušnost:
Skutečný pobyt ²¹⁾ :		Obec: ..... Část obce:		
Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
4. Nezaopatřenost ²⁰⁾ :	St. důchod ¹⁹⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹⁶⁾ :	
Zdrav. stav ⁶⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁸⁾ :	Dieta ⁹⁾ :	
Rodičovský př. ¹⁰⁾ :	Majetek ¹¹⁾ :	Příjem ¹²⁾ :	Vyživovací pov. ¹³⁾ :	
Zdravotní péče ¹⁴⁾ :	Nástup ²⁵⁾ :	Užívání a náklady ²⁶⁾ :	Rodiče ¹⁷⁾ :	
. 20				. 20
Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.				Podpis:

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :		Titul před: za:		Státní příslušnost:
Skutečný pobyt ²¹⁾ :		Obec: ..... Část obce:		
Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
5. Nezaopatřenost ²⁰⁾ :	St. důchod ¹⁹⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹⁶⁾ :	
Zdrav. stav ⁶⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁸⁾ :	Dieta ⁹⁾ :	
Rodičovský př. ¹⁰⁾ :	Majetek ¹¹⁾ :	Příjem ¹²⁾ :	Vyživovací pov. ¹³⁾ :	
Zdravotní péče ¹⁴⁾ :	Nástup ²⁵⁾ :	Užívání a náklady ²⁶⁾ :	Rodiče ¹⁷⁾ :	
. 20				. 20
Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.				Podpis:

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :		Titul před: za:		Státní příslušnost:
Skutečný pobyt ²¹⁾ :		Obec: ..... Část obce:		
Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
6. Nezaopatřenost ²⁰⁾ :	St. důchod ¹⁹⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹⁶⁾ :	
Zdrav. stav ⁶⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁸⁾ :	Dieta ⁹⁾ :	
Rodičovský př. ¹⁰⁾ :	Majetek ¹¹⁾ :	Příjem ¹²⁾ :	Vyživovací pov. ¹³⁾ :	
Zdravotní péče ¹⁴⁾ :	Nástup ²⁵⁾ :	Užívání a náklady ²⁶⁾ :	Rodiče ¹⁷⁾ :	
. 20				. 20
Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.				Podpis:

E. Adresy trvalého pobytu společně posuzovaných osob, které jsou odlišné od adresy trvalého pobytu žadatele:

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt:		Obec: ..... Část obce:		
Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt:		Obec: ..... Část obce:		
Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt:		Obec: ..... Část obce:		
Ulice:		Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		

F. Počet dalších osob užívajících byt (obývaný prostor)²⁷⁾:

27) Uveďte počet dalších osob, které užívají byt (obývaný prostor) a které nejsou společně posuzovanými osobami, a proto nebyly uvedeny v odstavci D.

G. Způsob výplaty dávky:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících čtyř variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

 na platební účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ²⁸⁾ :
Vlastník bankovního účtu: Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	

 poštovním poukazem na adresu trvalého pobytu v ČR poštovním poukazem na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce: .....
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....

 v hotovosti**H. Prohlášení žadatele:**

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do 8 dnů změny ve skutečnostech, které jsou rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu (např. pro žadatele nebo kteroukoli z ostatních společně posuzovaných osob doklad o uznání osoby za dočasně práce neschopnou, pokud bude takto osoba uznána, doklad o pobírání dávek nemocenského pojištění z důvodu těhotenství nebo mateřství, pokud tyto dávky bude osoba pobírat, ohlásit nástup výkonu trestu odnětí svobody, vzetí do vazby, pobyt v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory nebo domově se zvláštním režimem, nebo v chráněném bydlení nebo pobyt ve zdravotnickém zařízení zdravotní péče, aj.).

V	dne	. 20	Podpis žadatele/zástupce:
---	-----	------	---------------------------

K Žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby (mimo osoby v části D) průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- pokud v průkazu totožnosti není uvedeno rodné příjmení, doložte rodný list
- **informace o užívání bytu (obývaném prostoru)**
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
  - **Potvrzení o studiu** nebo
  - **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném úřadem práce** nebo dokládající neschopnost vykonávat soustavnou výdělečnou činnost z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nebo
  - **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem** dokládající neschopnost soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz
- pro každou osobu **Doklad o výši měsíčních příjmů** za tři kalendářní měsíce předcházející kalendářnímu měsíci, ve kterém podáváte žádost o přiznání dávky
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce **St. důchod**, doklad o přiznání starobního důchodu
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce **Zdrav. stav** z důvodu těžkého zdravotního postižení, průkaz mimořádných výhod ZTP/P
- pro každou osobu, která je dlouhodobě nemocná, **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem** dokládající dlouhodobou nemoc, pokud není dlouhodobě nemoc doložena doklady o uznání osoby za dočasně práce neschopnou
- pro každou osobu, která vyplnila kolonku **Stupeň invalidity**, doklad o přiznání stupně invalidity
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce **Dieta, Potvrzení o nutnosti dietního stravování**
- pro každou osobu, která v kolonce **Majetek** uvedla ANO, **Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech**
- pro každou osobu výpisy z bankovních účtů
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce **Vyživovací povinnost, Prohlášení o stanovené vyživovací povinnosti a jejím plnění** platné k poslednímu dni měsíce, předcházejícímu měsíci podání žádosti
- pro každou osobu, která je uznána za dočasně práce neschopnou, doklad o uznání osoby dočasně práce neschopnou
- pro každou osobu, která pobírá dávky nemocenského pojištění z důvodu těhotenství nebo mateřské, doklad o pobírání těchto dávek
- pro každé nezaopatřené dítě, kterému je výživné stanoveno soudem, rozhodnutí soudu o stanovení výživného

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.28) Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Příloha 6: Formulář Doklad o výši měsíčních příjmů

ÚŘAD PRÁCE ČR

Příloha - HN

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

OSÚ
S 15

podací razítko

Doklad o výši měsíčních příjmů

Tento doklad slouží jako příloha k žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi. Doklad musí podat každá ze společně posuzovaných osob. Jeden doklad může sloužit současně jako příloha k několika žádostem.

Ve všech kolonkách formuláře uvádějte vždy úhm veškerých příjmů vyplacených v příslušném měsíci, není-li stanoveno jinak.

A. Osoba, jejíž příjmy se dokládají:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
-----------	-----------------------	----------------------------------

B. Měsíce, za které dokládám příjmy³⁾:

Seznam měsíců: / 20 / 20 / 20

Místo pro úřední záznamy:

C. Příjmy ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů včetně náhrady podle § 192 odst. 3 zákoníku práce (kód a1), a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, po odpočtu daně z příjmů, pojistného na důchodové spoření, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, příjmy získané z náhrady mzdy dočasné pracovní neschopnosti (karantény) podle § 192 odst. 2 zákoníku práce (kód ab) a obdobné příjmy ze zahraničí:

Daňový bonus se nezapočítává

Měsíc	Od	Do	Rok	IČ, razítko a podpis	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
					a1			
					ab			
					a1			
					ab			
					a1			
					ab			

D. Příjmy ze samostatné činnosti:

Vyplňte v případě, že jste v některém z uváděných měsíců vykonával(a) samostatnou činnost.

Měsíc	Rok	Činnost ⁴⁾	Příjmy ⁵⁾

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

3) Maximálně 3 měsíce.

4) Pokud jste v uvedeném měsíci vykonával(a) samostatnou činnost, která je podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, považována za hlavní, do kolonky **Činnost** uveďte H, pokud je považována za vedlejší, uveďte V.

5) Do kolonky **Příjmy** zapíšte **ANO**, pokud jste měl(a) v uvedeném měsíci příjmy ze samostatné činnosti, jinak kolonku proškrtněte.

Příloha 7: Formulář Informace o užívaném bytu

ÚŘAD PRÁCE ČR

Příloha - HN

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

OSÚ S 15

Informace o užívaném bytu (obývaném prostoru)

A. Účel dokladu:

Tento doklad slouží jako příloha k:
Zaškrtněte jednu, případně obě možnosti.

- žádosti o dávku příspěvek na živobytí   žádosti o dávku doplatek na bydlení

B. Žadatel o dávku:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
-----------	-----------------------	----------------------------------

Veškeré informace uvedené na tomto dokladu jsou platné k: . 20

C. Byt (obývaný prostor):

Adresa:	Obec:	Část obce: .....
	Ulice:	Č. p. ³⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Zaškrtněte jednu z uvedených možností. Pokud zvolíte byt, uveďte, zda užíváte celý byt nebo pouze jeho část.		
Typ bydlení:	☐ byt	☐ pobytové sociální služby ⁴⁾
	☐ celý byt ☐ část bytu	☐ ubytovací zařízení (např. ubytovna)
	☐ stavba pro rekreaci	☐ jiný než obytný prostor
Podlahová plocha ⁵⁾ :	m ²	Průměrná výška místnosti: m
		Číslo bytu ⁶⁾ :
Specifikace bytu (obývaného prostoru) ⁷⁾ :		

D. Vztah k bytu (obývanému prostoru):

Zaškrtněte jednu z uvedených možností.

- nájemce⁸⁾   člen družstva, které je vlastníkem bytu   vlastník   manžel/manželka vlastníka   jiný vztah

E. Nájemné a pravidelné úhrady za služby:

Výše měsíčního nájemného: Kč   Výše měsíčních úhrad za služby spojené bezprostředně s užíváním bytu⁹⁾:   Kč

Skutečná výše nákladů¹⁰⁾:   Kč

- 1) Uveďte všechna jména osoby.
- 2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
- 3) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.
- 4) Typ bydlení **Pobytové sociální služby** zaškrtněte, jestliže jste ubytován(a) v domově pro seniory, domově pro osoby se zdravotním postižením, domově se zvláštním režimem, chráněném bydlení, domě na půl cesty, terapeutické komunitě, nebo v azylovém domě podle zákona o sociálních službách.
- 5) Do kolonky **Podlahová plocha** uveďte plochu celého bytu (obývaného prostoru) a to i v případě že obýváte jen část bytu.
- 6) Kolonku **Číslo bytu** vyplňte v případě, že číslo bytu bylo přiděleno.
- 7) Do kolonky **Specifikace bytu (obývaného prostoru)** uveďte jeho podrobný popis – umístění bytu (obývaného prostoru) v objektu, podlaží, přístup/vchod, a další. U ubytovacích zařízení např. též název zařízení, číslo pokoje, atd.
- 8) Za nájemní formu bydlení nelze považovat situaci, kdy nájemcem bytu je manžel(ka) majitele(ky) bytu (obývaného prostoru), jestliže jeden z manželů uvedený jako nájemce má právo užívat byt (obývaný prostor) na základě práva odvozeného od vlastnického práva druhého manžela.
- 9) Úhrady za služby zahrnují: úhradu za užívání vybavení bytu, za ústřední (dálkové) vytápění a za dodávku teplé vody, za úklid společných prostor, za užívání výtahu, vodné a stočné, za osvětlení společných prostor v domě, za odvoz tuhého komunálního odpadu, za vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, popřípadě další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením.
- 10) Do kolonky **Skutečná výše nákladů** uveďte celkové měsíční náklady (zahrnující nájem, energie a služby), které skutečně hradíte. Kolonku vyplňte pouze v případě, jestliže jste zaškrtnl(a) v části C kolonku část bytu anebo jste neuvedl(a) výši měsíčního nájemného nebo výši měsíčních úhrad za služby spojené bezprostředně s užíváním bytu (obývaného prostoru), protože tyto údaje neznáte z důvodu, že byt (obývaný prostor) užívají ještě další osoby, které nejsou společně posuzovány na žádosti o příspěvek na živobytí nebo na žádosti o doplatek na bydlení a tyto údaje vám tyto osoby nesdělily.

PROSÍM OBRÁTE
15 01 01 607

F. Energie používaná k vaření:

Zaškrtněte druh energie převážně využívané k vaření. Tuto část nevyplňujte, pokud užíváte jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení a náklady na vaření jsou zahrnuty v nájmu.

 elektřinu,

 zemní plyn,

 jinou energii:

název:

G. Energie používaná k vytápění:

Zaškrtněte alespoň jeden druh energie využívané k vytápění celého bytu (obývaného prostoru). Pokud zaškrtnete více druhů energie, uveďte procentuální odhad jejich využití. Tuto část nevyplňujte, pokud užíváte jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení a náklady na vytápění jsou zahrnuty v nájmu.

 elektřinu,

 a to z: %

 zemní plyn,

 a to z: %

 dálkové teplo,

 a to z: %

 jiné energie:

název:

 a to z: %

název:

 a to z: %
H. Energie používaná k ohřevu teplé vody (TUV):

Zaškrtněte alespoň jeden druh energie využívané k TUV v celém bytě (obývaném prostoru). Pokud zaškrtnete více druhů energie, uveďte procentuální odhad jejich využití. Tuto část nevyplňujte, pokud užíváte jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení a náklady na TUV jsou zahrnuty v nájmu.

 elektřinu,

 a to z: %

 zemní plyn,

 a to z: %

 dálkové teplo,

 a to z: %

 jiné energie:

název:

 a to z: %

název:

 a to z: %
I. Informace o energiích:

Vyplňte údaje týkající se elektřiny a všech dalších druhů energií, které jste předtím uvedli v částech F, G a H.

elektřina: sazba:

jistič:

distributor:

zemní plyn: distributor:

jiné energie: druh energie:

jednotková cena:

Kč/jednotku (včetně DPH)

jednotka:

druh energie:

jednotková cena:

Kč/jednotku (včetně DPH)

jednotka:

J. Prohlášení:

Veškeré údaje v tomto dokumentu jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

V

dne

. 20

Podpis žadatele:

K dokladu prosím doložte:

- doklad o tom, že byt (obývaný prostor) je užíván na základě smlouvy, rozhodnutí nebo jiného právního titulu
- doklad obsahující informaci o celkové podlahové ploše bytu (obývaného prostoru)
- doklad o výši a úhradě nájemného, popřípadě o výši obdobných nákladů spojených s vlastnickou, družstevní nebo „jinou“ formou bydlení
- doklad o výši pravidelných úhrad za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu (obývaného prostoru) a rozpis těchto služeb
- doklad o výši úhrady za dodávku elektrické energie a plynu, případně dalších druhů paliv, a rozpis těchto energií

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Tisk: MoraviaPress, a. s. Brno – vzor 2015

15 01 01 607

Příloha 8: Formulář Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech

 ÚŘAD PRÁCE ČR Sdílená příloha (HN, OZP) Tiskopis prosím vyplňte čitelně	<p>podací razítko</p> <p>OSÚ S 15</p>
---	---

Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech

Tento doklad slouží jako příloha k žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek na zvláštní pomůcku.

A. Osoba předkládající prohlášení:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
-----------	-----------------------	----------------------------------

B. Nemovitý majetek:
Zaškrtněte jednu z uvedených variant.

nemám

mám vlastní

využívám majetek osob blízkých

C. Seznam nemovitého majetku:
Vyplňte pouze v případě, že jste v části B zaškrtl(a) druhou nebo třetí variantu.
Zaškrtněte všechny druhy majetku, který vlastníte nebo který vlastní osoby blízké avšak Vy ho využíváte, a uveďte jeho hodnotu nebo výměru.

Nemovitosti sloužící k bydlení nebo k rekreaci: hodnota: Kč

Pozemky:

stavební výměra: m²

zahrada výměra: m²

pole výměra: m²

jiný pozemek druh pozemku: výměra: m²

D. Movitý majetek:
Zaškrtněte jednu z uvedených variant.

nemám

mám vlastní

mimo obvyklé vybavení domácnosti a majetku, jehož využití se neposuzuje, využívám majetek osob blízkých

1) Uveďte všechna jména osoby.
2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uveďte v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

Tisk: Moraviapress, s.r.o. Brno – vzor 2017

PROSÍM OBRAŤTE
17 07 01 611

E. Seznam movitého majetku:

Vyplňte pouze v případě, že jste v části D zaškrtnl(a) druhou nebo třetí variantu.

Zaškrtněte všechny druhy majetku, který vlastníte nebo který vlastní osoby blízké avšak Vy ho využíváte, a uveďte jeho hodnotu.

☐ Motorové vozidlo	hodnota:	____	Kč
☐ Cenné obrazy	hodnota:	____	Kč
☐ Cenné šperky	hodnota:	____	Kč
☐ Cenné sbírky	hodnota:	____	Kč
☐ Starožitnosti	hodnota:	____	Kč
☐ Další předměty nepatřící do obvyklého vybavení domácnosti	hodnota:	____	Kč

Popis těchto předmětů:

Finanční prostředky:

☐ hotovost přesahující 1000 Kč	hodnota:	____	Kč
☐ vklady na účtech	hodnota:	____	Kč
☐ cenné papíry	hodnota:	____	Kč

Stavební spoření:

Hodnotu stavebního spoření uveďte bez státního příspěvku, bez výnosů a s odečtením poplatku za dřívější ukončení.

☐ nemám			
☐ mám	hodnota:	____	Kč

Kapitálové životní pojištění:

☐ nemám			
☐ mám	hodnota:	____	Kč

F. Prohlášení žadatele

Veškeré údaje uvedené v tomto prohlášení jsou pravdivé. Jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z uvedení nepravdivých údajů vyplývaly.

Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.

V	dne	. 20	Podpis:
---	-----	------	---------

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Tisk: Moraviapress, s.r.o. Břeclav – vzor 2017

17 07 01 611

Příloha 9: Formulář Potvrzení o nutnosti dietního stravování

 ÚŘAD PRÁCE ČR HN	
Tiskopis prosím vyplňte čitelně	
	podací razítko
Potvrzení o nutnosti dietního stravování Toto potvrzení slouží jako příloha k žádosti o dávku příspěvek na živobytí.	
A. Osoba, pro kterou se vydává potvrzení	
Příjmení:	Jméno ¹⁾ :
Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před jménem: za jménem:
Rodné číslo ³⁾ :	
B. Potvrzení vydává⁴⁾:	
C. Údaje o dietě⁵⁾:	
☐ nízkobílkovinné	☐ při onemocnění fenylketonurií
☐ při dialýze	☐ při onemocnění celiakii
☐ nízkocholesterolové při hypercholesterolemii nebo hyperlipoproteinemii	☐ při osteoporóze, pokud celotělová kostní densita poklesla o více než 25 %, tj. T-skóre je horší než -2,5
☐ diabetické	☐ při laktóзовé intoleranci
	☐ v těhotenství a při kojení do jednoho roku dítěte
D. Platnost potvrzení	
Zaškrtněte jednu z uvedených možností.	
od: <input type="text" value=" . 20"/>	☐ do: <input type="text" value=" . 20"/>
	☐ trvale
E. Toto potvrzení se vydává pro příslušný úřad, který rozhoduje o dávkách pomoci hmotné nouzi, za účelem stanovení nároku a výše dávek.	
Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.	
V <input type="text" value=""/> dne <input type="text" value=" . 20"/>	
	razítko a podpis odborného lékaře
Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese http://portal.mpsv.cz/forms nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.	
<small>1) Uveďte všechna jména osoby. 2) Kolonku Rodné příjmení vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení. 3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uveďte v kolonce Rodné číslo v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena). 4) Potvrzení vydává podle typu diety příslušný odborný lékař, a to podle příslušné vyhlášky. 5) Zaskrtněte příslušný typ diety.</small>	
12 01 01 606	

Příloha 10: Klienti oddělení Hmotné nouze Plzeň – sever

Příjemce č.	1	2	3	4
Pohlaví příjemce	Muž	Žena	Žena	Muž
Věk příjemce	42	56	43	61
Počet osob v rodině	7	3	4	Jednotlivec
Počet dětí	5	1	2	-
Věk dětí	4, 6, 10, 15, 19	16	13, 16	-
Věk ostatních SPO	44	59	81	-
Způsob bydlení	Městské byty - ubytovna se zřetelem	U příbuzného	Pronájem bytu – trvalý pobyt	U příbuzného
Vyplácené dávky HN	PnŽ, DnB	PnŽ	PnŽ	PnŽ
Město/obec	Obec	Obec	Město	Obec
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	2	1	0	0
Důvod evidence	Pravděpodobně RD partnerky	Ukončení zaměstnání manžela	PnP	Ztráta zaměstnání
Doba evidence	9 let	1 rok	5 let	5 let
Důvod setrvávání na HN	Zvyk, pohodlnost (práce na černo)	Hledání vhodného zaměstnání	Péče o postižené dítě a matku	Zvyk
Sociální práce	Nabídka VM, snaha o nalezení přiměřeného bydlení, časté SŠ – vše bez efektu	Nabídka VM, rekvalifikace, konzultace	Vyplácení dávek	Nabídka VM, SŠ – bez efektu
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ne	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ne	Ano	Nelze řešit	Ne

Příjemce č.	5	6	7	8
Pohlaví příjemce	Muž	Žena	Žena	Žena
Věk příjemce	64	28	32	29
Počet osob v rodině	Jednotlivec	3	3 (ve skutečnosti 4)	2
Počet dětí	-	2	2	1
Věk dětí	-	4, 6	12, 14	5
Věk ostatních SPO	-	-	36	-
Způsob bydlení	Hospitalizován ve psychiatrickém zařízení	Pronájem bytu – trvalý pobyt	Vlastní luxusní RD	Pronájem bytu
Vyplácené dávky HN	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB
Město/obec	Obec	Obec	Obec	Město
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	0	2	0
Důvod evidence	Hospitalizace	RD, PnP	Doporučení	RD
Doba evidence	5, 5 let	3 roky	2, 5 let	4 roky
Důvod setrvávání na HN	Alkohol, Tuberkulóza, častá hospitalizace	Péče o postižené dítě	Ukončení na vlastní žádost	Péče o dítě
Sociální práce	12x MOP při propuštění	MOP na školní pomůcky, oblečení	Velmi časté, neočekávané SŠ, nabídka VM	Nabídka VM, SŠ
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ne	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ne	Ano	Ne	Ne

Příjemce č.	9	10	11	12
Pohlaví příjemce	Žena	Muž	Žena	Žena
Věk příjemce	64	48	41	29
Počet osob v rodině	Jednotlivec	Jednotlivec	2	3
Počet dětí	-	-	1	2
Věk dětí	-	-	12	9, 12
Věk ostatních SPO	-	-	-	-
Způsob bydlení	Vlastní stavba bez kolaudace	Hospitalizace v psychiatrickém zařízení	Pokoj u známého	Pronájem části RD
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ	PnŽ	PnŽ, DnB se zřetelem
Město/obec	Obec	Obec	Obec	Obec
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	1 - příležitostně	Ne	1 - příležitostně	0
Důvod evidence	Ztráta zaměstnání, ID 1. stupně	Hospitalizace	Opuštění partnera a s tím spojená ztráta příjmu, bezdomovectví, hrozilo odebrání dítěte	Přistěhování se za otcem ze SR
Doba evidence	4 roky	0,5 let	3,5 let	1,5 let
Důvod setrvávání na HN	Věk, ID	Hospitalizace	Zvyk	Nemoc
Sociální práce	SŠ, rozhovory, nabídka VM	-	Nabídka VM, SŠ	SŠ, rozhovory, spolupráce se soc. pracovníci v obci, nabídka VM, doporučení

				levnějšího bydlení
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ne	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ano - žádost o vyšší stupeň ID	Ne	Ne	Ano - žádost o ID ve SR

Příjemce č.	13	14	15	16
Pohlaví příjemce	Žena	Muž	Žena	Žena
Věk příjemce	45	48	24	41
Počet osob v rodině	3	Jednotlivec	3	3 (ve skutečnosti 4)
Počet dětí	2	-	1	2
Věk dětí	12, 18	-	2,5	4, 13
Věk ostatních SPO	-	-	24	44
Způsob bydlení	Pronájem bytu	U příbuzného	Pronájem bytu	U rodičů otce dítěte
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB
Město/obec	Město	Obec	Město	Město
Udaný počet pracujících v rodině	1	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	0	0	1
Důvod evidence	Ztráta výdělku	Ztráta zaměstnání	RD matky, otec propuštěn z VT	RD
Doba evidence	2,5 let	0,5 let	2,5 let	4 roky
Důvod setrvávání na HN	Nízký výdělek	Nemoc	RD, u otce dítěte pohodlnost	Nemoc, zvyk

Sociální práce	Nabídka VM, SŠ	SŠ	SŠ, nabídka VM pro otce dítěte	SŠ, snaha o začlenění partnera do okruhu SPO – bez efektu
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ne	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ano	Ano	Ano	Ne

Příjemce č.	17	18	19	20
Pohlaví příjemce	Žena	Žena	Muž	Muž
Věk příjemce	45	27	68	64
Počet osob v rodině	4	3	Jednotlivec	Jednotlivec
Počet dětí	2	1	-	-
Věk dětí	14, 14	2	-	-
Věk ostatních SPO	49	39	-	-
Způsob bydlení	Byt bez nájemní smlouvy	Pronájem bytu – trvalý pobyt	U příbuzného	squatter
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ
Město/obec	Obec	Obec	Město	Město
Udaný počet pracujících v rodině	0	1	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	0	0	0
Důvod evidence	Doporučení ÚP ČR	RD žadatelky, ID I. st. a nízký příjem manžela	ID III. st. bez nároku na výplatu, nemoc	Porucha sluchu, bez nároku na ID
Doba evidence	6 let	2 roky	6 let	5 let

Důvod setrvávání na HN	Zvyk	Viz důvod evidence	Viz důvod evidence	Viz důvod evidence
Sociální práce	SŠ, hledání jiného bydlení, nabídka VM – bez efektu	SŠ, rozhovor při návštěvě ÚP	SŠ, rozhovor při návštěvě ÚP, možnost návštěvy 1x za 3 měsíce	Rozhovor, nabídka vhodného bydlení, spolupráce se soc. pracovníci města, nabídka vhodných VM – bez efektu
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ne	Ne	Nelze řešit	Ne

Příjemce č.	21	22	23	24
Pohlaví příjemce	Žena	Muž	Žena	Žena
Věk příjemce	35	58	39	66
Počet osob v rodině	4	Jednotlivec	3	Jednotlivec
Počet dětí	2	-	2	-
Věk dětí	8, 13	-	11, 14	-
Věk ostatních SPO	39	-	-	-
Způsob bydlení	Pronájem bytu	Bez přístřeší	Pronájem bytu	Vlastní RD – trvalý pobyt
Vyplácené dávky	PnŽ, DnB	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ
Město/obec	Obec	Město	Město	Obec
Udaný počet pracujících v rodině	1	0	1	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	1	0	0

Důvod evidence	Ztráta zaměstnání žadatelky	Ztráta výdělku, Doporučení ÚP ČR	Nedostatek příjmů	ID II. st., ztráta zaměstnání, doporučení ÚP ČR
Doba evidence	1,5	4, 5 let	2,5 let	3,5 let
Důvod setrvávání na HN	Vzdálenost od města i MHD, manžel není v evidenci ÚP ČR ani nepracuje	Zvyk	Nedostatek příjmů	Nemoc, zvyk
Sociální práce	SŠ, nabídka VM v okolí, snaha o evidenci manžela	Nabídka VM, nabídka vhodného ubytování – bez efektu	Nabídka VM, SŠ	Nabídka VM, MOP na topivo na zimu, MOP na doplatek na elektrinu
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ano	Ne	Ano	Ne

Příjemce č.	25	26	27	28
Pohlaví příjemce	Žena	Žena	Žena	Žena
Věk příjemce	68	32	56	29
Počet osob v rodině	2	jedinec	jednotlivec	1 (ve skutečnosti 2)
Počet dětí	-	-	-	-
Věk dětí	-	-	-	-
Věk ostatních SPO	23, 26	-	-	34
Způsob bydlení	Vlastní RD – trvalý pobyt	Ubytovna	Vlastní RD – trvalý pobyt	Pronájem bytu společně s přítelem
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ, DnB se zřetelem	PnŽ	PnŽ, DnB
Město/obec	Obec	Město	Obec	Město
Udaný počet pracujících v rodině	1	0	0	0 (ve skutečnosti 1)

Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výtěžné činnosti	0	1	0	0
Důvod evidence	Nedostatek příjmů	Ztráta zaměstnání, ID I. st.	Ztráta zaměstnání	Propuštění z léčebny, těžká schizofrenie, labilita, závislost, ID III. st.
Doba evidence	7	2,5 let	1,5	3,5 let
Důvod setrvávání na HN	Péče o invalidního syna, nedostatečný příjem dcery, PnP se do příjmů nepočítá	Neplacení výživného z důvodu evidence, zvyk	Velká vzdálenost od města, nedostatek pracovních příležitostí v místě bydliště	Těžká schizofrenie, labilita, závislost na alkoholu, ID III. st.
Sociální práce	Nabídka VM pro dceru	Spolupráce s obcí trvalého pobytu k řešení bytové situace, SŠ, nabídka zaměstnání – bez efektu	SŠ, nabídka zaměstnání, pomoc při sepsání životopisu, poradenství	Velmi obtížná a bez efektu
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ne	Ne	Ano	Nelze řešit

Příjemce č.	29	30	31	32
Pohlaví příjemce	Žena	Muž	Žena	Muž
Věk příjemce	60	53	48	58
Počet osob v rodině	Jednotlivec	Jednotlivec	3	Jednotlivec
Počet dětí	–	–	2	–
Věk dětí	–	–	16, 19	–
Věk ostatních SPO	–	–	–	–

Způsob bydlení	vlastní RD - TP	Pronájem bytu	Městský byt - bez TP	U příbuzného
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ	PnŽ	PnŽ
Město/obec	Obec	Obec	Město	Obec
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	1	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	0	0	0
Důvod evidence	Odchod manžela	Ztráta zaměstnání	Ztráta zaměstnání	Ztráta podpory v nezaměstnanosti
Doba evidence	3 roky	1/2 roku	3 roky (střídavě)	5 měsíců
Důvod setrvávání na HN	Hledání vhodného zaměstnání - věková a zdravotní překážka	Hledání vhodného zaměstnání, vyřizování ID	Zaměstnání na částečný úvazek, nízký příjem	Pohodlnost
Sociální práce	Nabídka VM, SŠ, doporučení podání žádosti o ID	Rozhovory, doporučení žádosti o ID, nabídka VM	Poradenská činnost, SŠ, doporučení, nabídka vhodných VM	Nabídka VM, poradenská činnost
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ne	Ano	Ne
Snaha příjemce o řešení své situace	Ano	Ano	Ano	Ne

Příjemce č.	33	34	35	36
Pohlaví příjemce	Žena	Žena	Muž	Muž
Věk příjemce	41	32	43	32
Počet osob v rodině	4	4	Jednotlivec	Jednotlivec
Počet dětí	2	2	–	–
Věk dětí	15, 15	12, 8	–	–

Věk ostatních SPO	48	33	–	–
Způsob bydlení	Pronájem bytu - TP	Pronájem bytu - TP	Bez přístřeší	Bez přístřeší
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ	PnŽ
Město/obec	Obec	Obec	Město	Obec
Udaný počet pracujících v rodině	0	1	1	1
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	1	0	0
Důvod evidence	Nedostatek příjmů	Ztráta zaměstnání	Neznámý	Ztráta zaměstnání
Doba evidence	8 let	1 rok	5 let	5 měsíců
Důvod setrvávání na HN	Zvyk	Hledání vhodného zaměstnání	Zvyk, nízký příjem	Hledání nového zaměstnání
Sociální práce	Nabídka VM, doporučení veřejné služby	Poradenství, nabídka VM	Nabídka VM, poradenství	Nabídka VM, poradenství
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ne	Ano	Ne
Snaha příjemce o řešení své situace	Ne	Ano	Ne	Ano

Příjemce č.	37	38	39	40
Pohlaví příjemce	Muž	Muž	Muž	Žena
Věk příjemce	71	63	59	41
Počet osob v rodině	Jednotlivec	2	Jednotlivec	Jednotlivec
Počet dětí	–	–	–	–
Věk dětí	–	–	–	–

Věk ostatních SPO	–	62	–	–
Způsob bydlení	Ubytovna (zvláštní zřetel)	Pronájem bytu - TP	Ubytovna (zvláštní zřetel)	Ubytovna (zvláštní zřetel)
Vyplácené dávky	PnŽ, DnB	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB
Město/obec	Město	Obec	Obec	Město
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	0	0	1
Důvod evidence	Ztráta příjmu - odchod do důchodu, nízký důchod	Odchod ze zaměstnání + ID ženy	Neznámý	Ztráta zaměstnání
Doba evidence	3 roky	2,5 let	5,5 let	2,5 let
Důvod setrvávání na HN	Důchodový věk, nízký důchod, nemoc	Žena ID II. st. žadatel zvyk, později péče o manželku	Zvyk	ID I. stupně, "práce na černo"
Sociální práce	Poradenství, SŠ	Poradenství, nabídka VM žadateli	Nabídka VM, poradenství, doporučení veřejné služby	Časté SŠ, nabídka VM, spol. s odd. Zaměstnanosti
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Nelze řešit	Ne	Ne	Ne

Příjemce č.	41	42	43	44
Pohlaví příjemce	Muž	Žena	Žena	Muž
Věk příjemce	73	58	48	69
Počet osob v rodině	Jednotlivec	2	Jednotlivec	Jednotlivec
Počet dětí	–	–	–	–

Věk dětí	–	–	–	–
Věk ostatních SPO	–	25 - vnučka	–	–
Způsob bydlení	Rekreační stavba	Vlastní RD - TP	Ubytovna (zvláštní zřetel)	Ubytovna (zvláštní zřetel)
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB
Město/obec	Obec	Obec	Město	Město
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	0	0
Předpokládaný počet osob pracujících „na černo“	0	1	0	0
Důvod evidence	Důchodový věk	ID I. st., nemoc	Opuštění zaměstnání z důvodu psychických potíží	Odchod do důchodu, nízký důchod
Doba evidence	3,5 let	3,5 let	5,5 let	1,5 let
Důvod setrvání na HN	věk, nemoc, bez nároku na důchod	ID I. st., nemoc	Psychické potíže, zvyk	Nízký důchod
Sociální práce	Poradenství	Poradenství, nabídky VM pro vnučku, vyplácení dávek	Nabídka vhodných VM, poradenství, časté SŠ, snaha o zrušení zvláštního zřetele	Poradenství, nabídka jiného bydlení
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Nelze řešit	Ano - žádost o vyšší stupeň ID	Ne	Nelze řešit

Příjemce č.	45	46	47	48
Pohlaví příjemce	Žena	Muž	Muž	Žena
Věk příjemce	32	66	55	54

Počet osob v rodině	3	Jednotlivec	2	2
Počet dětí	2	–	1	–
Věk dětí	3, 13	–	34	–
Věk ostatních SPO	–	–	–	64
Způsob bydlení	Pronájem bytu - TP	Ubytovna Praha (zvláštní zřetel)	Byt bez právního titulu	Ubytovna (zvláštní zřetel)
Vyplácené dávky	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB	PnŽ	PnŽ, DnB
Město/obec	Město	Město	Obec	Město
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	1	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	0	0	0
Důvod evidence	RD, neplacení výživného otcem 1 dítěte	Ztráta příjmu z práce "na černo"	Ztráta příjmu ze zaměstnání syna	Odchod partnera ze zaměstnání z důvodu věku
Doba evidence	1 rok	2,5 let	1,5 let	4,5 let
Důvod setrvávání na HN	RD, péče o postižené dítě	Věk, žádost o starobní důchod	Nízké IQ a nemoc žadatele, nízký příjem syna	Důchod partnera a dávky HN jim stačí, zvyk
Sociální práce	Poradenství. Vyplácení dávek	Poradenství, výplata dávek, snaha o přestěhování	poradenství, snaha o vyřízení ID žadatele	Nabídka VM, časté SŠ, snaha o změnu bydlení
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ano - výživné, nové bydlení	Ano - žádost o starobní důchod	Ne	Ne

Příjemce č.	49	50	51	52
Pohlaví příjemce	Muž	Žena	Muž	Žena

Věk příjemce	28	51	57	22
Počet osob v rodině	Jednotlivec	Jednotlivec	3	3
Počet dětí	–	–	1	2
Věk dětí	–	–	16	3, 5
Věk ostatních SPO	–	–	34	–
Způsob bydlení	Po známých	Bez přístřeší	Pronájem bytu - trvalé bydliště	Pronájem bytu
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB
Město/obec	Město	Obec	Město	Obec
Udaný počet pracujících v rodině	1	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	1	0	0
Důvod evidence	Odchod od rodičů, kteří jej živili	Odchod od partnera	Nemoc, péče o postiženou osobu, zvyk	RD, opuštění partnera
Doba evidence	1,5 let	1 rok	6,5 let	3 roky
Důvod setrvávání na HN	Nízký příjem z DPP, hledání vhodného zaměstnání	Práce "na černo", zvyk	Nemoc, péče o postiženou osobu	RD, Péče o děti
Sociální práce	Poradenství, nabídka vhodného bydlení, nabídka VM	Nabídka VM, poradenství, nabídka vhodného bydlení	Vyplácení dávek, případně poradenství	Výplata dávek, případné poradenství
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ano	Ne	Ne	Ano - žádost o výživné na děti

Příjemce č.	53	54	55	56
Pohlaví příjemce	Žena	Žena	Muž	Muž
Věk příjemce	35	41	39	44
Počet osob v rodině	3	Jednotlivec	Jednotlivec	Jednotlivec
Počet dětí	2	–	–	–
Věk dětí	3, 3	–	–	–
Věk ostatních SPO	–	–	–	–
Způsob bydlení	Azylový dům	Pronájem nebytového prostoru	Ubytovna (zvláštní zřetel)	Bez přístřeší
Vyplácené dávky	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB	PnŽ, DnB	PnŽ
Město/obec	Město	Město	Město	Město
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	1	0	1
Důvod evidence	RD, odchod partnera	Ztráta zaměstnání z důvodu nemoci	Psychické problémy, ztráta příjmu ze zaměstnání	Opuštění zaměstnání z důvodu nemoci
Doba evidence	3 roky	3, 5 let	2,5 let	1,5 let
Důvod setrvávání na HN	RD, nedostatek příjmů	Zvyk, nedostatek příjmů	Psychické problémy, žádný příjem	zvyk, přivýdělek prací "na černo"
Sociální práce	Snaha nalézt jiné bydlení, poradenství, vyplácení dávek, SŠ	Nabídka VM, doporučení veřejné služby	Nabídka VM, poradenství, snaha o změnu bydlení	Nabídka VM, hledání vhodného ubytování, poradenství, spolupráce městským úřadem

Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Ne	Ne	Ano	Ne

Příjemce č.	57	58	59	60
Pohlaví příjemce	Žena	Žena	Muž	Žena
Věk příjemce	70	35	66	30
Počet osob v rodině	2	4	3	2
Počet dětí	–	3	2	1
Věk dětí	–	3, 9, 12	16, 19	9
Věk ostatních SPO	60	–	–	–
Způsob bydlení	Vlastní RD - trvalé bydliště	Pronájem bytu	Pronájem bytu - trvalé bydliště	Pronájem bytu
Vyplácené dávky	PnŽ	PnŽ, DnB	PnŽ	PnŽ, DnB
Město/obec	Obec	Město	Obec	Město
Udaný počet pracujících v rodině	0	0	0	0
Předpokládaný počet pracujících bez oznámení své výdělečné činnosti	0	0	1	0
Důvod evidence	Přistěhování nepracující sestry	RD, postižené dítě	Ztráta zaměstnání, ID III. stupně	Péče o postiženou osobu
Doba evidence	1,5 let	3 roky	2,5 let	2 roky
Důvod setrvávání na HN	Starobní důchod žadatelky, nemoc sestry bez nároku na ID	RD, péče o postižené dítě	ID II. Stupně bez nároku na výplatu, práce "na černo"	Příspěvek na péči a dávky HN jsou dostačující

Sociální práce	Vyplácení dávek, spolupráce s dcerou žadatelky	Poradenství, vyplácení dávek	SŠ, nabídka VM, poradenství	SŠ, poradenství
Dlouhodobá závislost na dávkách HN	Ano	Ano	Ano	Ano
Snaha příjemce o řešení své situace	Nelze řešit	Nelze řešit	Ne	Ne

Vlastní zpracování, zdroj OKnouze

Příloha 11: otázky kladené vedoucí oddělení HN na téma důvodů žadatelů k evidenci a setrvávání na oddělení HN, a návrhů možných opatření k nápravě, zaměřených na dlouhodobou evidenci a především na zneužívání dávek pomoci v HN.

1. Proč v roce 2013, dle Vašich zkušeností, došlo k tak vysokému růstu všech dávek pomoci v hmotné nouzi?

„myslím, že hlavně díky ekonomické krizi docházelo k rušení pracovních míst, krachovaly celé firmy, narůstal počet nezaměstnaných. Lidé přicházeli o příjmy, a když jim ubytování poskytoval zaměstnavatel, který skončil, přišli o střechu nad hlavou, nebo neměli na zaplacení nájmu. Takže docházelo k většímu počtu bezdomovců. Ti, co chtěli a mohli by pracovat, zase neměli na dojíždění do zaměstnání z těch dalekých obcí. No a díky převodu dávek pomoci v Hmotné nouzi pod náš úřad nastal chaos. Bylo tu hrozně málo pracovníků. To se všechno nedalo stíhat. Byli jsme rádi, když jsme je vyplatili relativně včas“.

2. Kdy došlo k posílení stavů pracovníků na ÚP ČR a mělo to nějaký vliv na vyplácení dávek HN?

„ počet pracovníků tady na HN Plzeň sever navyšovali postupně během roku 2014. Tedy nejen u nás, ale na všech odděleních. Ty stávající pracovnice, které nám neutekly, se snažily ty nové zaučit co nejdříve. Ale sama víte, jak je tahle problematika složitá. Chvilku trvalo, než se začalo na těch klientech intenzivněji pracovat. Ale od roku 2015 se nám již dařilo s těmi klienty opravdu pracovat a dařilo se nám počty snížit“.

3. Z jakého důvodu došlo, dle Vašeho názoru, v roce 2015 k nárůstu výše vyplacených prostředků na dávku DnB?

„K tomu došlo s největší pravděpodobností z důvodu novelizace zákona. Ta udávala ubytovným povinnost mít schválené standardy bydlení a ubytovaným žadatelům o DnB musel být udělen souhlas s ubytováním od obce. Důsledky znáte“.

4. V roce 2016 došlo v naší evidenci ke znatelnému poklesu počtu i objemu PnŽ a naopak u DnB k nárůstu, proč myslíte, že se tak stalo?

„V tom roce jsme začali více spolupracovat s oddělením Zaměstnanosti, a s dlouhodobě evidovanými osobami se dalo o hodně více pracovat. Z toho důvodu,

pravděpodobně, došlo ke snížení PnŽ. A ke zvýšení DnB došlo, podle mne, opět díky té novelizaci, jelikož naši žadatelé hledali ubytování vyhovující zákonu, aby mohli čerpat dávku DnB a to bylo mnohdy dražší, než původní. A pokud se tedy museli přestěhovat do bytu, tak žádali o zaplacení kauce MOPkou“.

5. A nedošlo v tomto roce také k přibírání nových sociálních pracovníků na oddělení?

„Vlastně ano, díky tomu také měli čas spolupracovat s obcemi a kraji ohledně bezdomovců a dařilo se jim je ubytovávat většinou na ubytovnách, splňujících standardy bydlení. Ti si pak zažádali o DnB, takže proto se také zvýšil počet. Mimo jiné se také neustále zvyšují náklady na bydlení, takže některým nestačí příspěvek na bydlení a žádají ještě o DnB“.

6. Ráda bych se teď zeptala na Váš názor ohledně evidence žadatelů, vyšlo mi vysoké číslo u žen ve věku 36 – 45 let, což je produktivní věk – napadá vás důvod jejich evidence? Já osobně si myslím, že je to z pohodlnosti.....

„Je to určitý druh pohodlnosti. Jsou to převážně ženy, které nerady mění své zvyky a nedonutí je k tomu ani nízký plat. Spoléhají na dávky, že jim nízké příjmy dorovnají“.

7. A u žen ve věku 56 – 65 let?

„U těchto žen hraje významnou roli jejich věk. V tomto věku si najít nové, nebo lépe placené zaměstnání, je víceméně nemožné. Ty to už nemají sílu řešit.....“

8. Je u nás evidováno docela velké množství mužů ve věku 36 – 45 let, muži v plné síle, proč myslíte?

„Pokud nejsou nemocní, invalidní nebo poskytovatelé péče, tak jediný důvod pro jejich dlouhodobou evidenci je, že nenahlásí svůj pracovní poměr. Takže dávky HN mají navíc k platu – na přilepšenou....“

9. A co s tím? Když to nenahlásí?

„ Sama víte, že pokud ho někdo neudá, tak to ani nevíme. A i když to víme, nejsou prostředky na to nějak zasáhnout“.

10. K tomu bych se ještě ráda vrátila později, prosím. Můžete mi ještě říct, z Vaší zkušenosti, něco k mužům ve věku 56 – 65 let. Já mám dojem, že ten věk je překážkou a vypadá to, že jejich snaha nějak to řešit časem upadá...

„Přesně tak, nejsou zas tak staří, pracovat by mohli, ale kdo je v tomhle věku vezme? Najít si nové, nebo lépe placené místo, pro ně je těžké. Po pár negativních zkušenostech už nemají chuť zkoušet další místa. Ale řekla bych, že nyní, když více všichni spolupracují mezi sebou, se to trochu zlepšilo. A také díky těm novelizacím. Mohou alespoň vykonávat veřejnou službu“.

11. Jaký je Váš názor na opatření, zaměřená na dlouhodobou evidenci a zneužívání dávek HN?

„Můj názor znáte, shoduje se s Vaším a Vašich kolegyň. Opatření jsou nedostatečná, zvláště v oblasti příjmu osob na HN. Nemáme žádnou možnost dokázat, že má příjemce, nebo SPO, jakýkoliv příjem, když nám to neoznámí. A když na to náhodou přijdeme, tak nám to nepřiznají, nebo najdou nějakou výmluvu, a jsme bez šance. To samé, když nepřiznají další SPO, většinou proto, že ta chodí do práce“

12. Jste tu již přes 10 let, změnilo se něco?

„V této věci se toho moc nezměnilo. Spoluprací se Zaměstnaností a novelizací jejich zákona, kdy vyřazují osoby s dohodami o provedení práce, se sice částečně snižuje počet našich příjemců, ale většina zůstane, protože jim zaměstnavatelé napíší tak nízký příjem, že se do dávek vejdou. Zbytek jim dají „na ruku“ ...

13. Co byste tedy navrhovala jako možná opatření k nápravě?

„Vzhledem k tomu, že prioritou by mělo být nejen pomoci lidem v nouzi, ale také zkoumat oprávněnost vyplácení dávek pomoci v HN, vidím jako nedostatečnou právní úpravu, která by měla ukládat znatelnou sankční povinnost osobám, porušujícím povinnost oznámení skutečností rozhodných pro přiznání dávky, jako je příjem ze zaměstnání žadatele nebo SPO, či jiný příjem, nebo majetek. A také bychom potřebovali nějakou právní úpravu, o kterou bychom se při rozhodování o odejmutí při zneužívání dávek mohli opřít.“

14. Jaké sankce myslíte? Vzhledem k povaze našich klientů...

„Tak podle toho za co by byla sankce udělena. Takže pokud by se přišlo na nenahlášený příjem, navrhovala bych udělat nejen přeplatek na dávce (což děláme), ale také mít možnost udělit nějakou pokutu, samozřejmě s ohledem na příjem té osoby. A dále by bylo vhodné nějaké sankční opatření v podobě vyloučení z evidence minimálně na půl roku. Samozřejmě při použití správního uvážení. Ty sankce nemůžou být likvidačního charakteru“.